

Reconstructie Noord- en Midden-Limburg

Nader onderzoek aanpak grondverwerving, herverkaveling
en ruilen van gronden

Deel II: Rapport van Bevindingen

30 juni 2011

ISBN 978-90-8768-031-2

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Verzoek Provinciale Staten	4
1.2	Vooronderzoek	5
1.3	Doelstelling en onderzoeksvragen	7
1.4	Aanpak onderzoek	8
1.5	Leeswijzer	11
2	Kaderstelling door Provinciale Staten	12
2.1	Wettelijk kader	12
2.1.1	Reconstructiewet en Wet Inrichting Landelijk Gebied	12
2.2	Doelen	13
2.2.1	Doelen in Reconstructieplan	14
2.2.2	pMJP 2007-2013	17
2.2.3	Delegatie wijziging pMJP 2007 - 2013 aan GS	27
2.3	Kosten	28
2.3.1	Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg 2004-2007	28
2.3.2	Gevolgen van afspraken in BO Uitvoering Reconstructieplan 2004-2007	30
2.3.3	Provinciaal Meerjarenprogramma Plattelandsontwikkeling 2007 - 2013	31
3	Uitvoering door GS	32
3.1	BO uitvoering Reconstructieplan 2004 - 2007	32
3.2	BO-ILG 2007-2013	36
3.3	Aansturing GS van de uitvoering door DLG	42
3.3.1	Wettelijke bepalingen en randvoorwaarden uitvoering grondverwerving	43
3.3.2	Doelen en prestaties	45
3.3.3	Afspraken over kosten	64
3.3.4	Duidelijkheid over rollen	69
3.3.5	Risico's in beeld	72
3.3.6	Duidelijke basis voor verantwoording	75
3.3.7	Ontwikkelingen tijdens de uitvoering door DLG	79
3.3.8	Uitoefenen toezicht op de uitvoering door DLG	86
3.3.9	Bijsturing tijdens de uitvoering	88
4	Controle en bijstellen kaders door Provinciale Staten	91
4.1	Inleiding	91
4.2	Informatie en Verantwoording GS aan PS	91

4.2.1	Eerste monitoringsrapportage Reconstructie Noord- en Midden-Limburg _____	91
4.2.2	Monitoringsrapportage Platteland in uitvoering 2004 - 2006 _____	94
4.2.3	Monitoring Platteland in uitvoering 2007 Limburg _____	98
4.2.4	Voortgangsrapportage 2008 Platteland in Uitvoering _____	102
4.2.5	Schriftelijke informatie GS/portefeuillehouder november 2009 - april 2010 _____	106
4.2.6	Voortgangsrapportage pMJP 2009 _____	108
4.2.7	Schriftelijke informatie GS/portefeuillehouder juni 2010 - december 2010 _____	113
Bijlage 1	Uitwerking uitgangspunten Goed Bestuur _____	120
Bijlage 2	Resultaten per operationeel doel uit monitorings-rapportages 2005 en 2006 _____	121

1 Inleiding

1.1 Verzoek Provinciale Staten

De Zuidelijke Rekenkamer ontving op 4 december 2009 een verzoek van Provinciale Staten van de provincie Limburg om een onderzoek te verrichten naar het Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg.

In het statenvoorstel waarin het verzoek aan de rekenkamer is opgenomen, is het doel van het onderzoek als volgt omschreven:

‘Doel van het onderzoek is een tussentijdse evaluatie met betrekking tot de vastgestelde doelen in het in 2004 vastgestelde Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg. Het gaat om de operationele doelen 2004-2007 die als tussenstap zijn geformuleerd ten opzichte van de realisatie van de lange termijn doelen in 2015.’

Als gevolg van de invoering van de nieuwe Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG) geldt vanaf 2007 een provinciaal meerjarenprogramma plattelandontwikkeling (pMJP). In het statenvoorstel wordt hierover opgemerkt *‘Dat neemt niet weg dat uit een terugblik van de feitelijk bereikte resultaten te leren is over de haalbaarheid van de doelstellingen naar de toekomst toe. Ook kan lering worden getrokken uit de opgedane ervaringen.’*

Specifieke vragen van PS:

1. Wat is er in de periode van 2004 tot en met 2007 van de in 2004 geformuleerde doelstellingen terecht gekomen, dan wel wat is er bereikt in de periode 2004-2009?
2. Waar staan we op weg naar de realisatie van de lange termijn doelen in 2015?

Provinciale Staten vragen om in een precieze evaluatie de uitkomsten daarvan weer te geven.

Om te kunnen bepalen waar een eventueel rekenkameronderzoek betrekking op zou moeten hebben en wat de meerwaarde van een dergelijk onderzoek zou kunnen zijn, heeft de rekenkamer eerst een vooronderzoek uitgevoerd. De resultaten van dit vooronderzoek zijn in een notitie weergegeven, die op 15 september 2010 besproken is in de Controlecommissie. Hieronder worden de belangrijkste noties die uit het vooronderzoek naar voren zijn gekomen weergegeven. De volledige notitie is te raadplegen via de website van de Zuidelijke Rekenkamer (www.zuidelijkerekenkamer.nl).

1.2 Vooronderzoek

Context

Om de problemen in het landelijk gebied structureel en op samenhangende wijze aan te pakken heeft het Rijk in januari 2002 de 'Reconstructiewet Concentratiegebieden' vastgesteld¹. In deze wet wordt onder reconstructie van de concentratiegebieden verstaan 'de gecoördineerde en geïntegreerde voorbereiding, vaststelling en uitvoering van maatregelen en voorzieningen:

- ter verbetering van de ruimtelijke structuur ten behoeve van de landbouw, mede teneinde de veterinaire risico's voortvloeiend uit een hoge veedichtheid te verminderen;
- ter verbetering van de kwaliteit van natuur en landschap en
- ter verbetering van de kwaliteit van milieu en water'.

In de wet wordt gesteld dat binnen een concentratiegebied één of meer gebieden dienen te worden aangewezen waar de reconstructie daadwerkelijk plaatsvindt; de zogenoemde reconstructiegebieden. Deze begrenzing van reconstructiegebieden binnen een concentratiegebied dient plaats te vinden in reconstructieplannen, die door PS van de provincies waar de betreffende reconstructiegebieden liggen worden vastgesteld.

In de provincie Limburg geldt het gebied Noord- en Midden-Limburg als één concentratiegebied. Voor dit gebied hebben PS op 5 maart 2004 het Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg vastgesteld. Hierin is, conform de wettelijke voorschriften, een Uitvoeringsprogramma 2004-2007 opgenomen met maatregelen en voorzieningen voor de eerste vier jaar van de uitvoering van het Reconstructieplan. Het Uitvoeringsprogramma bevat 31 lange termijn doelen, met een horizon tot 2015. Voor de eerste vier jaar zijn als tussenstap 76 operationele doelen geformuleerd. Aan de lange termijndoelen is in veel gevallen een gekwantificeerde doelstelling verbonden.

Op 1 januari 2007 trad de Wet Inrichting Landelijk Gebied (de nieuwe WILG) in werking. Met de WILG werd een slagvaardiger sturing in het landelijk gebied beoogd. In de wet is vastgelegd op welke wijze rijksdoelen moeten worden uitgevoerd en wie daarvoor verantwoordelijk is. In de uitvoering hebben de provincies de regierol gekregen. Een belangrijk onderdeel van de WILG is een stelsel van programmering en financiering. Dit houdt onder meer in dat Gedeputeerde Staten (GS) van elke provincie een provinciaal meerjarenprogramma plattelandsontwikkeling (pMJP) dienen op te stellen gericht op de door het Rijk gewenste doelen voor de plattelandsontwikkeling. Daarin kunnen provincies ook eigen provinciale doelen op dit terrein opnemen.

¹ De wetgever heeft in de Meststoffenwet de concentratiegebieden aangewezen.

Op 15 december 2006 hebben PS van de provincie Limburg, in het kader van de WILG, het pMJP Plattelandsontwikkeling 2007-2013 vastgesteld. Daarin zijn de operationele doelen verwerkt uit het Reconstructieplan en de Herijking Plan van aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland die PS op 16 december 2005 had vastgesteld. Het pMJP bevat 228 operationele doelen. De rekenkamer constateerde dat de omzetting vanuit het Reconstructieplan over het algemeen transparant is gebeurd. PS hebben daar kennis van kunnen nemen. In december 2006 hebben GS een Bestuursovereenkomst gesloten met het Rijk over de financiering van 60 gekwantificeerde prestaties (het BO-ILG). De rekenkamer stelde vast dat deze prestaties deels overeenkomen met de doelen uit het pMJP.

De rekenkamer constateerde dat PS op 24 oktober 2008 een mandaatbesluit hebben genomen, waaruit blijkt dat de lange termijn doelen uit het Reconstructieplan, ook na de invoering van de WILG het kader vormen voor de uitvoering van doelen voor Plattelandsontwikkeling. Het mandaatbesluit houdt onder meer in dat GS op grond van ontwikkelingen in de uitvoering veranderingen kunnen aanbrengen in de operationele doelen, maar niet in de lange termijn doelen van het Reconstructieplan. Een wijziging daarvan behoeft goedkeuring van PS.

GS hebben PS vanaf 2005 jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van de operationele doelen in het Reconstructieplan en, na 2007, het pMJP. Uit het vooronderzoek is gebleken dat deze monitorrapportages geen systematische vergelijking bevatten van de werkelijke voortgang ten opzichte van de geraamde voortgang op termijn. In 2010 hebben GS een geactualiseerd pMJP opgesteld.

De monitorrapportages hebben relatief weinig aandacht van PS gekregen. Bij de behandeling van deze rapportages is nooit gevraagd naar de voortgang van de realisatie van de doelen in het licht van het bereiken van de lange termijn doelen uit het Reconstructieplan.

Toegevoegde waarde nader onderzoek

Globaal heeft het vooronderzoek van de rekenkamer geleid tot de volgende overwegingen over toegevoegde waarde voor verder onderzoek:

- het grootste probleem, in financieel en inhoudelijk opzicht, lijkt zich voor te doen bij de grondverwerving, herverkaveling en ruil van gronden. Dit is een groot inhoudelijk probleem, omdat veel gewenste ontwikkelingen hiervan afhankelijk zijn; het zijn voorwaarden voor het slagen van verdere doelen. Verder blijkt de voortgang tegen te vallen. In de monitorrapportage over 2009 is vermeld dat 78% van de te verwerven grond is verworven, maar dat driekwart daarvan nog naar de juiste plaats moet worden geruild;
- problemen rond de grondverwerving zijn weliswaar gesignaleerd door GS, maar op grond van de toelichtingen in de verschillende monitorrapportages is het niet goed te beoordelen of GS alert hebben gereageerd op de problemen en of er geen aanleidingen waren om eerder op andere aanpakken over te gaan en bijvoorbeeld het wettelijk instrumentarium in te zetten. Na drie jaar leidde dit tot een onderzoek naar de uitvoeringsorganisatie.

Op basis van deze overwegingen heeft de rekenkamer geconstateerd dat een onderzoek naar de aanpak van de grondverwerving, herverkaveling en ruilen van gronden toegevoegde waarde kan opleveren. De rekenkamer heeft dit idee nader uitgewerkt in een startnotitie. Deze startnotitie is voorgelegd aan de Controlecommissie die hiermee op 27 oktober 2010 instemde.

1.3 Doelstelling en onderzoeksvragen

Met het onderzoek naar de aanpak van de grondverwerving, herverkaveling en ruilen van gronden stelt de rekenkamer zich ten doel inzicht te geven in:

- a. de status en de ontwikkeling van doelen voor grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden ten behoeve van het bereiken van specifieke lange termijn doelen uit het Reconstructieplan en het pMJP;
- b. de rol van de provincie bij de uitvoering van grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden. Het gaat hierbij om de wijze waarop de provincie sturing heeft gegeven aan deze processen, haar wettelijke mogelijkheden heeft benut, heeft ingespeeld op wisselende omstandigheden en heeft bijgestuurd op basis van tussentijdse informatie over de resultaten;
- c. de (kwaliteit van de) informatie en verantwoording over de uitvoering door GS en de controle door PS op het bereiken van de doelen waarvoor grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden nodig is.

Ad a. Er lijken verschillende beelden te leven over de 'afrekenbaarheid' van de doelen; het beeld van inspanningsverplichtingen dan wel het beeld van te behalen 'targets'. Dit hangt samen met de rol en bevoegdheden van de provincie en de mate waarin de provincie afhankelijk is van andere partijen/ organisaties/ belanghebbenden om de doelen te bereiken.

De rekenkamer beoogt met het onderzoek duidelijkheid te brengen in de status en ontwikkelingen van de doelen op het specifieke terrein van grondverwerving, herverkaveling en ruilen van gronden.

Ad b. Met de reconstructie en de WILG heeft het Rijk gekozen voor een nieuw sturingsmodel, waar de provincie een belangrijke rol in heeft gekregen. De provincie moet rijks- en provinciale doelen bereiken via bijdragen van vele andere partijen. Daarvoor is de eerste jaren gewerkt via jaarplannen van gebiedscommissies. Bij de grondverwerving en de ruil van gronden waren de Dienst Landelijk Gebied (DGL), terreinbeherende organisaties, gemeenten en waterschappen betrokken. Met de reconstructie en de WILG werd een nieuw en complex proces ingezet, waarbij gaandeweg aanpassingen in de uitvoering nodig zouden zijn om de doelen op de lange termijn te kunnen halen. Dit vergt transparantie en informatie over de uitvoering op basis waarvan tijdige bijsturing mogelijk is. Het onderzoek richt zich vooral op de vormgeving van dit leerproces.

De rekenkamer heeft kennis genomen van het verzoek van PS aan GS om te worden geïnformeerd over de grote projecten, waaronder ILG.

Op 1 december 2010 moesten GS volgens een vastgesteld format rapporteren aan PS. PS willen op deze manier tweemaal per jaar geïnformeerd worden over de voortgang in de projecten.

Het onderzoek van de rekenkamer naar de grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden betreft een deelterrein dat ook in deze voortgangsrapportages aan de orde zal komen. Uit oogpunt van efficiency in de onderzoeksmiddelen is de rekenkamer nagegaan of er sprake is van een onwenselijke overlap op dit punt. Dit is naar haar mening niet het geval, omdat de door PS verzochte rapportages ingaan op de actuele stand in het licht van bereikte **resultaten**, terwijl het accent van het rekenkameronderzoek zal liggen op het **proces** in de afgelopen jaren.

Het onderzoek richt zich op de volgende hoofdvragen:

1. Op welke veronderstellingen waren de lange termijn doelen ten aanzien van grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden in het Reconstructieplan gebaseerd?
2. Hoe richtinggevend waren deze doelen voor het formuleren van de doelen in het pMJP 2007-2013 en het meest recente geactualiseerde en geflexibiliseerde pMJP?
3. Wat is/was de status van deze doelen (resultaatsverplichting versus inspanningsverplichting)?
4. Hoe hebben GS de grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden georganiseerd, welke rol hadden GS zelf in het proces en op welke wijze werden andere organisaties en belanghebbenden bij het proces betrokken? Hoe zijn GS omgegaan met hun wettelijke mogelijkheden?
5. Hoe hebben GS ervoor gezorgd tijdig op de hoogte te zijn van vertragingen of ongewenste ontwikkelingen en hebben GS, indien nodig, tijdig bijgestuurd?
6. Hoe zijn PS geïnformeerd over het bereiken van de doelen? Stelde de informatie PS in staat om toe te zien op een rechtmatige, doelmatige en doeltreffende uitvoering?

1.4 Aanpak onderzoek

Afbakening

Vertrekpunt voor dit onderzoek zijn de door PS vastgestelde lange termijn doelen in het Reconstructieplan en het pMJP 2007-2013 die betrekking hebben op grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden. De onderzoeksperiode loopt van 2004 tot en met eind 2010.

Het onderzoek richt zich op het proces van de grondverwerving, herverkaveling en de ruil van gronden, in het licht van de te bereiken lange termijn doelen.

Er is daarbij een onderscheid te maken in de algemene organisatorische aanpak en de aanpak op concrete thema's en in verschillende gebieden. De rekenkamer beoogt niet een volledig beeld te geven van de aanpak op alle thema's en gebieden. Zij zal de algemene organisatorische aanpak in kaart brengen.

Normenkader

Het Rijk heeft met de Reconstructiewet aan de provincies een centrale rol toegekend voor het bereiken van de rijksdoelen. GS zijn volgens de Reconstructiewet verantwoordelijk voor de uitvoering van het Reconstructieplan. De Reconstructiewet biedt enkele instrumenten ten behoeve van de uitvoering:

- het sluiten van een bestuursovereenkomst door GS, voorafgaand aan de opstelling van het ontwerp van het Reconstructieplan, met de besturen van de betrokken gemeenten en waterschappen omtrent de wijze waarop de betrokkenheid van de desbetreffende gemeenten en waterschappen bij de totstandkoming en uitvoering van het Reconstructieplan, alsmede de afstemming met de procedures voor de vaststelling van bestemmingsplannen en projectbesluiten (WRO) zal zijn gewaarborgd;
- toepassing van de WILG in de gevallen waarin herverkaveling één van de maatregelen of voorzieningen is in het Reconstructieplan (het betreft hier de 'oude' WILG);
- het toekennen van een schadeloosstelling aan een belanghebbende voorzover die ten gevolge van de vaststelling van een Reconstructieplan schade lijdt of zal lijden die redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven en waarvan de vergoeding niet of niet voldoende door aankoop, onteigening of anderszins is verzekerd.

De Reconstructiewet geeft geen andere instrumenten. Het staat de provincie vrij om andere instrumenten te gebruiken. Daarbij kan worden gedacht aan instrumenten als stimuleringsregelingen, subsidies, overeenkomsten en convenanten.

De nieuwe WILG die op 1 januari 2007 in werking is getreden, bevat voorschriften voor een programmatische aanpak voor de ontwikkeling van het platteland en nieuwe instrumenten voor de landinrichting.

Bij het onderzoek naar de (bij)sturing toetst de rekenkamer de organisatorische uitwerking ten behoeve van het bereiken van de lange termijn doelen aan de wettelijke uitgangspunten en mogelijkheden.

De lange termijn doelen in het Reconstructieplan betreffen veelal rijksdoelen, waarbij het Rijk de provincie een coördinerende en regisserende rol heeft gegeven. Het bereiken van de doelen is, zoals hiervoor is aangegeven, in hoge mate afhankelijk van de inzet en bijdragen van andere publieke en private organisaties (bijvoorbeeld gemeenten, waterschappen, terreinbeherende organisaties) en belanghebbenden (boeren, natuurorganisaties). De provincie heeft wettelijke mogelijkheden ter beschikking. Op dit complexe terrein gaat het steeds om de inzet van een mix aan stuurinstrumenten, waarbij vooraf geen garanties kunnen worden gegeven voor de best werkende aanpak. Het is inherent aan dit proces dat er gaandeweg aanpassingen in de sturing van de provincie nodig zijn. Een eis die wel altijd aan overheidshandelen wordt gesteld is dat er sprake is van een doelmatige en doeltreffende uitvoering. Dit houdt in dat een ondoelmatige en

ondoeltreffende aanpak zo tijdig mogelijk dient te worden gesignaleerd, om tot een verbeterde aanpak te komen.

De informatie aan PS moet PS in staat stellen om zich een oordeel te vormen over de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering. PS moeten daarnaast op grond van de informatie kunnen beoordelen of tijdens de uitvoering bijsturing nodig is.

De rekenkamer heeft bij het in beeld brengen van de bevindingen gebruik gemaakt van een analysemodel waarin algemeen aanvaarde uitgangspunten van Goed Bestuur (good governance) zijn uitgewerkt². Deze uitgangspunten zijn door de Verenigde Naties geformuleerd en door verschillende instanties, zoals de Algemene Rekenkamer en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) nader uitgewerkt.

Het betreft:

- Transparantie: relevante informatie is voor belanghebbenden toegankelijk en begrotingen en jaarverslagen zijn deugdelijk;
- Democratische verantwoording: er wordt publieke verantwoording afgelegd over de rechtmatigheid van de inning, het beheer en de besteding van publieke middelen, over de doeltreffendheid en de doelmatigheid van het beleid en de behartiging van publieke taken, over de integriteit van de organisatie en over het “in control” zijn;
- Effectiviteit en efficiency: het beleid is zorgvuldig voorbereid, uitvoerbaar en handhaafbaar, de uitvoering van beleid is doelmatig en doeltreffend;
- Vraaggerichtheid: beleid wordt gebaseerd op vragen vanuit de samenleving en sluit aan op behoefte en problemen. Publieke organisaties vertonen lerend vermogen.

Het analysemodel is gebaseerd op de werking van een **keten** van beheerst sturen, uitvoeren, toezicht houden en verantwoorden. In bijlage 1 zijn deze vier aspecten nader uitgewerkt.

Voor de rekenkamer heeft het analysemodel gefungeerd als een instrument om de invulling van de rollen van PS (kaderstelling en controle) en GS (regie over de uitvoering) te beschrijven.

Onderzoeksmethode en rapportage

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen zijn daarvoor relevante documenten verzameld en bestudeerd. Ter aanvulling en toetsing van de bevindingen uit deze onderdelen zijn vervolgens interviews gehouden. Van alle interviews zijn verslagen gemaakt die aan de geïnterviewden zijn voorgelegd.

² Het analysemodel is ontwikkeld door Louis Dolmans en inmiddels toegepast in diverse rekenkameronderzoeken.

De resultaten van dit onderzoek worden in twee deelrapporten weergegeven. Het eerste deelrapport, Deel I, betreft een bestuurlijke rapportage. Dit rapport bevat na een hoofdstuk, waarin de achtergrond, doelstelling, onderzoeksvragen en de aanpak van het onderzoek kort worden beschreven, de conclusies en aanbevelingen uit het onderzoek en een samenvatting van de onderzoeksbevindingen. Tot slot zijn in het rapport de bestuurlijke reactie op het onderzoek en een nawoord van de rekenkamer opgenomen. In het voorliggende rapport, deel II, worden de onderliggende bevindingen van het onderzoek weergegeven.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de kaders die PS hebben vastgesteld voor de grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden vanaf de vaststelling van het Reconstructieplan.

In hoofdstuk 3 komt de uitvoering door GS aan de orde. Omdat de grondverwerving, op grond van wettelijke bepalingen, feitelijk wordt uitgevoerd door DLG, wordt beschreven op welke wijze GS dit proces aansturen en er toezicht op houden.

In hoofdstuk 4 staat de controlerende rol van PS centraal. Hierin wordt ingegaan op de verantwoordingsinformatie over grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden aan PS.

2 Kaderstelling door Provinciale Staten

2.1 Wettelijk kader

2.1.1 Reconstructiewet en Wet Inrichting Landelijk Gebied

Centraal in het onderzoek staan de grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden ten behoeve van doelen in het Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg. Deze zijn later in het pMJP 2007-2013 opgenomen. Het opstellen van het Reconstructieplan en het pMJP vloeit voort uit wettelijke voorschriften van het Rijk; de Reconstructiewet (vastgesteld in 2002) en de WILG (in werking vanaf 1 januari 2007). In deze wetten is ook de rol van de provincie ten aanzien van de uitvoering van deze plannen bepaald.

In de Memorie van Toelichting op de Reconstructiewet is vermeld dat het Rijk aan de provincies een centrale rol heeft toegekend voor het bereiken van de rijksdoelen, omdat de provincies zowel voor het ruimtelijk als het milieubeleid een belangrijke schakelfunctie hebben. De centrale rol voor de provincies bij de reconstructie sluit volgens de memorie van toelichting naadloos aan bij de rol van de provincies als "regisseur van processen in de fysieke omgeving" in het gebiedsgerichte beleid.

In de Reconstructiewet is de verantwoordelijkheid voor de uitvoering als volgt verwoord:

1. *Zodra een reconstructieplan of een uitwerking of wijziging daarvan is bekendgemaakt, kan de uitvoering hiervan ter hand worden genomen.*
2. *Voorzover niet anders is bepaald, zijn Gedeputeerde Staten belast met de uitvoering van het reconstructieplan.*
3. *De uitvoering geschiedt met inachtneming van het reconstructieplan.*

In de WILG is de verantwoordelijkheid voor de uitvoering door de provincie eveneens bij GS neergelegd: *'Gedeputeerde Staten van de onderscheiden provincies dragen zorg voor de realisatie van het gebiedsgerichte beleid'.*

De Reconstructiewet bepaalt dat PS het Reconstructieplan vaststellen.

In de WILG is bepaald dat PS de provinciale Meerjarenprogramma's vaststellen, waarbij wel expliciet de mogelijkheid is opgenomen dat PS deze vaststelling mandateert aan GS.

De Reconstructiewet en de WILG geven voorschriften voor de inhoud van het Reconstructieplan en een pMJP. Het Reconstructieplan moet, conform de wettelijke voorschriften, ingaan op de maatregelen en voorzieningen die nodig zijn de doelen uit het Reconstructieplan te bereiken. De wet schrijft voor dat GS een Uitvoeringsprogramma voor de eerste vier jaar van de uitvoering van het Reconstructieplan vaststellen.

Een pMJP moet in ieder geval bevatten:

- de bijdrage die de provincie kan leveren aan het bereiken van de doelen van het gebiedsgerichte beleid van het Rijk in concrete, meetbare termen, voor het tijdvak waarop het meerjarenprogramma betrekking heeft;
- een indicatie van zodanige bijdragen voor daaropvolgende tijdvakken;
- de naar verwachting benodigde bijdragen van het Rijk en eventueel ter beschikking gestelde bedragen van de Europese Unie, gemeenten, waterschappen of private partijen.

De Reconstructiewet bepaalt dat na vaststelling van het Uitvoeringsprogramma een bestuursovereenkomst wordt vastgesteld tussen de betrokken ministers en GS. In de bestuursovereenkomst moeten in ieder geval worden opgenomen:

- de beleidsintenties en beleidsinspanningen van partijen ten behoeve van de realisatie van het uitvoeringsprogramma;
- de bedragen tot welke partijen ten hoogste bijdragen in de financiering van de in het uitvoeringsprogramma opgenomen activiteiten, in het perspectief van het tijdvak waarvoor het uitvoeringsprogramma is vastgesteld;
- regels voor de voortgangsbewaking van de uitvoering en de wijze waarop daarover wordt gerapporteerd;
- regels voor de evaluatie van het uitvoeringsprogramma na afloop van het tijdvak waarvoor het uitvoeringsprogramma is vastgesteld.

De WILG bepaalt dat het Rijk, uiterlijk 15 december van het jaar dat voorafgaat aan een investeringstijdvak, een bestuursovereenkomst sluit met GS op basis van het pMJP en een indicatie over de benodigde middelen.

In deze bestuursovereenkomst moeten in ieder geval zijn vastgelegd:

- de in de provincie in het investeringstijdvak te realiseren bijdrage aan de doelen van het gebiedsgerichte beleid van het Rijk en de daaraan gerelateerde prestaties;
- de hoogte van het door het Rijk ter beschikking te stellen investeringsbudget;
- de door de minister gedurende het investeringstijdvak in te zetten capaciteit van de Dienst landelijk Gebied (DLG) en, in voorkomend geval, van andere diensten van het ministerie van LNV;
- een aanduiding van de omvang van de beschikbare provinciale middelen.

Samengevat: leidend zijn de rijksdoelen, die op provinciaal niveau in een Reconstructieplan, respectievelijk pMJP moeten worden uitgewerkt, waaraan de provincie ook eigen doelen kan toevoegen. De vaststelling van de doelen is wettelijk bij PS gelegd, waarbij PS de vaststelling van het pMJP kunnen mandateren aan GS.

2.2 Doelen

Hieronder volgt een overzicht van de door PS vastgestelde doelen met een taakstelling voor grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden zoals

geformuleerd in (het Uitvoeringsprogramma bij) het Reconstructieplan en het pMJP 2007-2013.

2.2.1 Doelen in Reconstructieplan

Op 5 maart 2004 hebben PS het Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg vastgesteld. Het Reconstructieplan bevat, conform wettelijke voorschriften, een Uitvoeringsprogramma 2004-2007. Daarin zijn de maatregelen en voorzieningen opgenomen voor de eerste vier jaar van de uitvoering van het Reconstructieplan. Dit Uitvoeringsprogramma (deel C Reconstructieplan) bevat 31 lange termijn doelen, met een horizon van 2015. Voor de eerste vier jaar zijn als tussenstap 76 operationele doelen geformuleerd.

Uit het overzicht van de lange termijn en operationele doelen in het Reconstructieplan blijkt dat de taakstellingen voor het verwerven van gronden voortvloeien uit de doelen voor Natuur, in het bijzonder de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), nieuw bos en mensgerichte natuur (N), en voor Water (Wn). Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de aankoop van nieuwe en van bestaande natuur. De taakstellingen voor herverkaveling en het ruilen van gronden vloeien voort uit de doelen voor Landbouw (L). De betreffende doelen en taakstellingen zijn in het volgende schema opgenomen.

Tabel 1: Doelen en taakstellingen voor herverkaveling, het ruilen van gronden en grondverwerving in het Reconstructieplan

Lange termijn doel (LTD)		Kwantificering LTD 2007-2015		Operationeel doel 2004-2007	
L1.	Verbetering van de ruimtelijke structuur van de natuurlandbouwgrond, grondgebonden landbouw, multifunctionele landbouw en landbouw gericht op woonkernen	L1.1	Verbetering van de verkavelings situatie van grondgebonden landbouw voor een areaal van ca 3000 ha door vrijwillige kavelruil.	L1.1.1	Opstellen Plan van Aanpak en uitvoering van vrijwillige kavelruil voor een areaal van 750 ha
		L1.2	Uitvoeren van wettelijke herverkaveling over een areaal van 30.000 ha	L1.2.1	Opstellen Plan van Aanpak en uitvoering van de daarin opgenomen activiteiten gericht op de optimalisering van de verkaveling van grondgebonden landbouwbedrijven door wettelijke herverkaveling over een areaal van 12.000 ha
N1.	De realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur in 2018	N1.1	Realisatie van 5156 ha nieuwe natuur, waarvan 3099 ha via verwerving.	N1.1.1	Realisatie van 1722 ha nieuwe natuur, waarvan 1033 ha via verwerving.

		N1.2	Afrondingsaankopen in bestaande natuurgebieden van maximaal circa 1500 ha in 2015.	N1.2.1	Verwerving of particulier natuur-beheer van ca 200 haaf rondings-aankopen.
		N1.3	Realiseren van 103 km ecologische verbindingen (naar schatting max. 400 ha).	N1.3.1	Verwerving en inrichting van ruim 34 km ecologische verbinding zones (naar schatting max. 135 ha).
		N1.5	Realisatie van 1975 ha van de Robuuste Verbindingszone tussen Schinveld en Mook waarvan 1185 ha via verwerving	N1.5.1	Het formeel begrenzen van de Robuuste Verbindingszone tussen Schinveld en Mook (conform procedure Rijk) en de realisatie van 658 ha, waarvan 395 ha via verwerving.
N2.	Realiseren van de natuurdoelen in de EHS en van de juiste randvoorwaarden daarvan.	N2.1	Realiseren natuurdoelen van de EHS conform de Stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap van de verworven en in beheer zijnde nieuwe natuur en afrondingsaankopen tot 2015. Dit omvat naar schatting 5600 ha (4100 + 1500 ha, zie N1.1 en N1.2).	N2.1.1	Inrichting van 1568 ha reeds verworven of nog te verwerven of in beheer zijnde landbouwgronden (1368 + 200 ha) voor ontwikkeling van nieuwe natuur binnen de EHS op basis van de Stimuleringsplannen.
N4.	Realisatie van nieuw bos en mensgerichte natuur.	N4.1	Realisatie van 480 ha nieuw bos en mensgerichte natuur binnen de invloedsfeer van de grote steden.	N4.1.1	Verwerving en inrichting van 160 ha nieuw bos en mensgerichte natuur.
		N4.2	Realisatie van 350 ha nieuw bos en mensgerichte natuur buiten de invloedsfeer van de grote steden.	N4.1.2	Verwerving en inrichting van 116 ha nieuw bos en mensgerichte natuur.
Wn2.	Realiseren van de gewenste Hydrologische en ecologische Randvoorwaarden (GGOR) t.b.v. de natuurdoelen uit de Stimuleringsplannen in 3100 ha hydrologisch	Wn2.1	In 2010 (jaar Rijksdoelstelling) is de GGOR bereikt in hydrologisch gevoelige natuurgebieden (NML; samen circa 2500	Wn2.1.2	Het door allocatie en aankoop van max 30 ha landbouwgrond mogelijk maken dat de huidige functie van ca 200 ha

	gevoelige natuur in Noord en Midden- Limburg.		ha). Daarmee is de verdroging hersteld t.o.v. ijkjaar 1989. In 2003 waren reeds in circa 1150 ha maatregelen genomen. In 2015 is in totaal circa 3100 ha hydrologisch gevoelig natuur- gebied de GGOR bereikt. Hiervoor dient nog circa 1100 ha grond aan de landbouw te worden onttrokken. Hiervan is reeds 400 ha aangewezen als nieuwe natuur.		landbouwgrond in overeenstemming wordt gebracht met de hydrologische gewenste situatie en de aanpalende prioritaire verdrogingsgevoelige gebieden en/of de kansrijke verdrogingsgevoelige gebieden.
--	---	--	---	--	---

De operationele doelen in het Reconstructieplan bevatten over het algemeen duidelijk gekwantificeerde taakstellingen voor grondverwerving. Alleen het operationele doel N 1.2.1 is minder duidelijk: de doelstelling voor de beoogde 200 ha kan zowel via grondverwerving als via particulier beheer worden bereikt.

In deel D van het Reconstructieplan zijn de (beleids) inhoudelijke onderbouwingen en motiveringen voor het Reconstructieplan opgenomen. Per beleidsthema wordt een verantwoording gegeven voor de doelstellingen en keuzen die zijn gemaakt. Hierna volgen de onderbouwingen voor de doelen uit de voorgaande tabel.

Verbetering van de ruimtelijke structuur van de natuur-landbouwgrond, grondgebonden landbouw, multifunctionele landbouw en landbouw gericht op woonkernen (L1)

Kavelruil en wettelijke herverkaveling zijn de instrumenten om de landbouwstructuur te verbeteren. Vooral een voldoende ruime huiskavel is voor de blijvende bedrijven van groot belang. Genoemde instrumenten dienen niet alleen de landbouw met de verschillende ontwikkelingsstrategieën, maar ook andere sectoren in het buitengebied. Dit maakt deze instrumenten zeer geschikt voor het realiseren van de integrale doelen in de verschillende gebieden.

Via kavelruil kan gewerkt worden aan vooral een ruimere huiskavel in de P4 en P5-gebieden. Het instrument wettelijke herverkaveling willen wij vooral inzetten in extensiveringsgebieden, beekdalen en het Maasdal.

Er wordt geen onderbouwing gegeven van de kwantificering van de lange termijn doelen. Er wordt niet ingegaan op de haalbaarheid en eventuele risico's (weinig draagvlak) bij de inzet van het instrument van wettelijke herverkaveling.

De realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur in 2018 (N 1)

Het Rijk heeft aangegeven dat de aankoop van de benodigde EHS-gronden per 2015 rond moet zijn opdat de inrichting in de jaren 2015-2018 afgerond kan worden. Dit

betekent voor Noord- en Midden-Limburg dat de restanttaakstelling van de EHS, i.c. 5165 ha, in 2015 gerealiseerd moet zijn.

De gekwantificeerde lange termijn doelstelling en ook de uitwerking in de operationele doelstellingen zijn afgeleiden van rijksdoelen. In de onderbouwing wordt niet ingegaan op de haalbaarheid en eventuele risico's van de in te zetten instrumenten.

Realiseren van de gewenste Hydrologische en ecologische Randvoorwaarden (GGOR) t.b.v. de natuurdoelen uit de Stimuleringsplannen in 3100 ha hydrologisch gevoelige natuur in Noord en Midden-Limburg (Wn 2)

De provincie heeft in het POL (2001) en in de Stroomgebiedvisie Limburg (2002) aangegeven dat zij - uitgaande van de situatie in 1989- in 2010 40% van het areaal verdroogde hydrologisch gevoelige natuur (2500 ha) hersteld wil hebben.

Uitgaande van de kaders van POL en de Stroomgebiedvisie Limburg is het lange termijn doel gekwantificeerd en uitgewerkt in operationele doelen.

De kwantificering van het lange termijn doel is afgeleid van al vastgestelde provinciale kaders. In de onderbouwing wordt niet ingegaan op de haalbaarheid en eventuele risico's van de in te zetten instrumenten.

2.2.2 pMJP 2007-2013

Het Rijk heeft op basis van artikel 3 van de WILG op 17 februari 2006 het tweede Rijks-Meerjarenprogramma 2007-2013 horend bij de Agenda voor een Vitaal Platteland (MJP2) vastgesteld. Hierin staan de concrete doelen die het Rijk in die periode wil realiseren. Ter uitvoering van artikel 4 van de WILG heeft de provincie voor diezelfde periode een pMJP opgesteld. Hierin geeft zij aan welke bijdrage zij kan leveren aan het bereiken van de rijksdoelen en welke middelen zij daarvoor van het Rijk nodig heeft. PS hebben het pMJP 2007-2013 op 15 december 2006 vastgesteld.

In het pMJP 2007-2013 is uitgegaan van de doelen voor geheel Limburg, zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma bij het Reconstructieplan (Noord- en Midden-Limburg) en de zogenaamde Herijking Plan van aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland die PS op 16 december 2005 heeft vastgesteld. Vermeld wordt dat het onderscheid van de doelen voor het reconstructiegebied en Zuid-Limburg gehandhaafd is, omdat op deze wijze de koppeling mogelijk blijft met de doelen zoals in het Reconstructieplan en de Herijking zijn opgenomen. *'Hierdoor blijft het mogelijk om PS te informeren over de voortgang van het Reconstructieplan en de Herijking.'*

Vermeld wordt in het pMJP dat dit wel een financiële, maar geen inhoudelijke onderbouwing van de opgenomen doelen bevat, omdat, zo wordt aangegeven, de doelen van het pMJP dezelfde zijn als de operationele doelen opgenomen in de Herijking Plan van aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland (Herijking) en de operationele doelen in de Notitie 'Formulering operationele doelen Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg'.

De notitie 'Formulering operationele doelen Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg' is een document waarin GS, ter voorbereiding van het pMJP 2007-2013, de doelen van het Reconstructieplan en de Operationele doelen voor Zuid-Limburg (de zogenaamde Herijking), samen hebben gebracht. Dit document is op 28 maart 2006 vastgesteld door GS en op dezelfde dag ter kennisname aangeboden aan de leden van de Statencommissie Ruimte en Groen. In de aanbiedingsbrief aan PS van 28 maart 2006 stellen GS dat van afwijkingen of wijzigingen ten opzichte van het Reconstructieplan geen sprake is en dat daarom kan worden volstaan met vaststelling door GS.

Bij de notitie is een overzicht gevoegd van de 'oude lange termijn doelen en operationele doelen uit het Reconstructieplan en de 'nieuwe' operationele doelen voor het pMJP 2007-2013.

De volgende tabel bevat de doelen uit het overzicht bij de notitie die betrekking hebben op grondverwerving, ruilen en herverkaveling van gronden.

Tabel 2: Overzicht lange termijn- en operationele doelen Reconstructieplan en nieuwe Operationele doelen pMJP 2007-2013 uit Notitie GS van 28 maart 2006

Reconstructieplan			Notitie Formulering Operationele doelen pMJP		
Lange termijn doel	Kwantificering	Operationeel doel 2004-2007	Evaluatie verwachte resultaat eind 2006	Nieuw OD voor pMJP 2007-2013	Onderbouwing
Verbetering van de ruimtelijke structuur van de natuurlandbouwgrond, grondgebonden landbouw, multifunctionele landbouw en landbouw gericht op woonkernen	Verbetering van de verkavelings-situatie van de grondgebonden landbouw voor een areaal van ca 3000 ha door vrijwillige kavelruil	Opstellen Plan van Aanpak en uitvoering van vrijwillige kavelruil voor een areaal van 750 ha	Verwacht wordt dat eind 2006 ongeveer 250 ha gerealiseerd zijn en voorbereidingen voor 250 - 300 ha kavelruil getroffen zijn	Zie volgende OD	*
	Uitvoeren van wettelijke herverkaveling over een areaal van 30.000 ha	Opstellen Plan van Aanpak en uitvoering van de daarin opgenomen activiteiten gericht op de optimalisering van de verkaveling van grondgebonden landbouwbe-	Doelstelling is tussentijds aangepast van 12000 ha naar 2000 ha. Daarvan is in 2007 nog 1500 ha gepland. Er is eind 2006 naar verwachting ongeveer 500 ha gerealiseerd	Inzet van het middel herverkaveling voor: - 9000 ha landbouwgrond, dus gericht op landbouwkundige structuurverbetering. Kosten op te nemen in dit	

		drijven door wettelijke hervorkaveling over een areaal van 12.000 ha **		OD; - 3500 ha in kader van EHS (incl. te verwerven ha's in kader van verdroging), te betalen uit inrichtingskost en nieuwe EHS (zie OD N1.5.1); - 2500 ha in het kader van beekherstel, als aparte post op te nemen bij beekherstel (zie OD Wn4.1.1); - 9.000 ha in kader van verdroging/GG OR, dus als post op te nemen bij verdroging (zie OD Wn2.1.1)	
De realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur in 2018	Realisatie van 5156 ha nieuwe natuur, waarvan 3099 ha via verwerving	Realisatie van 1722 ha nieuwe natuur, waarvan 1033 ha via verwerving Dit is excl. ca 419 ha ten behoeve van het project Zandmaas-Pakket I	Naar verwachting is eind 2006 ongeveer 750 ha gerealiseerd via verwerving. De doelstelling voor verwerving is ruimschoots gehaald	Realisatie van 3180 ha nieuwe natuur, waarvan 1590 ha via verwerving	Verwerving, inrichting en beheer EHS/RV conform landelijke Natuurdoelenkaart en restantaakstellingen
				Realisatie conform convenant met LNV over Zandmaas-Pakket-II Streefgetal 370 ha nieuwe natuur in 2013 (tot 2015 in totaal 460 ha).	Overeenstemming LNV, V&W en provincie over uitvoering Zandmaas-pakket -II gericht op bescherming tegen wateroverlast door op hoogwaterbescherming

					gerichte ontwikkeling van natuur. Provincie heeft de regie.
	Afrondings-aankopen in bestaande natuurgebieden van maximaal circa 1500 ha in 2015	Verwerving of particulier natuurbeheer van ca 200 ha afrondingsaankopen	Naar verwachting is eind 2006 ongeveer 100 ha gerealiseerd	Realisatie van 350 ha afrondings-aankopen	Afrondingsaankopen EHS zijn als rijksdoel vervallen, maar is resterende provinciale ambitie
	Realiseren van 103 km ecologische verbindingen (naar schatting max. 400 ha)	Verwerving en inrichting van ruim 34 km ecologische verbindingzones (naar schatting max. 135 ha)	Na de begrenzing is eind 2006 naar verwachting 200 ha verworven of via particulier en agrarisch natuurbeheer gerealiseerd. In de bestuurs-overeenkomst is op basis van beschikbare rijksmiddelen opgenomen dat mbt tot inrichting 218 ha als prestatie 2004-2007 wordt gehanteerd	Realisatie van in totaal 1378 ha Robuuste Verbinding, waarvan 827 ha via verwerving (60%)	Omvang en verdeling verwerving en particulier en agrarisch natuurbeheer conform afspraken-document RV
	Realisatie van 1975 ha van de Robuuste Verbindingszone tussen Schinveld en Mook waar-van 1185 ha via verwerving	Het formeel begrenzen van de Robuuste Verbindingszone tussen Schinveld en Mook conform procedure Rijk) en de realisatie van 658 ha, waarvan 395 ha via verwerving	In de bestuurs-overeenkomst is op basis van beschikbare rijksmiddelen 1000 ha als prestatie opgenomen. Rijksbijdrage is niet van toepassing voor de inrichting van de 200 ha afrondingsaankopen. Naar verwachting is eind 2006 bijna 500 ha	Inrichting van 2469 ha verworven of te beheren nieuwe natuur gericht op het bereiken van natuurdoelen in de EHS	Inrichtings-plannen zijn conform de Stimulerings-plannen

			ingericht conform de plannen		
Realiseren van de natuurdoelen in de EHS en van de juiste randvoorwaarde en daarvan.	Realiseren natuurdoelen van de EHS conform de stimuleringsplannen Natuur, Bos en Landschap van de verworven en in beheer zijnde nieuwe natuur en afrondingsaankopen tot 2015. Dit omvat naar schatting 5600 ha (4100 + 1500 ha, zie N1.1 en N1.2)	Inrichting van 1568 ha reeds verworven of nog te verwerven of in beheer zijnde landbouwgronden (1368 + 200 ha) voor ontwikkeling van nieuwe natuur binnen de EHS op basis van de Stimuleringsplannen	Dit od is niet apart in de notitie behandeld. Zie voorgaande od's		
Realisatie van nieuw bos en mensgerichte natuur	Realisatie van 480 ha nieuw bos en mensgerichte natuur binnen de invloedssfeer van de grote steden	Verwerving en inrichting van 160 ha nieuw bos en mensgerichte natuur	Naar verwachting is eind 2006 bijna 90 ha gerealiseerd vooral in de regio Venlo. OD blijft daarbij achter op planning	Verwerving en inrichting van 306 ha nieuw bos en mensgerichte natuur in met name de POG en de stadsregio's ter verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving	Ambitie is conform de provinciale Bosnota en Nota mensgerichte natuur en landschapsbeheer
	Realisatie van 350 ha nieuw bos en mensgerichte natuur buiten de invloedssfeer van de grote steden	Verwerving en inrichting van 116 ha nieuw bos en mensgerichte natuur	Reeds in 2005 zijn voor 123 ha provinciale beschikkingen afgegeven. OD is daarmee gerealiseerd	Verwerving en inrichting van 182 ha nieuw bos en mensgerichte natuur in met name de POG ter verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving	Ambitie is conform de provinciale Bosnota en Nota mensgerichte natuur en landschapsbeheer
Realiseren van de gewenste hydrologische en ecologische	In 2015 is in totaal circa 3100 ha hydrologisch	Het door allocatie en aankoop van max 30 ha	In 2005 heeft door herbegrenzing van de EHS	Starten met de uitvoering van maatregelen voor 41	In de Vierde Nota Waterhuishouding en het

randvoorwaarden (GGOR) t.b.v. de natuurdoelen uit de Stimuleringsplannen in 3100 ha hydrologisch gevoelige natuur in Noord en Midden-Limburg	gevoelig natuurgebied de GGOR bereikt. Hiervoor dient nog circa 1100 ha grond aan de landbouw te worden onttrokken. Hiervan is reeds 400 ha aangewezen als nieuwe natuur	landbouwgrond mogelijk maken dat de huidige functie van ca 200 ha landbouwgrond in overeenstemming wordt gebracht met de hydrologische gewenste situatie en de aanpalende prioritaire verdrogingsgevoelige gebieden en/of de kansrijke verdrogingsgevoelige gebieden	ruim 60 ha landbouwgrond in de hydrologisch gevoelige gebieden rondom een vijftal prioritaire gebieden de status EHS gekregen. Dit heeft betrekking op 4 tot 6 verdrogingsgevoelige natuurgebieden. Daarnaast loopt er een traject om een aantal hectares aan te kopen t.b.v. de realisering van de gewenste grondwaterpeilen. Tot eind 2006 zijn er naar verwachting 21 GGOR-gebiedsplannen opgesteld	gebieden ter realisering van het GGOR, door***: Herallocatie 93 Maas-hectares naar natuurfunctie; Aankoop en inrichting van 30 ha voor inzet t.b.v. de uitvoering van de GGOR-plannen; Voor uitvoering van GGOR aankoop met voorrang noodzakelijk van 540 ha EHS vóór 2015; Voor uitvoering GGOR aankoop en inrichting van 400 ha buiten EHS (minus 90 uit herallocatie en 30 ha reeds aangekochte ha= 277 ha) noodzakelijk, aansluitend aan de aan te pakken gebieden; Herverkaveling op 9000 ha gericht op vermindering effecten bedrijfsvoering op te vernatten gronden	Nationaal bestuursakkoord Water is afgesproken om de GGOR in 2010 vast te hebben gesteld en in 2015 te hebben gerealiseerd
--	--	--	--	--	--

* De LD's gaan uit van de formele mogelijkheden: wettelijke en vrijwillige herverkaveling. In de praktijk blijkt dat de wijze waarop het proces wordt gevoerd cruciaal is voor de te bereiken resultaten. Gestreefd wordt om de herverkaveling op vrijwillige basis te realiseren en alleen wettelijk waar dat noodzakelijk is. Hiervoor is een stevige, professionele aanpak nodig.

Integrale verbetering van gebiedskwaliteit bestaat uit meerdere componenten waarbij functieverandering (m.n. voor natuur en water), functieversterking (m.n. structuurverbetering in de landbouw) en realisatie van duurzame landbouwproductie (zie L5.2.1) cruciaal zijn.

Op projectniveau wordt bepaald wat het meest passende instrument is (maatwerk) volgens de trits:

- klassieke kavelruil (voor beperkte, meer sectoraal gerichte ruilingen)
- planmatige herverkaveling op vrijwillige basis (voor grotere ruilingen met een planmatige
- vrijwillige aanpak)
- planmatige herverkaveling op wettelijke basis (indien planmatige vrijwillige kavelruil niet haalbaar is).

In een zoekgebied van ca 24.000 ha wordt onderzocht hoe deze integrale verbetering, dus ten behoeve van structuurverbetering landbouw en ter realisatie van natuur- en waterdoelen, kan worden gerealiseerd.

** Met tussentijdse wijziging is deze operationele doelstelling veranderd wat betreft de omvang van het areaal, deze is teruggebracht tot 2.000 ha. PS hebben hier in februari 2005 toe besloten. Het lange termijn doel verandert niet.

*** Alleen de prestaties die betrekking hebben op grondverwerving en herverkaveling zijn overgenomen uit het overzicht in de notitie.

Hoewel in het overzicht een kolom evaluatie is opgenomen met de verwachte resultaten eind 2006 en een aparte kolom met de onderbouwing voor de nieuwe prestaties, is de aansluiting tussen aantallen te verwerven ha van de doelen van het reconstructieplan en de nieuwe doelen voor het pMJP niet één op één te maken. Dit geldt vooral voor het voorgestelde nieuwe operationele doel ten behoeve van de realisatie van de EHS: 'Realisatie van **3180 ha** nieuwe natuur, waarvan **1590 ha** via verwerving' ten opzichte van het Lange termijn doel in het Reconstructieplan 'Realisatie van 5156 ha nieuwe natuur, waarvan 3099 ha via verwerving'. Het verschil is deels te verklaren door het feit dat de te verwerven ha voor het Zandmaas-I pakket niet in het Lange termijn doel zijn meegenomen en waarschijnlijk wel in het nieuwe operationele doel. Zonder verdere toelichting kan de aansluiting echter niet gemaakt worden.

Het areaal waarvoor herverkaveling is voorzien ten behoeve van de structuurverbetering van de landbouw is op 24.000 ha gesteld. Dit is 6.000 ha lager dan in het Reconstructieplan. Er is naar verwachting eind 2006 600 ha gerealiseerd.

In het op 15 december 2006 door PS vastgestelde pMJP 2007-2013 zijn met betrekking tot grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden de volgende doelen en prestaties omschreven.

Natuur

Realisatie Ecologische Hoofdstructuur

Belangrijke doelstelling voor het landelijk gebied is een in 2018 gerealiseerd samenhangend netwerk van natuurgebieden, de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) met Robuuste Verbindingen. Dit betekent de realisatie van nieuwe natuur door aankopen of in beheer brengen, het inrichten ervan en door het afsluiten van beheersovereenkomsten met eigenaren van landbouwgronden in de EHS. De door

de provincie vast te stellen Robuuste Verbindingen tussen Schinveld en Mook (1.975 ha) zijn onderdeel van de EHS en bieden ook perspectief voor de realisatie van nieuwe leefgebieden voor de belangrijkste bedreigde soorten en mensgerichte natuur en bos.

Realisatie van de EHS 2007 - 2013 zal plaatsvinden via aankoop van 1.766 ha nieuwe natuur en deze in beheer te brengen bij de terreinbeherende organisaties, via inzet van 1.232 ha particulier natuurbeheer en van 2.690 ha agrarisch natuurbeheer.

Daarnaast wordt gestreefd naar realisatie van 700 ha agrarisch natuurbeheer buiten de EHS. Binnen de realisatie van de EHS en Robuuste Verbindingen zijn ook de ambities voor de natte EHS, i.c. de realisatie van de op veiligheid ingerichte natuur van de Zandmaas en de Grensmaas opgenomen.

Opheffen knelpunten binnen de Robuuste Verbindingen Mook – Schinveld

In het kader van het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO) is door de provincie een programmering vastgesteld over de ontsnippering van het rijkswegennet in Limburg. Hierin zijn ook de in de Robuuste Verbinding Mook - Schinveld gelegen knelpunten Gennep, Venlo en Jammerdaalse Heide opgenomen. Het gaat om de realisatie van drie ecoducten en een faunapassage.

Bos en mensgerichte natuur

De doelstelling voor nieuw bos en mensgerichte natuur voor Limburg voorziet in aankopen en inrichten van gronden rond de vijf grootste agglomeraties in Limburg (Venlo, Roermond, Maastricht, Parkstad en Sittard/Geleen).

Beoogd wordt realisatie van 306 ha in Reconstructie Noord- en Midden-Limburg en 480 ha in Vitaal Platteland Zuid-Limburg. Daarnaast wordt aanleg van 182 ha nieuw bos in Noord- en Midden- Limburg buiten de invloedsfeer van grote steden maar binnen POG nagestreefd.

Landbouw

Verbetering ruimtelijke structuur van de landbouw.

Structuurverbetering is aan de orde bij de grondgebonden landbouw maar ook bij de intensieve veehouderij en glastuinbouw. Voor de grondgebonden landbouw is de grootte van (huis-)kavels, bereikbaarheid en kwaliteit belangrijk voor duurzame landbouwproductie. Via herverkaveling wordt gestreefd naar integrale kwaliteitsverbeteringen in de betreffende gebieden.

Bij de verbetering van de ruimtelijke structuur wordt primair gekozen voor vrijwillige verkaveling, maar wanneer dit niet haalbaar is, wordt ingezet op het traject van wettelijke (modulaire) herverkaveling. De verwachting is dat dit in 10% van de gevallen nodig zal zijn.

Water

In het pMJP worden geen specifieke opmerkingen gemaakt over het onttrekken van landbouwgrond ten behoeve van verdrogingsmaatregelen.

In een beschrijving van de uitvoeringsstrategie in het pMJP 2007-2013 wordt melding gemaakt van de aanpak via zogenoemde projecten integrale

gebiedsuitwerking (IGU). Deze aanpak wordt sinds 2005 gevolgd, naast de uitvoering van individuele projecten.

In het pMJP is geen overzicht opgenomen waarin de prestaties per operationeel doel zijn vermeld. Aan de rekenkamer is tijdens het onderzoek een 'definitief concept begroting pMJP voor de periode 2007-2013, gebaseerd op de prioritering over de kostendragers (versie 30 oktober 2006)' verschaft, dat een overzicht van doelen en prestaties bevat. Dit overzicht geeft alleen de doelen en prestaties aan die voortvloeien uit het Reconstructieplan voor Noord- en Midden-Limburg.

Het volgende schema bevat de prestaties voor verwerving, herverkaveling en ruilen van gronden uit deze concept-begroting. Daarbij worden ook de lange termijn doelen uit het Reconstructieplan vermeld.

Tabel 3: Prestaties in concept begroting pMJP 2007-2013 en kwantificering lange termijn doelen

Reconstructieplan

Reconstruceptieplan			
	Prestaties concept begroting pMJP	Operationeel doel pMJP	Lange termijn doel Reconstructieplan
Versterking ruimtelijke structuur van de landbouw			
L 1 (2-1)	Planmatige herverkaveling gericht op structuurverbetering landbouw (kavelruil en wettelijke herverkaveling)	2100 ha	wettelijke herverkaveling over een areaal van 12.000 ha
	Idem, maar dan gefinancierd uit duurzame landbouw	6900 ha	
	Planmatige herverkaveling gericht op EHS-realiseratie (opgenomen in kosten N 1.5.1)	3500 ha	
	Planmatige herverkaveling gericht op beekherstel (opgenomen in kosten Wn 4.1.1)	2500 ha	
	Planmatige herverkaveling gericht op verdrogingsbestrijding (opgenomen in kosten Wn 2.1.2)	9000 ha	
Verwerven van gronden			
N 1 (1-1)	Te verwerven ha tbv de realisatie van de EHS	757 ha	3099 ha nieuwe natuur
N1 (1-1)	Te verwerven EHS binnen Zandmaas pakket I	351 ha	
N1 (1-2)	Te verwerven ha tbv op veiligheid ingerichte natuur in Zandmaas-II	281 ha	-
N1 (3-1)	Verwerven ha voor realisatie Robuuste Verbindingen	360 ha	1185 ha
N 2 (1-1)	Aankopen en inrichten gronden tbv EVZ's	200 ha	-
N 4 (1-1)	Bos aankopen en inrichten rond de grote steden	306 ha	480 ha
N 4 (2-1)	Bos aankopen en inrichten buiten de invloedssfeer van de grote steden	182 ha	350 ha

Wn 2.1.2	Aankoop EHS en reallocatie van 114 ha grond tbv EHS (uit volgende onderdeel)	407 ha	1100 ha aan landbouwgrond onttrekken: 400 ha is aangewezen als nieuwe natuur
	Aankoop buiten EHS	224 ha	-
<i>Ruilen van gronden</i>			
	Reeds verworven ha Robuuste verbindingen, dat door ruilen op de juiste plaats moet komen	50 ha	-
	Reeds verworven EHS en RV, dat door ruilen op de juiste plaats moet komen	264 ha	-
<i>Afrondingsaankopen</i>			
N 1 (2-1)	Afrondingsgebieden aankopen en inrichten	350 ha	1500 max in 2015

Het pMJP omvat ook de doelen en prestaties uit de Herijking (Zuid-Limburg). Wat betreft de doelen en prestaties die betrekking hebben op de verwerving van gronden gaat het om de volgende aantallen:

- 504 ha ten behoeve van de realisatie van de EHS;
- 86 ha ten behoeve van de Robuuste Verbindingen;
- 753 ha ten behoeve van het project Grensmaas;
- 245 ha afrondingsaankopen.

In totaal komt het te verwerven aantal ha ten behoeve van de EHS volgens deze informatie uit op 3687 ha. Dit is in de volgende tabel aangegeven.

Tabel 4: Te verwerven ha ten behoeve van realisatie EHS in pMJP 2007-2013

	Noord- en Midden-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg totaal
EHS-nieuwe natuur	757 ha	504 ha	1261 ha
Robuuste verbindingen	360 ha	86 ha	446 ha
Zandmaas II (natte natuur)	281 ha		281 ha
Grensmaas		753 ha	753 ha
Zandmaas I	351 ha		351 ha
Afrondingsaankopen	350 ha	245 ha	595 ha
Totaal	2099 ha	1588 ha	3687 ha

Het is niet duidelijk waarop het in het pMJP genoemde aantal van 1766 te verwerven ha ten behoeve van de EHS is gebaseerd.

PS hebben op grond van de informatie in het pMJP niet kunnen vaststellen op welke wijze de hierin genoemde aantallen te verwerven ha's voor de EHS voortvloeien uit de gekwantificeerde lange termijndoelen van het Reconstructieplan.

De rekenkamer stelt vast dat in de definitieve concept begroting bij het pMJP de aantallen te herkavelen ha ten behoeve van de versterking van de ruimtelijke structuur van de landbouwgebieden overeenkomen met de genoemde aantallen in de notitie 'Formulering operationele doelen Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg'. In de toelichting in het pMJP zijn echter geen aantallen genoemd. Ook op dit punt hebben PS op grond van de informatie in het pMJP niet kunnen vaststellen in hoeverre het gekwantificeerde lange termijndoel van het Reconstructieplan leidend is geweest voor de in het pMJP vervatte doelstelling.

2.2.3 Delegatie wijziging pMJP 2007 - 2013 aan GS

Op 24 oktober 2008 hebben PS de bevoegdheid tot het wijzigen van het pMJP 2007-2013 gedelegeerd aan GS voor zover wijzigingen passen binnen de volgende kaders:

- de afspraken gemaakt in de BO-ILG 2007-2013 tussen het Rijk en de provincie, 18 december 2006, en latere wijzigingen van deze overeenkomst;
- het door PS beschikbaar gestelde budget voor uitvoering van het pMJP 2007-2013;
- het Provinciaal Omgevingsplan Limburg;
- de lange termijndoelen opgenomen in het Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg met uitzondering van de kwantificering en de ruimtelijke vertaling ervan, en de lange termijndoelen opgenomen in de 'Herijking' Plan van aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland;
- het geldende coalitieakkoord.

De gedeputeerde gaf bij de behandeling de reden van dit voorstel aan. Bij de uitvoering was gebleken dat het pMJP teveel gedetailleerde doelen bevatte en dat GS daarom liever wilde sturen op hogere doelen, binnen de genoemde kaders. Van de zijde van PS werd gevraagd waarom een en ander er niet toe had geleid dat GS aan PS een aangepast plan voorlegde, in plaats van dit verzoek om het door PS vastgestelde plan (het pMJP) los te laten en met een - niet door PS vast te stellen - plan te gaan werken. Onder meer vanwege deze opmerkingen werd aan het statenvoorstel het volgende toegevoegd: *'De krachtens delegatie genomen besluiten worden ter kennis gebracht van de Staten'*.

PS stemden in met het voorstel.

In maart 2010 hebben GS het pMJP 2007-2013 geactualiseerd en geflexibiliseerd. Hiervan is de Statencommissie voor het Fysiek Domein, Ruimte en Bestuur op 16 april 2010 per brief op de hoogte gebracht. In deze brief is verwezen naar het hiervoor genoemde delegatiebesluit.

In de bijlage bij de brief is een overzicht gegeven van de geactualiseerde pMJP-doelen. In de volgende tabel zijn de geactualiseerde doelen weergegeven die betrekking hebben op grondverwerving en herverkaveling.

Tabel 5: Prestaties grondverwerving en herverkaveling in geactualiseerd pMJP, maart 2010

Nieuwe pMJP code	LD OD	pMJP-II
Ntr 1	Realiseren EHS	
Ntr 1.1	EHS te verwerven 2007-2013	3687 ha
Ldb 1	Structuurversterking van de grondgebonden landbouw	
Ldb 1.1	Herverkaveling (planmatig) en kavelverbetering	4700 ha

Hieruit blijkt dat het aantal te verwerven ha voor de EHS overeenkomt met de aantallen uit het pMJP. De prestatie voor de herverkaveling is lager dan in het pMJP (4700 ha in plaats van 6300 ha).

2.3 Kosten

2.3.1 Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg 2004-2007

In Deel C bij het Reconstructieplan is een hoofdstuk opgenomen over de kosten en de financiering van de lange termijn doelen (LTD) en de operationele doelen (OD). Opgemerkt wordt dat de kosten van de afzonderlijke LTD's en OD's zijn geraamd op basis van de eenheden (ha/aantallen/processen) die hieraan verbonden zijn. De daarvoor gehanteerde eenheidsprijzen zijn gebaseerd op informatie vanuit de sector, ervaringscijfers van DLG, waterschappen, Rijk en provincie en aannames op basis van expert judgement. Verder is opgenomen welke partijen een financiële bijdrage leveren aan de afzonderlijke LTD's en OD's en hoe groot die bijdrage is.

Voorts wordt opgemerkt dat het niet gaat om hoeveel geld naar de afzonderlijke functies gaat, maar dat de kern is de financiële middelen zodanig in te zetten dat meervoudige doelstellingen worden gerealiseerd.

Het reconstructieplan is integraal in al haar facetten, dat geldt ook voor de financiële onderbouwing.

Een eerste berekening laat zien dat de kosten voor realisatie van de vastgestelde doelen in de totale reconstructieperiode (tot 2015) geraamd worden op € 940 miljoen.

De uitvoering is verdeeld over drie perioden van vier jaar.

De totale kosten worden als volgt verdeeld over deze perioden: 2004-2007 € 300 miljoen, 2008-2011 € 320 miljoen en 2012-2015 € 320 miljoen.

Tabel 6: Begroting verdeeld over reconstructiepartners

Reconstructiepartners	Begroting gehele reconstructieperiode	Begroting reconstructie periode 2004-2007
EU	123	38
Rijk	451	142
Provincie	104	35
Gemeenten	68	21
Waterschappen	46	18
PPS	148	46
Totaal	940	300

De provinciale bijdrage in de eerste uitvoeringsperiode 2004-2007 bedraagt € 35 miljoen. Deze inspanning is opgenomen in de programmabegroting 2004 onder het thema Ruimte voor Limburg. Daarnaast zijn er nog aanvullende bijdragen in de provinciale programmabegroting opgenomen met een omvang van € 53 miljoen voor de plattelandsontwikkeling in Noord- en Midden- Limburg via de bijdragen uit overige thema's en sectoren, mobiliteit, gereserveerde middelen voor de Floriade en de inzet van apparaatskosten voor de gebiedsmakelaarsfunctie. Daarmee komt de totale inzet van de provincie op € 88 miljoen. In de tabel 7 zijn de kosten uit het Uitvoeringsprogramma opgenomen voor de realisatie van doelen met betrekking tot grondverwerving en herverkaveling.

Tabel 7: Kosten (x 1.000 euro) Uitvoeringsprogramma 2004-2007 en verdeling over partijen (in % van totaalbedrag van het OD)

OD	Omschrijving	Kosten	EU	Rijk	Prov	Gem	Wch	PPS
L 1.1.1	750 ha vrijwillige kavelruil	1.125	5	75	10	0	0	10
L 1.2.1	12.000 ha wettelijke herverkaveling	30.000	5	75	10	0	0	10
N 1.1.1	Realisatie 1722 ha natuurontwikkeling en reservaatgebieden	43.157	30	67	3	0	0	0
N 1.2.1	Realisatie van 200 ha afrondingsgebieden	1.400	30	53	17	0	0	0
N 1.3.1	Aankoop en inrichten 135 ha provinciale ecologische verbindingzones	6.345	25	25	25	25	0	0
N 1.5.1	Formeel begrenzen RV Schinveld-Mook en realisatie van 658 ha hiervan	20.831	0	100	0	0	0	0
N 2.1.1	Inrichting 1368 ha nieuwe natuur en 200 ha afrondingsaankopen	9.776	24	57	17	0	0	2
N 4.1.1	Aankopen en inrichten 160 ha rond de grote steden	9.600	30	45	10	0	0	15
N 4.1.2	Aankopen en inrichten 116 ha buiten invloed grote steden	5.220	30	55	0	0	0	15
Wn 2.1.2	Functiewijziging 200 ha landbouwgrond via allocatie en 30 ha aankoop	1.460	0	0	100	0	0	0

Voor grondverwerving en inrichting van de EHS ontvangt de provincie in 2004 € 11,9 miljoen aan rijksmiddelen. Volgens de LNV-begroting is voor de periode 2004-2007 landelijk circa € 732 miljoen beschikbaar voor verwerving EHS, inrichting droge EHS en versterking landelijk gebied.

Hiervan vloeit circa € 70 miljoen naar de provincie Limburg. Uitgaande van de verdeling van deze middelen tussen het reconstructiegebied en Zuid-Limburg wordt ervan uitgegaan dat in de periode 2004-2007 circa € 38 miljoen beschikbaar is voor uitvoering in het reconstructiegebied. De middelen voor de Robuuste Verbindingen zijn opgenomen in het onderdeel grondverwerving en inrichting EHS.

Apparaatskosten DLG

Voor de periode 2004-2007 wordt verwacht dat de bijdrage van LNV voor de apparaatskosten van DLG voor het reconstructiegebied op circa € 8 miljoen ligt. De provincie kan niet vrij beschikken over deze middelen, maar dient jaarlijks een prestatieafpraak op te stellen met DLG over de inzet van deze middelen.

2.3.2 Gevolgen van afspraken in BO Uitvoering Reconstructieplan 2004-2007

In de BO Uitvoering Reconstructieplan 2004-2007 is de rijksbijdrage aan de uitvoering van de reconstructie lager geraamd dan in het Reconstructieplan (€ 111 miljoen versus € 142 miljoen voor de eerste uitvoeringsperiode).

In de BO wordt hierover het volgende opgemerkt: *'Daar waar vanwege het niet realiseren van de één op één koppeling aan het Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland, de rijksbijdrage is weggefallen, zal de provincie de financiering (w.o. bijdragen van derden) en de gevolgen voor de af te spreken prestatie van deze operationele doelen uit haar uitvoeringsplan nog moeten herzien.'*

In de monitorrapportages aan PS melden GS dat de rijksbijdrage lager is dan de ramingen in het Reconstructieplan. Als reden hiervoor wordt aangedragen dat gedurende het goedkeuringsproces van het Reconstructieplan een herformulering van de rijksdoelen heeft plaatsgevonden. Door deze herformulering richt de rijksbijdrage zich nog op 3 thema's: duurzame landbouw, natuurontwikkeling en duurzaam waterbeheer.

Concreet betekent de lagere rijksbijdrage dat voor 25 operationele doelen de geprogrammeerde rijksbijdrage is vervallen. GS geven in de monitorrapportages aan dat oplossingen hiervoor worden gezocht binnen de Europese fondsen, een grotere financiële inzet van de overige partners (provincie, waterschappen, gemeenten, initiatiefnemers) en een langere uitvoeringsperiode van de realisatie van de ambities van de betreffende operationele doelen.

2.3.3 Provinciaal Meerjarenprogramma Plattelandsontwikkeling 2007 - 2013

In de inleiding van het pMJP 2007-2013 wordt opgemerkt dat Rijk en provincie op basis van de inhoud van het MJP2 en het pMJP een bestuursovereenkomst hebben gesloten. Hierin is, naast de bijdrage van de provincie aan de rijksdoelen en door het Rijk daarvoor beschikbaar te stellen middelen, ook de eigen financiële bijdrage van de provincie opgenomen en de bijdrage van derden (gemeenten, waterschappen, EU/POP-2 en private partijen). Opgemerkt wordt dat deze derden geen partij zijn bij de overeenkomst en hun bijdrage derhalve voor de provincie als inspanningsverplichting geldt.

In hoofdstuk 4 van het pMJP worden de doelen die de provincie in het landelijk gebied wil bereiken weergegeven en de middelen van EU, Rijk, provincie, gemeenten, waterschappen en private partijen die daarvoor worden ingezet. Met betrekking tot grondaankopen en herverkaveling betreft het de doelen die in onderstaande tabel zijn opgenomen. De bijdrage van de provincie en de andere partijen ten opzichte van de verschillende doelen is in percentages aangegeven.

*Tabel 8: Kosten grondaankopen pMJP 2004-2007 en verdeling over partijen
(in % van totaalbedrag)*

		Mln €	% EU	% Rijk	% prov	% gem	% WS	% PPS
L1	Structuurversterking van de grondgebonden landbouw	11,16	10	40	40	0	0	10
N 1.1	Aankopen reservats- en natuurontwikkelingsgebieden (EHS en Zandmaas II)	64,6	0	86	8	3	0	3
N 1.2	Afrondingsgebieden (afrondingsaankopen)	2,69	0	10	90	0	0	0
N 1.3	Realisatie robuuste verbindingen (Echt-Mook)	28,94	0	100	0	0	0	0
N 1.5	Realisatie kwaliteit EHS en robuuste verbindingen	24,08	0	100	0	0	0	0
N 4.1	Mensgerichte natuur en bos buiten EHS	28,31	1	0	33	40	0	26
zN 1*	Realisatie EHS incl. robuuste verbindingen in 2018 (grensmaas)	48,44	0	92	8	0	0	0

* Doel voor Zuid-Limburg

De totaal geraamde bijdrage van de provincie voor de realisatie van doelen uit het pMJP bedraagt € 90 miljoen. In het pMJP is vermeld dat dit bedrag gebaseerd is op de aanname dat de huidige financiële inzet van de provincie voor de realisatie van de operationele doelen in het Reconstructieplan en de Herijking wordt gecontinueerd. Voorts wordt opgemerkt dat van dit budget € 45 miljoen benodigd is voor de cofinanciering van de rijksdoelen zoals die in het pMJP zijn opgenomen. De overige € 45 miljoen wordt benut voor (co)-financiering van de resterende provinciale doelen in het pMJP.

3 Uitvoering door GS

Zoals uit hoofdstuk 2 blijkt, leggen de Reconstructiewet en de WILG de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van respectievelijk het Reconstructieplan en het pMJP bij GS. Tevens is in deze wetten bepaald dat ten behoeve van de uitvoering een Bestuursovereenkomst (BO) wordt gesloten tussen de betrokken ministers en GS.

In dit hoofdstuk worden eerst de afspraken die in de BO-en zijn vastgelegd toegelicht. Daarna wordt ingegaan op de wijze waarop GS de uitvoering van grondverwerving vorm hebben gegeven, binnen de wettelijke bepalingen en randvoorwaarden in de Reconstructiewet en de WILG en de BO-en.

Het Rijk heeft bepaald dat de provincie gebruik dient te maken van de Dienst Landelijk Gebied (DLG). De taken van DLG hebben onder meer betrekking op het verwerven, verkopen, inrichten en beheren van gronden, het uitvoeren en begeleiden van wettelijke herverkaveling en vrijwillige kavelruil. GS voeren de grondverwerving niet zelf uit, maar zijn opdrachtgever van de DLG, de feitelijke uitvoerder. In termen van het uitgewerkte schema Goed Bestuur (zie bijlage 1) betreft uitvoering van grondverwerving door GS:

- de aansturing van de uitvoering door DLG;
- het uitoefenen van toezicht op de uitvoering door DLG en
- het eventueel bijsturen van de uitvoering op basis van rapportages/ verantwoording door DLG.

3.1 BO uitvoering Reconstructieplan 2004 - 2007

Op 6 juli 2004 hebben Rijk en provincie Limburg (GS) een BO gesloten ten behoeve van de uitvoering van het Reconstructieplan Noord en Midden-Limburg 2004-2007 (BO Uitvoering Reconstructieplan 2004-2007). Hierin is vastgelegd voor welke prestaties in het Uitvoeringsprogramma het Rijk middelen beschikbaar stelt. Het Rijk heeft als uitgangspunt voor zijn financiering het Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland genomen.

De rollen van het Rijk en de provincie zijn omschreven in de volgende overweging: *'Overwegende dat de partijen maximale voorwaarden willen scheppen voor een effectieve uitvoering, waarbij de provincie regisseur is en het Rijk op hoofdlijnen stuurt en dat partijen dit vorm willen geven middels een meerjarig contract met de daarin afgesproken prestaties en beschikbare financiën.'*

In de bijlage bij de BO is een tabel opgenomen met de operationele doelen uit het Uitvoeringsprogramma bij het Reconstructieplan. Daarnaast is aangegeven of het Rijk ook prestaties gerealiseerd wil zien en vervolgens welke rijksmiddelen daartegenover staan. In de BO is bepaald dat de bijgevoegde tabel integraal deel uitmaakt van de BO. *'Alle partijen committeren zich dan ook aan de afspraken, zoals deze in de tabel zijn opgenomen. (art.4 BO)'*

Tabel 9: Operationele doelen Reconstructieplan en prestaties in de bestuursovereenkomst 2004-2007

Operationeel doel Uitvoeringsprogramma 2004-2007		Prestatie BO 2004-2007
L 1.1.1	750 ha Vrijwillige kavelruil.	750 ha Ingericht
L 1.2.1	12.000 ha Wettelijke herverkaveling	Inzet provincie is 12.000 ha ingerichte ha's. Nadere prestatieafspraken moet worden gemaakt wanneer financiering rond is.
N 1.1.1	Realisatie van 1722 ha nieuwe natuur, waarvan 1033 ha via verwerving.	688 ha dmv verwerving
N 1.2.1	Verwerving of particulier natuurbeheer van ca 200 ha afrondingsaankopen.	Geen rijksdoel, geen prestatie
N 1.3.1	Verwerving en inrichting van ruim 34 km ecologische verbindingzones (naar schatting max. 135 ha).	Geen rijksdoel, geen prestatie
N 1.5.1	Het formeel begrenzen van de Robuuste Verbindingszone tussen Schinveld en Mook (conform procedure Rijk) en de realisatie van 658 ha, waarvan 395 ha via verwerving.	395 ha via verwerving
N 2.1.1	Inrichting van 1568 ha reeds verworven of nog te verwerven of in beheer zijnde landbouwgronden (1368 + 200 ha) voor ontwikkeling van nieuwe natuur binnen de EHS op basis van de Stimuleringsplannen.	Inrichting 1000 ha nieuwe natuur
N 4.1.1	Verwerving en inrichting van 160 ha nieuw bos en mensgerichte natuur.	Geen rijksdoel, prestatie: 135 ha nieuw bos buiten EHS
N 4.1.2	Verwerving en inrichting van 116 ha nieuw bos en mensgerichte natuur.	Geen rijksdoel, prestatie: zie N 4.1.1
Wn 2.1.2	Het door allocatie en aankoop van max 30 ha landbouwgrond mogelijk maken dat de huidige functie van ca 200 ha landbouwgrond in overeenstemming wordt gebracht met de hydrologische gewenste situatie en de aanpalende prioritaire verdrogingsgevoelige gebieden en/of de kansrijke verdrogings-gevoelige gebieden.	Maatregelenpakket verdroging periode 2004-2007 en plan van aanpak tbv ontwikkeling beleidsinstrumenten

In artikel 5 van de BO zijn afspraken opgenomen over de verdere facilitering van de reconstructie. Hierbij wordt het belang van ruilgrond aangegeven en wordt een aanzet gemaakt voor het inbrengen van de inmiddels al bij BBL in bezit zijnde gronden.

Met betrekking tot de kosten en de ter beschikking te stellen middelen is in de BO ten behoeve van de uitvoering van het reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg 2004-2007 het volgende opgenomen.

Artikel 1 Prestaties Provincie

De provincie levert in de periode 2004-2007 de prestaties zoals opgenomen in de tabel; in die gevallen waarbij er sprake is van een rijksbijdrage, onder voorwaarde dat er een toezegging van rijkswege tot stand komt. Daar waar vanwege het niet realiseren van de één op één koppeling aan het Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland, de rijksbijdrage is weggefallen, zal de provincie de financiering (w.o. bijdragen van derden) en de gevolgen voor de af te spreken prestatie van

deze operationele doelen uit haar uitvoeringsplan nog moeten herzien. In het eerste voortgangsoverleg, voorzien januari 2005, zullen deze prestaties worden herijkt.

De rekenkamer heeft geen vastlegging aangetroffen van herijkte prestaties.

Artikel 2 Inzet rijksmiddelen

1. Ten aanzien van de bijdrage aan rijksmiddelen voor de periode 2004 - 2007 wordt het volgende overeengekomen:

- Voor de overeengekomen prestaties verklaart het Rijk zich bereid tot een inspanning om een bijdrage aan rijksmiddelen te leveren van € 52,4 miljoen. Daarvan is € 48,6 miljoen ten laste van de begroting van het ministerie van LNV. Het resterende bedrag van € 3,76 miljoen is afkomstig uit reguliere middelen voor de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid (SGB), waarvoor gelden op de begrotingen van de ministeries van LNV, VROM en VenW zijn gereserveerd (rijksbijdrage categorie 1).
- Het Rijk geeft daarnaast een voorlopige indicatie voor een inzet van rijksmiddelen van € 10,2 miljoen, waarbij nog nadere invulling van de voorwaarden moet plaatsvinden alvorens tot een definitieve toezegging van rijkszijde kan worden gekomen (rijksbijdrage categorie 2).
- Voor een door de provincie Limburg gevraagde rijksbijdrage van € 48,574 miljoen geldt dat afspraken over de inzet van rijksmiddelen niet via voorliggende bestuursovereenkomst kunnen worden gemaakt, maar waarbij een eventuele rijksbijdrage via andere sporen (waaronder Programma Beheer, Bestuursakkoord Water) tot stand moet komen of inmiddels reeds tot stand is gekomen (rijksbijdrage categorie 3 en 4).

Op basis van het voorgelegde uitvoeringsprogramma kan de totale rijksbijdrage uiteindelijk uitgroeien tot een bedrag van circa € 111,1 miljoen (inclusief Regeling Stimulering Duurzame Glastuinbouw - Stidug).

2. De rijksmiddelen kunnen flexibel worden ingezet ten behoeve van de overeengekomen prestaties, mits alle vanwege het Rijk (mede)gefinancierde prestaties zoals deze in de tabel zijn opgenomen worden gerealiseerd.

3. De uit het reconstructieplan voortvloeiende planschade die overeenkomstig artikel 93 van de Reconstructiewet voor rekening is van het Rijk, wordt volledig gefinancierd uit de rijksmiddelen zoals deze zijn gespecificeerd in deze bestuursovereenkomst.

4. In deze overeenkomst is nog geen rekening gehouden met de apparaatskosten in verband met de inzet van de DLG. Hierover zal op korte termijn een afspraak over een additionele bijdrage vanuit het Rijk worden gemaakt. Hierbij wordt uitgegaan van het principe dat de programmagelden inclusief DLG-uitvoering worden berekend.

5. Partijen maken in het laatste kwartaal van 2004 nadere afspraken over mogelijkheden van voorfinanciering van de reconstructie door de provincie. Wat betreft de voorfinanciering in het kader van de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is in het Bestuurlijk Overleg LNV-IPO van 10 juni jl. overeenstemming bereikt over voorfinanciering van de verwerving van de EHS door

de provincies in 2004. Voor de provincie Limburg gaat het om een bedrag van maximaal € 5,8 miljoen in 2004.

Hierover worden nog nadere afspraken gemaakt tussen LNV en de provincie Limburg.

Artikel 3 Inzet provinciale en overige middelen

1. De provincie verklaart zich bereid tot een inspanning om een bijdrage aan provinciale middelen te leveren voor de periode 2004 - 2007 van € 74,15 miljoen.

2. De provincie zal zich inspannen ter realisatie van de inzet van financiële middelen van derden, waaronder de Europese Unie, ten behoeve van de uitvoering van het reconstructieplan. Daarbij dient die inspanning zich te richten op een bijdrage die minimaal overeenkomstig is met de afspraken die hierover in het krokusakkoord zijn gemaakt (EU 4%, gemeenten 11% en waterschappen 18%). De financiële inzet van derden is vooralsnog begroot op € 111,36 miljoen. De EU-bijdrage zal in het eerste voortgangsoverleg worden verhelderd.

Tabel 10: Kosten Uitvoeringsprogramma en bijdragen van Rijk, provincie en derden in BO 2004-2007
(x € 1.000)

Uitvoeringsprogramma 2004-2007			BO 2004-20007				
Nr. OD	Operationeel doel	Geraamde kosten	Prestatie	Rijksbijdrage		Prov Bijdr	Bijdr derden
				Reg.	Extra		
L 1.1.1	750 ha vrijwillige kavelruil	1.125	750 ha ingericht via regeling Kavelruil	120	724	112	169
L 1.2.1	12.000 ha wettelijke herverkaveling	30.000	Inzet provincie 12.000 ha ingericht. Nadere prestatieafpraak wanneer financiering rond is.	*	PM	3.000	4.500
N 1.1.1	Realisatie 1722 ha EHS	43.157	688 ha door middel van verwerving	12.166	3.498	1.664	7.224**
N 1.2.1	Realisatie van 200 ha afrondingsgebieden	1.400	ha afrondings-aankopen	***		238	420
N 1.3.1	aankopen en inrichten van 135 ha ecologische verbindingzones	6.345	ha ecologische verbindingzones	****		1.686	3.173
N 1.5.1	Formeel begrenzen RV Schinveld-Mook en realisatie van 658 ha hiervan	20.831	395 ha via verwerving (regeling EHS)		13.825 *****		

N 4.1.1	Aankopen en inrichten 160 ha rond de grote steden	9.600	135 ha nieuw bos buiten de EHS	PM Geen bijsdr ihkv de BO		557	4.320
N 4.1.2	Aankopen en inrichten 116 ha buiten invloed van grote steden	5.220	135 ha nieuw bos buiten de EHS	PM Geen bijsdr ihkv de BO			2.349

* De rijksbijdrage is geraamd op € 22,5 miljoen. In de begroting van LNV is geen (extra) rijksgeld beschikbaar voor de voorgestelde herverkaveling. Dit zou feitelijk moeten leiden tot bijstelling van het uitvoeringsprogramma (schrappen van deze activiteit). Aangezien dit instrument het hart van het plan vormt (Limburg wil de herverkaveling integraal gebruiken voor realisatie EHS - ha's op goede plek leggen -, treffen anti-verdrogingsmaatregelen en extensivering melkveehouderij) hebben partijen afgesproken dat er naar alternatieve financieringsmogelijkheden wordt gezocht. Mogelijkheden worden in overleg met relevante partijen bekeken, onder andere in de gebiedsgerichte inzet van de (nog) beschikbare Koopmansgelden. Hierover is voorzien dat in september 2004 nadere afspraken worden gemaakt tussen LTO/IPO/VROM/LNV. Indien financiering uit de Koopmansgelden komt dient de herverkaveling dan mede te voldoen aan de in het MJP gestelde kwaliteitseisen voor grondgebonden landbouw en extensivering melkveehouderij.

**De bijdrage van derden betreft de bijdrage uit Europese fondsen (rijks-POP). Mocht de geprogrammeerde bijdrage niet worden gerealiseerd, dan zal in overleg met het Rijk en provincie worden bezien op welke wijze het ontstane tekort kan worden aangevuld.

NB: Het totale budget vanuit het Rijk voor verwerving ten behoeve van natuurontwikkelings- en reservaatgebieden is € 15,66 miljoen en voor verwerving ten behoeve van de robuuste verbinding € 13,825 miljoen. Hierbij is uitgegaan van een grondprijs van € 35.000 per ha (prijspeil april 2004). Een deel van de verwerving wordt gefinancierd uit de rijksbegroting en een deel door gebruik te maken van leningen met een lange looptijd door Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen. LNV subsidieert deze terreinbeherende organisaties voor rente en aflossing. Het totale aankoopbudget voor EHS en RVZ blijft met deze constructie op peil.

*** In de intensiveringsbrief aan de TK (sept 2003) is aangegeven dat LNV geen aankopen van bestaande natuurterreinen meer financiert, behoudens zeer specifieke gevallen (kleine snippers landbouwgrond.

****Vanaf de publicatie van het AVP zal het Rijk geen nieuwe verplichtingen meer aangaan voor de realisatie van ecologische verbindingzones. Reeds aangegane (juridische)verplichtingen zullen worden uitgefincierd. Voor zover de nog te realiseren ecologische verbindingzones (buiten de robuuste verbindingen) als EHS zijn begrensd, dient herbegrenzing plaats te vinden.

***** Zie ** tekst na NB.

3.2 BO-ILG 2007-2013

Op 18 december 2006 hebben het Rijk en de provincie Limburg (GS) de BO-ILG 2007-2013 gesloten. Daarin zijn de prestaties en bijdragen per rijksdoel vastgelegd.

Uit de afspraken in de BO-ILG blijkt dat het Rijk, wat betreft grondverwerving, herverkaveling en ruilen van gronden, alleen middelen ter beschikking stelt voor de verwerving van nieuwe EHS en voor het verbeteren van de ruimtelijke structuur.

Het totale aantal te verwerven ha voor de EHS (1988) blijkt herleid te kunnen worden naar de genoemde aantallen in het pMJP voor geheel Limburg.

De volgende tabel geeft de aansluiting tussen deze aantallen aan.

Tabel 11: Prestatie verwerving nieuwe EHS in BO-ILG 2007-2013 en vergelijking aantallen in pMJP 2007-2013

		pMJP 2007-2013		
		Noord- en Midden-Limburg	Zuid-Limburg	Limburg totaal
BO-ILG	EHS-nieuwe natuur	757 ha	504 ha	1261 ha
	Robuuste verbindingen	360 ha	86 ha	446 ha
	Zandmaas II (natte natuur)	281 ha		
Totaal		1398 ha	590 ha	1988 ha

In artikel 1 van de BO-ILG 2007-2013 is bepaald dat de overeenkomst resultaatsverplichtingen bevat voor zover niet uitdrukkelijk anders is bepaald. Bij de toelichting op de prestatie 'Realisatie EHS' is het volgende opgemerkt:

Met het oog op de resultaatsverplichting van het Rijk voor realisatie EHS in 2018 geldt voor provincie Limburg in de periode 2007-2013 tussen verwerving, inrichting en beheer een inspanningsverplichting.

Het Rijk en de provincie hebben voor het thema Landbouw de volgende afspraak gemaakt over prestaties:

Tabel 12: Prestatie verbeteren ruimtelijke structuur in BO-ILG 2007-2013 en gekwantificeerd lange termijn doel in Reconstructieplan

Landbouw, prestaties	Prestatie-eenheid en aantal
Verbeteren ruimtelijke structuur	6.300 ha

Uitgegaan moet worden van een resultaatsverplichting, omdat op dit punt verder geen opmerkingen zijn gemaakt.

In de BO-ILG is niet aangegeven op welke manier deze prestatie dient te worden bereikt: via vrijwillige of wettelijke herverkaveling.

De aansluiting met de informatie in de concept begroting pMJP 2007-2013 is zonder verdere toelichting niet mogelijk.

Tabel 13: Prestaties in concep -begroting pMJP 2007-2013 en Kwantificering lange termijn doelen
Reconstructieplan

	Prestaties concept begroting pMJP	Operationeel doel pMJP	Lange termijndoel Reconstructieplan
<i>Versterking ruimtelijke structuur van de landbouw</i>			
L 1 (2-1)	Planmatige herverkaveling gericht op structuurverbetering landbouw (kavelruil en wettelijke herverkaveling)	2100 ha	wettelijke herverkaveling over een areaal van 12.000 ha
	Idem, maar dan gefinancierd uit duurzame landbouw	6900 ha	
	Planmatige herverkaveling gericht op EHS-realisatie (opgenomen in kosten N 1.5.1)	3500 ha	
	Planmatige herverkaveling gericht op beekherstel (opgenomen in kosten Wn 4.1.1)	2500 ha	
	Planmatige herverkaveling gericht op verdrogingsbestrijding (opgenomen in kosten Wn 2.1.2)	9000 ha	

Met betrekking tot de kosten en de ter beschikking te stellen middelen is in de BO ILG 2007-2013 het volgende opgenomen.

Artikel 2 Algemene verplichtingen van Rijk en Provincie Limburg

2.1 Verplichtingen van het Rijk

- 1. Het door het Rijk voor het investeringstijdvak 2007-2013 aan de provincie ter beschikking te stellen investeringsbudget, bedoeld in artikel 7, eerste lid, onderdeel b, van de WILG, bedraagt de som van de rijksbijdragen genoemd in de artikelen 3 en 4 van deze overeenkomst en wordt beschikbaar gesteld als een ontschot budget, voor zover niet uitdrukkelijk anders is bepaald.*
- 2. De ILG-beschikking van de minister van LNV legt een duidelijke relatie tussen het bruto bedrag in de bestuursovereenkomst enerzijds, en het bedrag dat ten behoeve van de Provincie Limburg in jaartranches per kwartaal gestort wordt op de provinciale rekening bij het Groenfonds en het bedrag dat in het BTW-compensatiefonds (BCF) wordt gestort anderzijds. De Provincie Limburg kan betaalde BTW declareren bij het BCF, als voldaan wordt aan de voorwaarden van de Wet op het BCF.*
- 3. Het Rijk draagt er zorg voor dat de provincie Limburg kan bepalen op welke wijze grond die door het BBL is verworven ten behoeve van de EHS en Recreatie om de Stad, wordt ingezet ter verwezenlijking van de prestaties, bedoeld in de artikelen 3 en 4.*
- 4. Het Rijk stelt de provincie Limburg in de gelegenheid om, in overleg met de andere provincies, te bepalen waar het Pnb-leningenbudget³ wordt ingezet voor*

³ Definitie volgens BO-ILG: Budget voor het verwerven van nieuwe EHS, waarbij financiering plaatsvindt uit de leenfaciliteit EHS. Dit is een financieringsconstructie waarbij het rijksdeel in de aankopen van Particuliere Natuurbeherende instanties (PNB) wordt gefinancierd uit een lening die Natuurmonumenten

grondverwerving ten behoeve van de verwezenlijking van de prestaties, bedoeld in artikel 3.1.

5. De Minister van LNV zet capaciteit van de DLG, de DR en de Algemene inspectiedienst (AID) in conform artikel 8 van deze overeenkomst, en laat de regie over de aanwending van die capaciteit over aan de provincie Limburg.

2.2 Verplichtingen van de provincie

1. De provincie Limburg heeft uiterlijk op 31 december 2013 de in artikel 3 genoemde prestaties gerealiseerd, voor zover van toepassing conform de in het MJP2 opgenomen kwantiteits- en kwaliteitseisen van de operationele doelstelling.

2. De provincie Limburg besteedt de rijksbijdragen aan de kosten van de overeengekomen prestaties, inclusief (tenzij anders vermeld) proceskosten die niet gedekt worden door de conform artikel 2.1 beschikbaar gestelde capaciteit van rijksuitvoeringsdiensten, maar exclusief gangbare apparaatskosten.

3. De provincie Limburg stelt de in artikel 3 genoemde provinciale bijdragen beschikbaar voor de overeengekomen te realiseren prestaties.

4. De provincie Limburg spant zich in om de in artikel 3 genoemde indicatieve bijdragen van derden beschikbaar te krijgen.

5. De provincie Limburg neemt de in artikel 4 genoemde lopende verplichtingen van het Rijk over en zal deze verder afhandelen overeenkomstig het daartoe krachtens artikel 93 van de WILG vastgestelde besluit.

2.3 Vrijheid van provinciaal handelen binnen het totale budget

1. De provincie Limburg heeft de vrijheid om de rijksbijdragen, genoemd per prestatie onder artikel 3, gedurende de contractperiode te besteden aan de realisatie van andere in deze overeenkomst overeengekomen prestaties, behoudens in die gevallen waarvoor dit in artikel 3 uitdrukkelijk is uitgesloten.

2. Voor de vaststelling van het ILG-budget in 2014 hoeft de provincie Limburg zich in budgettaire zin alleen te verantwoorden over het gebruikte ILG-budget in relatie tot de geleverde prestaties.

3. Artikel 11 van de WILG kent bepalingen ten aanzien van het aangaan van meerjarige verplichtingen door provincies ten laste van het ILG-budget.

a. De provincie Limburg kan alleen meerjarige verplichtingen aangaan voor overeengekomen rijksdoelen waarvan uiterlijk 2013 de uitbetaling met de door het Rijk ter beschikking gestelde financiële middelen plaatsvindt. Slechts in bijzondere omstandigheden kan deze uitbetaling na 2013 plaatsvinden. De uitfinanciering vindt dan plaats volgens een vooraf tussen het Rijk en de provincie Limburg vastgelegd tempo in 2014 (en eventueel nog in 2015) en hangt direct samen met de afgesproken prestaties in deze overeenkomst.

b. Bij de midterm review wordt gezien of de afspraak onder a volstaat of dat aanvullende afspraken inzake kasuitgaven na 2013 inzake het ILG noodzakelijk zijn.

heeft afgesloten bij het ministerie van Financiën. Het ministerie van LNV vergoedt Natuurmonumenten de daaraan verbonden kosten voor rente en aflossing.

4. De provincie Limburg kan de rente die zij ontvangt over het saldo van de rekening-courant bij het Groenfonds naar eigen inzicht inzetten voor ILG-doelen. De provincie Limburg kan de creditrente tevens salderen met eventuele door de Provincie Limburg verschuldigde debetrente, die is ontstaan als gevolg van het door de provincie Limburg voorfinancieren van activiteiten voor de in artikel 3 genoemde prestaties.

5. Indien gedurende het investeringstijdvak de toestand van de provinciale financiën daartoe noopt, kan de provincie Limburg na bestuurlijk overleg met het Rijk, de provinciale bijdrage aan de overeengekomen prestaties spreiden over een periode die langer is dan zeven jaar, met dien verstande dat de investeringsperiode nooit langer is dan tien jaar.

2.4 EU - gelden

1. De provincie Limburg heeft de inspanningsverplichting om de beschikbare EU-gelden (POP en structuurfondsen) te benutten. De EU-gelden zijn verbonden aan doelen en maatregelen zoals die zijn vastgelegd in de programmadocumenten voor het plattelandsfonds en de operationele programma's, prioriteiten en activiteiten voor de structuurfondsen. Indien deze niet via de toepassing van de maatregelen rechtstreeks bij de provincie Limburg terechtkomen, geldt de verdeling zoals de Provincies die onderling afgesproken hebben.

2.5 Indexering

1. De in deze overeenkomst vastgelegde rijksbijdragen liggen vast voor de periode 2007-2013, maar worden verhoogd als gevolg van de indexering van de bijdragen aan Programma Beheer, Nationale Parken en aan Provinciale Stichtingen Landschapsbeheer.

2. De hoogte van de indexering is gelijk aan de door het Rijk uitgekeerde loon- en prijsbijstelling op de onder 1 genoemde budgetten.

3. Overleg naar aanleiding van de technische evaluatie van de normkosten voor inrichting (zie artikel 7.1) kan leiden tot aanpassing daarvan. Datzelfde geldt voor de jaarlijkse herijking van de normkosten voor verwerving op basis van de grondprijsmonitor.

In de BO-ILG zijn de volgende bedragen genoemd (zie tabel pagina 40) voor de prestaties 'Nieuwe EHS verwerven' (Natuur) en 'Verbeteren ruimtelijke structuur' (Landbouw).

Tabel 14: Prestaties en bijdrage per rijksdoel in BO-ILG 2007-2013

3.1 Natuur

Natuur	Prestatie-eenheid/aantal	Norm-bedrag Rijk per eenheid	Rijksbijdrage in mln €	Prov bijdragen mln €	Bijdrage derden
a. Realisatie Ecologische Hoofdstructuur (EHS):					
Nieuwe EHS verwerven	1.988 ha (1.261 ha EHS - nieuwe natuur; 446 ha EHS robuuste verbindingen 281 ha Natte natuur)	€ 35.595	€ 62,72 (onuitgesplitst: Rijk+PNB Lening) (nwe EHS: € 36,83 mln; robuuste verb: € 15,88 mln; natte natuur: €10,00 mln); zie 2*) en 3*) ⁴	€ 8,06	€ 3,50 ; zie 2) ⁵
nieuwe EHS, ruilen*	440 ha	nvt			

* Deze gronden zijn al verworven, maar nog niet overgedragen aan de eindbeheerder

1*) Deze prestatie is onderdeel van de in 2015 op te leveren prestatie, namelijk realisering van circa 460 ha te verwerven en in te richten natuur langs de 'Zandmaas' waarbij hoogwaterbescherming meelift daar waar mogelijk alsmede de inrichting van de EHS-gebieden Belfeld West en Sambeek Oost. De in te richten natuurgebieden bieden mogelijkheden voor recreatief medegebruik en worden aanvullend op de bestaande Rijks-EHS door de provincie als Rijks-EHS begrensd en in samenspraak door de betreffende gemeenten in bestemmingsplannen opgenomen. De prestatie wordt uiterlijk in 2015 gerealiseerd. De kwalitatieve inrichting is conform de in het "eindrapport normbijdragen inrichting" (LNV, november 2004) aangegeven klasse 4 (natuurdoelen 2, 4, 7a, 7b en 8).

Daar waar mogelijk beziet de provincie Limburg of agrarisch - of particulier natuurbeheer een alternatief is voor verwerving. De provincie stelt een plan op waarin wordt aangegeven op welke wijze de te leveren prestatie wordt geleverd.

2*) Deze rijksbijdrage maakt onderdeel uit van het door de Minister van LNV beschikbaar gestelde bedrag van maximaal € 35 miljoen, onder voorbehoud dat de regio minimaal € 5 miljoen bijdraagt (in ILG 2007-2013 is dit € 3,5 miljoen). Van het budget van € 35 miljoen is € 16 miljoen bestemd voor verwerving en € 19 miljoen bestemd voor inrichting en proceskosten. Genoemde bedragen zijn inclusief de uitfinanciering van de reeds aangegane verplichtingen van Zandmaas Pakket II in 2006.

Realisatie EHS

Met het oog op de resultaatsverplichting van het Rijk voor realisatie EHS in 2018 geldt voor provincie Limburg in de periode 2007-2013 tussen verwerving, inrichting en beheer een inspanningsverplichting. De provincie Limburg verrekent daarbij wel de te realiseren hectares op basis van de verschillende normkosten. De provincie

⁴ In de BO-ILG staan onder de tabel alleen een 1* en 2*. We gaan ervan uit dat hier dan ook 1* en 2* worden bedoeld en niet 2* en 3*.

⁵ In de BO-ILG staat onder de tabel geen 2) weergegeven.

Limburg rapporteert afzonderlijk voor verwerving, inrichting en beheer over de prestaties en de uitgegeven middelen.

De rijksbijdrage ten bate van Zandmaas pakket II wordt uit ICES-II middelen gefinancierd en dient door de provincie Limburg uiterlijk 2010 besteed te zijn. De provincie heeft, met inachtneming van de betreffende normkosten, flexibiliteit in de besteding van de rijksbijdrage zoals genoemd in artikel 3.1 lid 2, mits aan het eind van de ILG-periode 2007-2013 de vastgestelde prestaties worden geleverd. Indien in de ILG-periode 2007-2013 een hogere prestatie voor het onderdeel Zandmaas pakket II wordt geleverd dan in deze bestuursovereenkomst is opgenomen, zal dit in de restanttaakstelling na 2013 evenredig worden gecorrigeerd. De rijksbijdrage is bestemd voor verwerving van gronden ter plekke en ruilgronden (mits deze gerelateerd zijn aan het leveren van de prestatie ten aanzien van Zandmaas pakket II), voor de inrichting van de gronden ter plekke en proceskosten. De opbrengst van de verkoop van ruilgronden dient voor de realisatie van Zandmaas pakket II aangewend te worden. De provincie legt op de in deze overeenkomst vastgelegde wijze verantwoording af over de besteding van de rijksbijdrage voor Zandmaas pakket II.

Landelijk kan in de periode 2007-2013 maximaal € 35 miljoen worden besteed aan het aankopen van bestaande bos- en natuurgebieden. Voor aankopen ten behoeve van de PNB's is de rijksbijdrage maximaal 50% cofinanciering, voor aankopen ten behoeve van SBB is dit 100%. Indien provincie Limburg van deze mogelijkheid gebruik maakt, wordt de te leveren prestatie ten aanzien van nieuwe EHS proportioneel naar beneden bijgesteld. Indien de provincie Limburg gebruik maakt van deze mogelijkheid, dan wordt daarvan melding gemaakt in de voortgangsrapportages.

Voor de prestatie 'Verbeteren ruimtelijke structuur' zijn de volgende bedragen opgenomen in de BO-ILG.

Tabel 15: Prestaties en bijdrage per rijksdoel in BO-ILG 2007-2013

3.2 Landbouw

<i>Landbouw, prestaties</i>	<i>Prestatie-eenheid en aantal</i>	<i>Normbedrag Rijk per eenheid</i>	<i>Rijksbijdrage (mln €)</i>	<i>Prov. bijdrage (mln €)</i>	<i>Bijdrage derden (mln €); indicatief</i>
Verbeteren ruimtelijke structuur	6.300 ha	€ 279	€ 1,76	€ 1,76	€ 4,28

De BO-ILG 2007-2013 is niet ter kennisname aan PS gestuurd.

3.3 Aansturing GS van de uitvoering door DLG

Eerst volgt een toelichting van de wettelijke bepalingen en randvoorwaarden die betrekking hebben op de uitvoering van de grondverwerving. Vervolgens wordt

beschreven op welke wijze GS de aansturing van de grondverwerving door DLG hebben vorm gegeven, aan de hand van de uitwerking van het aspect sturing, ontleend aan uitgangspunten van Goed Bestuur.

3.3.1 Wettelijke bepalingen en randvoorwaarden uitvoering grondverwerving

Afspraken over inzet DLG in de Reconstructiewet en het Reconstructieplan

In artikel 8 van de Reconstructiewet is bepaald dat de Dienst landelijk gebied (DLG) GS en de reconstructiecommissie bijstaat in de vervulling van de aan hen opgedragen en op de reconstructie betrekking hebbende taken. In het Reconstructieplan komt de inzet van DLG aan de orde in het Uitvoeringsprogramma 2004-2007 in de paragraaf 'Kosten en financiering'. Vermeld wordt dat LNV middelen ter beschikking stelt voor de inzet van DLG voor de begeleiding van activiteiten en maatregelen ten behoeve van de EHS, landinrichting en reconstructie. *'De provincie kan niet vrij beschikken over deze middelen, maar stelt jaarlijks een prestatieafpraak op met DLG over de inzet van deze middelen.'*

Afspraken over Inzet DLG in BO 2004-2007

In de BO 2004-2007 bij het Uitvoeringsprogramma 2004-2007 wordt wel gewezen op de inzet van DLG-capaciteit, maar daarbij wordt vermeld dat de apparaatskosten in verband met de inzet van DLG nog niet zijn verwerkt. Daarover zou op korte termijn een afspraak over een additionele bijdrage vanuit het Rijk worden gemaakt. Uitgangspunt daarbij is het principe dat de programmagelden inclusief DLG-uitvoering worden berekend.

Inzet DLG in de WILG

In artikel 2, lid 4 van de WILG is bepaald dat GS voor de uitvoering van het gebiedsgerichte beleid gebruik maken van de DLG voor zover de minister capaciteit van deze diensten ten behoeve van de realisatie van het gebiedsgerichte beleid inzet en dat aangeeft in de bestuursovereenkomst met de provincie.

In artikel 7, lid c. van de WILG is bepaald dat in de bestuursovereenkomst in elk geval de gedurende het investeringstijdvak in te zetten capaciteit van DLG ten behoeve van de realisatie van het gebiedsgerichte beleid moet worden vastgelegd.

Afspraken over de inzet van DLG in de BO-ILG 2007-2013

In artikel 6 van de BO-ILG 2007-2013 zijn de afspraken over Grondzaken tussen het Rijk en de provincie Limburg uitgewerkt. Hierin is over de relatie provincie-DLG en de inzet van DLG het volgende opgemerkt:

'Provincie Limburg bepaalt de wijze waarop de grondverwerving plaatsvindt. Provincie Limburg realiseert de grondverwerving binnen de kaders zoals deze zijn verwoord in het Provinciaal Meerjarenprogramma 2007-2013 en in het Aansturingsprotocol dat de gezamenlijke provincies hanteren ten aanzien van de inzet van DLG/BBL. Provincie Limburg geeft DLG-BBL opdracht tot verkoop, ruil en overdracht van de BBL-eigendommen die ingevolge artikel 3 van deze overeenkomst door het Rijk ter beschikking zijn gesteld voor realisatie van de in

dat artikel aangegeven prestaties. Rijk en provincie Limburg stellen daartoe nadere regels in de respectievelijke aansturingsprotocollen. (...) Het saldo van opbrengsten en kosten verbonden aan (des)investeringen en ruilingen/verkoop wordt ingezet voor de aankoop van nieuwe gronden.'

DLG is de uitvoeringsorganisatie van het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL). De positie van het BBL is wettelijk verankerd in de Wet Agrarisch Grondverkeer en is een Zelfstandig Bestuursorgaan. Het BBL heeft één medewerker, de directeur. De directeur DLG is tevens directeur BBL. BBL heeft tot taak het verkrijgen en tijdelijk beheren en vervreemden van onroerende zaken binnen daarvoor aangewezen gebieden en doelen. Deze taak wordt namens BBL uitgevoerd door DLG.

Aansturingsprotocol Provincies - DLG en BBL

Zoals in de BO-ILG 2007-2013 is aangegeven, zijn er afspraken gemaakt tussen het Rijk en alle provincies voor de verkoop, ruil en overdracht van de BBL-eigendommen in een zogenaamd Aansturingsprotocol Provincies - DLG en BBL. Dit Aansturingsprotocol bevat in IPO-verband overeengekomen voor alle provincies geldende afspraken over de aansturing van de DLG/BBL. Het Aansturingsprotocol is door de Regiegroep ILG vastgesteld en vervolgens ter vaststelling aan de provincie Limburg aangeboden. Op 18 december 2006 is het Aansturingsprotocol ondertekend door de gedeputeerde van de provincie Limburg en de directeur van DLG. In het Aansturingsprotocol zijn de sturingsrelatie, de actoren, hun taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden op hoofdlijnen beschreven. Het Aansturingsprotocol laat ruimte om per provincie in jaarlijkse prestatieafspraken met DLG tot maatwerk te komen.

Handelingskader Grond 2007-2013

Het IPO heeft naast het hiervoor genoemde Aansturingsprotocol een landelijke handreiking opgesteld, waarin provincies eigen specifieke richtlijnen konden opnemen over de toepassing van het provinciale grondbeleid door DLG/BBL. De provincie Limburg heeft deze landelijke handreiking in 2006 bewerkt tot het zogenoemde Handelingskader Grond. Het eerste Handelingskader Grond is door GS vastgesteld bij het afsluiten van de Prestatieovereenkomst 2007 (PO 2007) tussen de provincie Limburg met DLG op 18 december 2006. In de PO 2007 is het Handelingskader Grond als bijlage opgenomen. Daarbij is aangegeven dat het handelingskader voor één jaar geldt en op basis van de ervaringen in 2007 zonodig wordt herzien. De richtlijnen in het handelingskader hebben betrekking op de aan- en verkoop, ruil en overdracht van gronden, het toepassen van het onteigeningsbeleid, de marges binnen welke DLG/BBL zelfstandig kan handelen en welke aan- en verkopen aan de provincie ter goedkeuring moeten worden voorgelegd. In paragraaf 3.3.2 wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op het Handelingskader Grond.

Actuele stand van zaken

Met het aantreden van het nieuwe kabinet in 2010 staan de natuurdoelen en de uitvoering daarvan onder druk. De minister heeft aangegeven geen extra geld meer

aan verwerving van nieuwe natuur te willen besteden. Voor de aangegane verplichtingen mag het budget nog worden aangewend. De provincie is bezig een strategie te ontwikkelen hoe om te gaan met de nieuwe uitgangspunten van het Rijk. Eén regeling is al opgeschort: de zogenaamde koopplicht. Deze regeling houdt in dat de provincie grond moet kopen die binnen het EHS-zoekgebied te koop wordt aangeboden.

3.3.2 Doelen en prestaties

GS hebben na vaststelling van het Reconstructieplan in 2004 in verschillende documenten kaders vastgelegd voor de uitvoering van grondverwerving:

- Prestatieafspraken 2005 met DLG (PAS 2005);
- Uitvoeringscontract inrichting landelijk gebied 2005-2006 (UC 2005-2006);
- Prestatieafspraken 2006 met DLG (PAS 2006);
- Handelingskader Grond 2007;
- Prestatieovereenkomsten met DLG 2007, 2008, 2009;
- Prestatieovereenkomst 2010-2013 met DLG.

PAS 2005

De Provincie Limburg en DLG legden al vóór de vaststelling van het Reconstructieplan prestatieafspraken vast, met name voor de realisatie van de EHS. De rekenkamer heeft de vastgelegde prestatieafspraken vanaf 2005 bestudeerd. De jaarlijks vastgestelde prestatieafspraken blijken het resultaat te zijn van een offerteprocedure. De Provincie Limburg verzoekt DLG offerte uit te brengen. In het offerteverzoek zijn, binnen door de verantwoordelijke Gedeputeerde aangegeven kaders, de door DLG te realiseren doelen, de te leveren prestaties en de te verrichten activiteiten omschreven. Gedurende het offertetraject werken de betrokken medewerkers van DLG en de provincie samen om het offerteverzoek aan te scherpen en uit te werken tot de vast te stellen prestatieafspraken.

De PAS 2005 is op 18 maart 2005 ondertekend door de gedeputeerde van de provincie Limburg, ter uitvoering van een door GS op 8 maart 2005 genomen besluit, en de accountmanager van DLG. De PAS 2005 bestaat uit een inleiding en enkele thematische hoofdstukken. De hoofdstukken Grondverwerving, Kavelruil en Bos bevatten prestaties voor grondverwerving. In het hoofdstuk Grondverwerving komen de volgende aspecten aan de orde:

- terugblik 2004;
- beschikbaar budget;
- financiering;
- takenpakket DLG;
- verwervingsprioriteiten;
- overige werkzaamheden;
- ijkmomenten;
- risico-analyse.

In het hoofdstuk Kavelruil wordt in een algemene inleiding de taakstelling, in relatie tot de doelen van het Reconstructieplan, behandeld. Vervolgens wordt ingegaan op de ijkmomenten, de programmering 2006-2009 en de risico-analyse.

De PAS 2005 bevat een bijlage 'Monitoring PAS 2005', waarin een overzicht is opgenomen van de structurele afstemmingsoverleggen. In het hoofdstuk Grondverwerving is de door DLG te leveren prestatie voor grondaankopen gesteld op 593 ha. Hierin zijn begrepen EHS, ruilgronden, inclusief de taakstelling landinrichting. In het hoofdstuk Kavelruil is als prestatie opgenomen de aktepassering van 20 kavelruilprojecten, met een gezamenlijke oppervlakte van 200 ha (150 ha in Noord en Midden-Limburg; 50 ha in Zuid-Limburg). Daarnaast is aangegeven dat de provincie verwacht dat DLG minimaal 100 ha rest- en ruilkavels van BBL uitruilt en verkoopt en hiermee actief kavelruil projecten stimuleert. Hier heeft DLG in de PAS 2005 een kanttekening bij geplaatst: DLG verwacht niet dat restkavels wezenlijk ingezet kunnen worden bij kavelruilen. Wel kan het volgens DLG zo zijn dat kavelruil helpt bij uitruiling en/of verkoop. DLG wijst erop dat dit echter situaties zijn waar vanuit grondverwerving het instrument kavelruil wordt ingezet en niet omgekeerd. In het hoofdstuk Bos wordt gewezen op het wegvallen van de belangrijkste rijkssubsidieregeling voor de aanleg van bos (De SN-subsidieregeling⁶). Volgens de PAS 2005 zal het accent van de bosaanleg komen te liggen op een koppeling met de EHS. In 2005 zal naast deze koppeling ook worden ingezet op kavelruil, hiervoor is een prestatie van 20 ha opgenomen.

Tabel 16: Prestaties DLG grondverwerving en kavelruil in PAS 2005

Doelstelling	Prestatie
Grondaankopen (EHS, ruilgronden, incl. taakstelling landinrichting)	593 ha
Kavelruil	20 kavelruilprojecten met gezamenlijke oppervlakte van 200 ha
	Uitruilen 100 ha rest- en ruilkavels van BBL
Kavelruil tbv bos	20 ha

Uitvoeringscontract 2005-2006

De provincie Limburg en het Rijk hebben op 26 mei 2005 het UC 2005-2006 gesloten. Hierin zijn prestatieafspraken over de hoogte van de rijks gelden voor het realiseren van (rijks)doelen opgenomen. Met het UC 2005-2006 wordt vooruitgelopen op de inwerkingtreding van de WILG per 1 januari 2007. Voor de verwerving van gronden zijn in het UC 2005-2006 de prestaties voor 2005 en 2006 opgenomen. In tabel 17 worden deze prestaties vergeleken met de afspraken in de BO 2004-2007.

⁶ Subsidieregeling Natuurbeheer was een van rijkswege ingesteld subsidiestelsel ten behoeve van het instandhouden en ontwikkelen van bestaande en omschreven vegetatie, ecosysteemttypen, landschappen en recreatiepakketten. De regeling is vervallen op 1 januari 2007.

Tabel 17: Prestaties In UC 2005-2006 voor verwerving grond (versie 12 maart 2005) en in BO 2004-2007

		UC 2005-2006		BO 2004-2007
		2005	2006	
EHS Nieuwe natuur		454 ha	582 ha	668 ha
EHS Robuuste verbindingzone		64 ha	106	395 ha
Grondgebonden landbouw	Kavelruil	In periode 2005-2006: 450 ha		750 ha ingericht
	Herverkaveling	In periode 2005-2006: 1000-2000 ha		12.000 ha ingericht

NB: de aantallen uit het UC 2005-2006 zijn gebaseerd op versie van 12 maart 2005

Uit een GS nota bij de voortgangsrapportage 2005 in het kader van het UC 2005-2006 blijkt dat in de definitieve UC 2005-2006 andere aantallen zijn gehanteerd:

Tabel 18: Prestaties In UC 2005-2006 voor verwerving grond volgens GS nota nav monitorrapportage 2005 en in BO 2004-2007

		UC 2005-2006		BO 2004-2007
		2005	2006	
EHS Nieuwe natuur/Robuuste verbindingzone	542 ha (UC: 518 ha)	635 ha (UC: 688 ha)	1063 ha	
Grondgebonden landbouw	50 ha	480 ha	12.750 ha ingericht	
	(UC: gehele periode 450 + 100-2000 ha)			

Het totaal te verwerven grond ten behoeve van de EHS-Robuuste verbindingzone was in de BO 2004-2007 gesteld op 1063 ha. De afspraken met DLG voor 2005 en 2006 tezamen kwamen volgens de gegevens in de GS nota op een totaal van 1177 ha. In de GS nota is geen relatie gelegd tussen de prestaties in de BO 2004-2007 en de prestaties in het Uitvoeringscontract met DLG. Het verschil tussen de aantallen te verwerven ha wordt niet vermeld.

PAS 2006

De PAS 2006 is op 25 april 2006 ondertekend door de gedeputeerde van de provincie Limburg, ter uitvoering van een door GS op 4 april 2006 genomen besluit, en de accountmanager van DLG. De PAS 2006 bestaat ook uit enkele thematische hoofdstukken, waarbij een iets andere indeling is gebruikt dan bij de PAS 2005. Aan het hoofdstuk Grondverwerving is ook de verplaatsing van de intensieve veehouderij toegevoegd. Het hoofdstuk Kavelruil is uitgebreid met de onderwerpen integrale gebiedsuitwerking en landinrichtingsprojecten. Het hoofdstuk Bos is vervallen. In de inleiding van de PAS 2006 wordt ingegaan op de integrale gebiedsuitwerkingen (IGU's). Vermeld wordt dat de IGU's in de PAS 2006 een belangrijke plaats innemen, omdat de provincie een grote nadruk legt op het bereiken van de doelen via deze methode, die wordt gezien als een belangrijk instrument om provinciale - en rijksdoelen te bereiken. Het hoofdstuk Grondverwerving en Verplaatsing intensieve veehouderij in de PAS 2006 bevat dezelfde aspecten als de PAS 2005. In de terugblik op 2005 wordt aangegeven, dat

in 2005 635 ha is verworven, terwijl in het UC 2005-2006 voor 2005 was uitgegaan van 542 te verwerven hectare. Circa 90 ha daarvan is verworven voor de robuuste verbindingen, de rest (circa 545 ha) ten behoeve van de realisatie van de EHS. De taakstelling voor DLG voor 2006 voor de te verwerven grond ten behoeve van de EHS en de robuuste verbindingen is bepaald aan de hand van het beschikbare budget en omvat 622 hectare. Voor het Zandmaas Pakket II is de taakstelling 57 hectare. Dit wijkt enigszins af van het aantal hectare in het UC 2005-2006 (660 ha). Het verschil wordt in de PAS 2006 niet vermeld.

Verwerving ten behoeve van Zandmaas Pakket I en Grensmaas loopt buiten de programmering om en maakt dus geen deel uit van de PAS 2006.

Er zijn daarnaast verwervingsprioriteiten geformuleerd:

- Verwerving van de resttaakstelling van het landinrichtingsproject Mergelland-Oost, vanwege de geringe doorlooptijd van dit project en de achterblijvende realisatie van de taakstelling;
- EHS en Robuuste verbinding buiten landinrichtingsprojecten, waarbinnen met prioriteit: 40 ha hamsterkernleefgebied, 15 ha overige soorten; aankoop van in stimuleringsplannen genoemde gebieden met verwervingsprioriteit (de provincie levert hiertoe een overzicht); verwerving in gebieden met zowel water- als natuurdoelstellingen;
- Verwerving ten behoeve van de 27 (3 per gebied) integrale gebiedsuitwerkingen;
- Verwerving van 33 ha voor Koopmansprojecten⁷ in Mergelland-Oost en Centraal Plateau;
- Verwerving van 15 ha binnen landbouwgebieden.

Wat betreft kavelruil zijn in de PAS 2006 de volgende prestaties opgenomen:

- initiëren, stimuleren en procesondersteuning van 20 tot 25 kavelruil projecten met een totaal oppervlak van 200 tot 250 ha, waarvan circa 7 met meervoudige doelstelling;
- uitruilen en/of verkoop van 100 ha rest- en ruilkavels van BBL en daarmee actief kavelruil projecten stimuleren.

Deze prestaties zijn hetzelfde geformuleerd als in de PAS 2005, maar dat wordt niet vermeld. Uit de PAS 2006 blijkt niet of deze prestaties aanvullend zijn aan die van de prestaties in de PAS 2005 of dat het om dezelfde prestaties gaat, die nog niet gerealiseerd waren. De PAS 2006 bevat verder geen prestaties die zijn geformuleerd in termen van te verwerven ha grond.

In het hoofdstuk Integrale gebiedsuitwerking, kavelruil en landinrichtingsprojecten wordt de nieuwe 'werkvorm' Integrale Gebiedsuitwerking toegelicht.

⁷ De zogenaamde Koopmansgelden zijn bestemd voor structuurverbetering van de melkveehouderij en vermindering van de milieubelasting door de melkveehouderij. Dit kan onder andere plaatsvinden door extensivering. Daartoe worden de Koopmansgelden besteed aan landinrichting, kavelruil en regionale projecten gericht op milieu- en structuurverbetering. Ter versterking van de melkveehouderij is en wordt tevens ingezet op kennisontwikkeling en -verspreiding en innovatie.

Vermeld wordt dat in het vierde kwartaal van 2005 een start is gemaakt met de uitwerking van negen integrale projecten (één per gebied). De bedoeling is dat in kleinere gebieden (1000-2000 ha) dan de gebieden die in het Reconstructieplan waren onderscheiden en waarvoor gebiedscommissies waren benoemd, *'in één klap zoveel mogelijk alle reconstructiedoelen en doelen herijking vitaal platteland worden gerealiseerd.'* Binnen deze projecten speelt vaak enigerlei vorm van herverkaveling een rol. Hierover wordt opgemerkt dat deze via twee sporen kan plaatsvinden: vrijwillig of wettelijk. *'Vanwege draagvlak en gemak van de procedure wordt in alle gevallen ingestoken op het vrijwillige traject van kavelruil. Slechts indien de problematiek dit vereist en er voldoende draagvlak is, zal een wettelijk traject worden gekozen. Aangezien het wettelijke traject in de WILG wordt opgenomen, kan daar pas vanaf 2007 gebruik van worden gemaakt.'* In de PAS 2006 wordt aangegeven, dat er in 2006 opschaling plaatsvindt naar circa 27 projecten Integrale gebiedsuitwerking, via twee nieuwe tranches van 9 projecten.

Tijdens het rekenkameronderzoek werd in de gesprekken aangegeven dat de provincie het selecteren van gebieden voor de aanpak van de integrale gebiedsuitwerking heeft overgelaten aan de gebiedscommissies. De provincie heeft vooraf enkele criteria aangegeven, onder meer over de bijdrage aan het doelbereik van deze projecten. De provincie heeft de ingediende projecten echter niet beoordeeld op de mate van doelbereiking. Grondverwerving en herverkaveling hebben bij de selectie van deze projecten geen rol gespeeld.

In de PAS 2006 is niet aangegeven wat de bijdrage is van de eerste 9 projecten aan de doelen van het Reconstructieplan. Toegespitst op grondverwerving en herverkaveling: het is niet duidelijk wat het aandeel is van de projecten ten opzichte van het totaal te verwerven en herverkavelen aantallen hectare.

Handelingskader Grond 2007

In het Handelingskader Grond is aangegeven dat het bestaat uit een samenvoeging van het beleidskader en het uitvoeringskader. Het geeft uitwerking aan de te volgen beleidslijn voor een aantal relevante onderwerpen, zoals het grondprijsbeleid, en geeft ook verdere uitwerking van de kaders waarbinnen DLG/BBL in opdracht van de Provincie grondverwerving, beheer, ruiling en verkoop van gronden voor ILG doelen kan en mag uitvoeren.

Vermeld is dat het document voor wat betreft het beleidskader hiërarchisch onder het pMJP staat en voor wat betreft het uitvoeringskader hiërarchisch onder het Aansturingprotocol Provincies-DLG/BBL. Voordat wordt ingegaan op het beleids- en uitvoeringskader wordt eerst ingegaan op de taak en relatie met BBL en wordt de koopplicht toegelicht.

'Insteek bij dit Handelingskader is dat zodanige regels worden opgesteld dat de Provincie op een duidelijke manier in staat is te sturen op de te volgen grondverwervingstrategie en het te volgen prijsbeleid. Deze sturing moet zodanig zijn dat het BBL slagvaardig kan blijven optreden op de grondmarkt.'

Dat betekent korte lijnen, waarin binnen korte tijd beslissingen kunnen worden genomen. Ingewikkelde, langdurige procedures om tot een bindend bod te komen werken verlamdend en zullen de slagvaardigheid snel teniet doen. De algemene lijn zal zijn: sturen door de Provincie op beleid, strategie en programmering en uitvoering door BBL op transactieniveau.'

De koopplicht houdt in dat de overheid grond moet kopen die binnen het EHS-zoekgebied te koop wordt aangeboden. In een regeling van de ministers van LNV, VW en VROM van 14 december 2006 is de overname van de koopplicht van het Rijk naar de provincies geregeld. Een gevolg van de regeling is dat overschrijding van de aangegeven prestaties en budget voor de verwerving van de EHS als gevolg van de koopplicht ten laste komt van de autonome middelen van de provincie.

In het beleidskader wordt ingegaan op de volgende onderdelen:

1. Grondprijsbeleid;
2. Handelwijze aankoop en sloop gebouwen;
3. Onteigening;
4. Aankoopstrategieplan.

Ad 1. Grondprijsbeleid

De beleidslijn voor grondprijsbeleid is afgeleid van uitgangspunten die LNV en DLG hanteren bij het verwerven van gronden. Voorbeelden van deze uitgangspunten:

- *Grondverwerving vindt zoveel op vrijwillige basis plaats en wel zodanig dat daarvan geen marktverstoring uitgaat. Hierbij is regel dat aankopen zijn toegestaan onder de op dat moment geldende 25% duurste grondprijzen binnen het totale agrarische verkoopvolume in een regio;*
- *Zware instrumenten (onteigening en korting) worden terughoudend en slechts op wettelijke basis ingezet met als maximum 10% onteigening.*

De beleidslijn van de provincie voor grondprijsbeleid bevat de volgende elementen:

- *De provincie wil marktverstoring voorkomen en kiest bij de verwerving voor ILG doelen daarom zoveel mogelijk voor verwerving op vrijwillige basis op basis van marktconforme prijzen;*
- *Via ruilingen en verkoop worden de doelen gerealiseerd;*
- *Aangesloten wordt op de bestaande praktijk ter voorkoming van prijsverstoringen;*
- *Aanvullend kunnen mobiliteitsbevorderende instrumenten worden ingezet zoals toeslagen of herverkaveling. Indien dit niet tot voldoende resultaat leidt, kan worden overwogen het instrument onteigening in te zetten. In principe wordt daarbij nooit meer betaald dan de volledige schadeloosstelling c.q. de complexwaarde in geval van een gezamenlijke exploitatieopzet voor rood-groenprojecten⁸;*
- *Indien op projectniveau geconstateerd wordt dat vrijwillige verwerving niet leidt tot het gewenste resultaat kunnen GS besluiten een*

⁸ Rood-groenprojecten zijn projecten in het landelijk gebied waarbij de opbrengsten van woningbouw worden gebruikt voor versterking van de groene omgeving.

Aankoopstrategieplan (ASP) op te stellen. Het ASP pelt het project af op basis van een analyse van de grondmarkt en bepaalt met behulp van welke instrumenten, gronden, tegen welke prijs en wanneer beschikbaar moeten komen. GS stellen de strategie en daarmee ook het prijspeil vast. GS bepalen daarmee ook of er sprake zal zijn van marktverstoring en of de inzet van aanvullende instrumenten en daarmee het effect op de aankooprijzen noodzakelijk is.

Ad 2. Handelwijze aankoop en sloop gebouwen

Voor de aankoop van gebouwen is in het Handelingskader als beleidslijn opgenomen dat de provincie hiermee terughoudend omgaat. De provincie bepaalt of het uit hoofde van doelbereiking nodig is om gebouwen aan te kopen. Vooraf bepaalt de provincie of doorverkoop van gebouwen mogelijk is.

Ad 3. Onteigening

De beleidslijn voor onteigening is gebaseerd op rijksbeleid. Daarbij wordt verwezen naar een kabinetsnota Grondbeleid uit 2001 met het landelijke uitgangspunt dat van de te realiseren overheidsdoelen maximaal 10% via de inzet van formele onteigening wordt gerealiseerd. De komst van de ILG heeft deze voorwaarde niet gewijzigd, volgens de toelichting in het Handelingskader Grond. De uitgangspunten voor onteigening van de provincie zijn:

- *Tussen provincies kan sprake zijn van aanzienlijke verschillen in de noodzaak tot inzet van onteigening. daarmee is het percentage van 10% een landelijk gemiddelde;*
- *De 10% wordt gehanteerd als landelijk gemiddelde binnen de totale zevenjarige ILG periode;*
- *De 10% als landelijk gemiddelde lijkt als landelijk gemiddelde voldoende om de ILG-doelen te kunnen realiseren. Indien dit op termijn niet het geval is, dan volgt bestuurlijk overleg provincies-Rijk. De midterm review van het ILG is hiervoor het eerste moment.*

Ad 4. Aankoopstrategieplan

De beleidslijn voor het opstellen van een Aankoopstrategieplan (ASP) is dat het aan de provincie is om al dan niet over te gaan tot het opstellen van ASP-en.

In de prestatieovereenkomst wordt jaarlijks aangegeven voor welke gebieden een ASP wordt opgesteld. Een ASP is het document op grond waarvan GS de instrumentatie van de grondverwerving voor een project en daarmee ook de directe en bijkomende kosten van grondverwerving bepaalt. In het Handelingskader wordt vervolgens een opsomming gegeven van aspecten die in een ASP aan de orde kunnen komen, waaronder de inzet van de verschillende instrumenten en een financiële paragraaf.

Het uitvoeringskader in het Handelingskader Grond bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Reguliere transacties boven een bepaalde financiële grens;
2. Politieke gevoelige transacties;
3. Transacties afwijkend van een goedgekeurd ASP;
4. De aan- en verkoop van gebouwen;

5. Onteigening;
6. Ontwikkelingsgerichte inzet BBL gronden;
7. Kavelruil;
8. Beheer BBL-grond.

Ad 1. Reguliere transacties boven een bepaalde financiële grens

Toegelicht wordt dat in de periode vóór de WILG afspraken waren gemaakt over de zogenoemde standaardtransactie tussen het ministerie van LNV en BBL: aan- en verkopen boven een bedrag van € 1 miljoen diende BBL voor te leggen aan de Directeur-Generaal van LNV. Deze afspraak is aangehouden in de nieuwe rolverdeling, waarin de provincie opdrachtgever is van BBL.

De handelingslijn is dat BBL een transactie boven € 1 miljoen, voorzien van een advies, ter formele goedkeuring moet voorleggen aan GS. Daarnaast geeft de handelingslijn uitgangspunten voor specifieke gevallen, waarbij GS betrokken dienen te worden:

- In de prestatieafspraken wordt vastgelegd welke transacties ter inhoudelijke beoordeling aan de provincie dienen te worden voorgelegd;
- transacties die niet onder de 25% blijven van de op dat moment geldende duurste grondprijzen binnen het totale agrarische verkoopvolume dienen ter goedkeuring aan GS te worden voorgelegd. Hiervan zijn transacties die onder het vastgestelde prijsbeleid in een ASP vallen, vrijgesteld.

Ad 2. Politiek gevoelige transacties

De handelingslijn is dat DLG per geval zelf een inschatting moet maken over de extra politiek bestuurlijke gevoeligheid van transacties. Deze dienen in alle gevallen aan GS ter besluitvorming te worden voorgelegd. De regel is *'bij twijfel altijd voorleggen'*.

Ad 3. Transacties afwijkend van een goedgekeurd ASP

De Handelingslijn is dat transacties die niet passen in het kader van het desbetreffende ASP, te allen tijde ter goedkeuring aan GS worden voorgelegd.

Ad 5. Onteigening

In de toelichting op onteigening wordt eerst de zwaarte van het instrument Onteigening beschreven: *'Onteigening is het onvrijwillig verwerven van onroerende goederen, is wettelijk geregeld en vindt plaats op basis van een Koninklijk Besluit (KB).'*

Aangegeven wordt dat een KB alleen kan worden verkregen wanneer er een overheidsplan is, waarin een onteigeningstitel is opgenomen, zoals een bestemmingsplan, landinrichtingsplan en een reconstructieplan.

In de toelichting wordt tevens ingegaan op aankoop op basis van volledige schadeloosstelling (VSS). Vermeld wordt dat inzet hiervan op basis van vrijwilligheid mogelijk is, terwijl de koopsom en vergoedingen worden bepaald als ware er sprake van onteigening. In de toelichting wordt aangegeven hoe dit zich verhoudt tot de regels voor staatssteun: overheden zouden op basis van VSS kunnen aankopen, wanneer dit gebeurt in een gebied waar een onteigeningstitel kan worden verkregen. De handelingslijn voor onteigening en VSS is dat de provincie

Limburg zeer terughoudend zal omgaan met het verwerven van gronden ten behoeve van ILG-doelen via onteigening of VSS. GS nemen op basis van een ASP-plan of anderzijds in voorkomende gevallen het besluit tot de inzet van het instrument vrijwillige

aankoop op basis van VSS en/of onteigening. DLG krijgt vervolgens opdracht tot:

- het zo mogelijk verwerven van gronden op basis van VSS. Indien dit lukt meldt DLG aan GS dat de onteigeningsprocedure niet gestart hoeft te worden of deels of geheel stopgezet kan worden;
- het in voorkomend geval stopzetten van de onteigeningsprocedure.

Ad 6. Ontwikkelingsgerichte inzet BBL gronden

In de toelichting wordt aangegeven dat de provincie desgewenst BBL-eigendommen kan inzetten voor andere doelen, inclusief ontwikkelingsprojecten, dan LNV aan die gronden heeft toegekend. Bij de afweging of gronden van BBL ontwikkelingsgericht ingezet zullen worden, vindt vooraf afweging plaats of dit vanuit DLG/BBL plaatsvindt of vanuit het provinciaal Grondbedrijf⁹. De handelingslijn is dat in de prestatieovereenkomst de relatie met het provinciaal grondbedrijf en ontwikkelingsgericht werken nader wordt uitgewerkt.

Ad 7. Kavelruil

In de toelichting wordt beschreven hoe kavelruil plaatsvindt. Het gaat om een overeenkomst waarbij drie of meer partijen gronden inbrengen en toegedeeld krijgen. Voor de inbreng en toedeling van gronden wordt gewerkt met loten die een waarde vertegenwoordigen op basis waarvan de verrekening plaatsvindt.

BBL kan als partij deelnemen aan de kavelruil. De handelingslijn is dat deelname van BBL aan een kavelruil ter besluitvorming aan GS wordt voorgelegd als het BBL lot uitstijgt boven de grens van de opdracht voor normale transacties. Kavelruilen met een kleinere BBL-inbreng worden vroegtijdig voorgelegd aan de provincie voor een informeel beleidsadvies.

Prestatieovereenkomst 2007

Op 18 december 2006 ondertekenden de gedeputeerde van de provincie Limburg en de directeur van DLG en BBL de Prestatieovereenkomst 2007 provincie Limburg en DLG/BBL. De PO 2007 bestaat uit een Inleiding, Algemene uitgangspunten voor PO 2007, Werkpakket 2007 en 10 bijlagen. In het hoofdstuk Werkpakket zijn de prestaties en activiteiten omschreven.

Grondverwerving

Eerst wordt een toelichting gegeven op het uitgangspunt bij grondverwerving:

'Uitgangspunt voor het onder regie van de Provincie verwerven van gronden door BBL is het zoveel mogelijk integraal realiseren van de in de BO overeengekomen en de in het pMJP geformuleerde doelen via een actieve inzet van het BBL-bezit en de

⁹ Binnen de provincie Limburg is in 2007 een provinciaal Grondbedrijf opgericht ter uitwerking van de in het coalitieakkoord verwoorde ambitie om als provincie een meer ontwikkelende rol te gaan spelen.

eigendommen van andere overheden. Dat betekent dat gronden worden ingezet voor meerdere integrale doelen. Het actief verwerven van gronden voor de landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) maakt deel uit van de PO 2007.'

Verwerving ten behoeve van Zandmaas Pakket I en Grensmaas loopt buiten de programmering om en maakt dus geen onderdeel uit van de PO 2007.

De onderstaande gelijkwaardige prioriteiten worden gehanteerd:

- Verwerving ten behoeve van de doelen opgenomen in de goedgekeurde Integrale en deelgebiedsplannen;
- EHS en Robuuste verbindingen waarbinnen met prioriteit: 40 ha hamsterkern-leefgebied; 15 ha overige soorten; verwerving van 15 ha binnen LOG's.

In het hoofdstuk Werkpakket 2007 wordt vermeld dat in 2007 in totaal circa € 13 miljoen beschikbaar is voor grondverwerving en dat met dit budget maximaal 395 ha kan worden verworven.

Daarnaast is voor de natuurrealisatie Zandmaas een bedrag van € 3.5 miljoen beschikbaar voor het verwerven van 100 ha.

In bijlage 1 Totaalpakket werkpakket 2007 zijn de aantallen te verwerven ha opgenomen. Dit is weergegeven in de volgende tabel.

Hierbij zijn tevens de prestaties uit het BO-ILG 2007-2013 vermeld.

Tabel 19: Prestaties grondverwerving in PO 2007, pMJP 2007-2013 en BO ILG 2007-2013

Onderdeel	Prestatie PO 2007: hoeveelheid verwerving grond	pMJP 2007- 2013	BO-ILG 2007-2013
Grondaankopen	245 ha (incl. Robuuste Verbindingen)	757 ha	1261 ha EHS nieuwe natuur (plus 446 ha EHS Robuuste verbindingen en 281 ha natte natuur)
Grondaankopen ambitie ruilgrond	150 ha	264 ha	440 ha
Natuurrealisatie Zandmaas I	100 ha	281 ha	Is meegenomen in het totaal van 1.261 ha, blijkens toelichting
Overige opdrachten o.a. soortenbeleid	40 ha		

De volgende prestaties uit het pMJP 2007-2013 komen niet terug in de prestatieovereenkomst 2007(zie tabel 20)

Tabel 20: Overige prestaties grondverwerving in pMJP 2007-2013, niet opgenomen in PO 2007

	Prestaties	Eenheid en aantal
N 1(2-1)	Afrondingsgebieden aankopen en inrichten	350 ha
	Reeds verworven ha Robuuste verbindingen, dat door ruilen op de juiste plaats moet komen	50 ha
N 2 (1-1)	Aankopen en inrichten gronden tbv EVZ's	200 ha
N 4(1-1)	Bos aankopen en inrichten rond de grote steden	306 ha
N 4 (2-1)	Bos aankopen en inrichten buiten de invloedssfeer van de grote steden	182 ha
Wn 2.1.2	Aankoop EHS en reallocatie van 114 ha grond tbv EHS (uit volgende onderdeel)	407 ha
	Aankoop buiten EHS	224 ha

Kavelruil

In de PO 2007 wordt vermeld dat de provincie in 2007 blijft inzetten op verbetering van de landbouwstructuur via het instrument vrijwillige herverkaveling. Dit wordt gezien als een maatschappelijk verantwoord instrument om de diverse overheidsdoelen te realiseren, zoals structuurverbetering landbouw, beekherstel, verdrogingbestrijding en inrichting EHS/RV. Naast vrijwillige kavelruil vindt herverkaveling ook plaats in het kader van de integrale gebiedsuitwerking. Het doel van het project vrijwillige kavelruil is 200 hectaren via vrijwillige kavelruil te ruilen. In de BO-ILG 2007-2013 is de volgende prestatie opgenomen voor herverkaveling:

Tabel 21: Prestatie verbeteren ruimtelijke structuur in BO-ILG 2007-2013

Landbouw, prestaties	Prestatie- eenheid en aantal
Verbeteren ruimtelijke structuur	6.300 ha

Natuurrealisatie Zandmaas II

In de PO 2007 wordt de natuurrealisatie Zandmaas II toegelicht. Eind 2005 heeft de provincie Limburg van LNV de opdracht gekregen om voor het pakket Zandmaas II de komende jaren in totaal 460 ha nieuwe natuur te realiseren, waar mogelijk in combinatie met hoogwaterbescherming. Het gaat hierbij om het traject Mook tot Roermond.

Prestatieovereenkomst 2008

Op 11 december 2007 ondertekenden de gedeputeerde van de provincie Limburg en de directeur van DLG en BBL de Prestatieovereenkomst 2008 Provincie Limburg en DLG/BBL. De PO 2008 is op dezelfde manier ingedeeld als de PO 2007. In de

bijlagen is naast een overzicht van het totale werkpakket ook een overzicht opgenomen van de jaarlijkse prestaties gedurende de gehele ILG-periode.

Grondverwerving

In het hoofdstuk Werkpakket is de totale aankooptaakstelling voor DLG voor 2008 vermeld. Deze bedraagt in totaal 797 ha. Het totaal aantal te verwerven ha betreft de volgende onderdelen:

Tabel 22: Aankooptaakstelling DLG in PO 2008

Onderdelen	Aantal ha	Prioritering
Integrale projecten	457	1
EHS/RV tbv Staatsbosbeheer	58	1
EHS (C/Cp) en ruilgrond buiten integrale projecten	50	1
LOG's	15	1
Afrondingsha Staatsbosbeheer	42	2
Kavelruil	75	2
Zandmaas	100, waarvan naar schatting 30 ha projectgrond	naar schatting 30 ha met prioriteit 1
Totaal	797	610 met prioriteit 1

In de PO 2008 is aangegeven dat het om een inspanningsverplichting gaat: *'Vanwege het feit dat DLG voornamelijk koopt op basis van vrijwilligheid is de taakstelling een inspanningsverplichting.'*

In bijlage 2 van de PO 2008 is een overzicht gegeven van de prestaties in hectares voor de periode 2008-2013. Hierin is aangegeven, dat het aantal te verwerven ha ten behoeve van de realisatie van de EHS in de ILG-periode is bepaald op 2.425 hectare. Dit is 437 ha meer dan het genoemde aantal te verwerven ha in de BO-ILG 2002-2013, te weten 1988 hectare. Dit verschil wordt niet verklaard in de PO 2008. In de gesprekken werd aangegeven dat DLG ook (ruil)gronden aankoopt voor provinciale doelen, waarvoor het Rijk geen middelen beschikbaar stelt.

De kosten die hiervoor worden gemaakt worden verrekend als de gronden weer verkocht worden. In het overzicht wordt vervolgens een jaarlijkse verdeling gemaakt van de te verwerven hectares. In de jaren 2008 tot en met 2011 is het aantal te verwerven ha ten behoeve van de EHS jaarlijks op 565 gesteld. In totaal is dit 2260 hectare. Het aantal van 565 ha is te destilleren uit het overzicht van de aankoop-taakstellingen (tabel 23).

Tabel 23: Aankooptaakstelling DLG in PO 2008

Onderdelen	Aantal ha
Integrale projecten	457
EHS/RV tbv Staatsbosbeheer	58
EHS (C/Cp) en ruilgrond buiten integrale projecten	50
Totaal	565

Ontwikkelingen in het Handelingskader Grond

In het Handelingskader Grond dat als bijlage bij de PO 2008 is gevoegd wordt ook ingegaan op de prestaties. Gesteld wordt dat het realiseren van de doelstellingen uit het pMJP in de provincie Limburg in belangrijke mate verloopt via de uitvoering van de IGU's.

Om tot maximaal doelbereik te komen binnen de IGU's bedraagt de grondverwervingstaakstelling, volgens het Handelingskader Grond, voor de komende jaren in totaal circa 2540 hectare. Uitgaande van vier jaar zou de jaarlijkse taakstelling circa 635 ha bedragen volgens het Handelingskader Grond. Daarbij wordt vermeld dat er buiten de IGU's jaarlijks enkele honderden hectaren verworven dienen te worden voor andere doelen, zoals:

- realisatie landbouwonwikkelingsgebieden (LOG's)
- (ruilgronden ten behoeve van) realisatie EHS/RV
- Zandmaas pakket II
- Eenvoudige kavelruil

Volgens het Handelingskader Grond zou de komende 4 jaren 1000 ha per jaar verworven moeten worden om maximaal doelbereik te realiseren. Dit werd onrealistisch geacht. Zonder wijziging van de grondverwervingsstrategie zou 340 - 425 ha per jaar verworven kunnen worden. Vervolgens wordt vermeld dat door intensivering van de grondverwerving er naar gestreefd wordt om jaarlijks 500 - 600 ha te verwerven, waarvan circa 450 ha binnen de IGU's. Gesteld wordt dat deze taakstelling, ondanks de inzet van extra instrumentarium, zeer ambitieus blijft.

In het Handelingskader Grond wordt aangegeven dat de DLG-organisatie wordt ingericht op een taakstelling van 600 ha per jaar, om geen kansen te laten liggen. Ten opzichte van het Handelingskader 2007 wordt in het Handelingskader 2008 op sommige punten iets uitgebreider ingegaan. De beleidslijnen 2008 komen overeen met die uit 2007.

Aan het Uitvoeringskader is het onderdeel 'Handelwijze op de grondmarkt' toegevoegd. Hierin zijn mogelijke maatregelen en instrumenten opgesomd om jaarlijks *'zeer forse taakstelling voor grondverwerving'* tijdig te bereiken. ' Genoemd worden:

1. *Opstellen van aankoopplannen ter sturing van de grondverwerving waarbij de marges zijn aangegeven waarbinnen verworven kan worden, toegesneden op het gebied. Aankoopplannen hoeven niet door GS te worden vastgesteld. Indien sprake is van zwaardere verwervingsinstrumenten kan vaststelling door GS noodzakelijk zijn. Dit bijvoorbeeld indien er sprake is van onteigening in de vorm van een aankoopstrategieplan.*
2. *Actieve benadering grondeigenaren. Hierbij worden alle eigenaren met gronden vanaf een zekere omvang benaderd.*
3. *Actieve benadering van gemeenten om gemeentelijke gronden maximaal in te kunnen zetten ten behoeve van het doelbereik.*
4. *Aankoop van ruilgronden eventueel inclusief bedrijfsgebouwen.*

5. *Verplaatsingsregeling. Gestreefd wordt in 2008 een goedgekeurde (door LNV en EU) regeling te hebben.*
6. *Beëindigingregeling/toeslag. In 2008 wordt in IPO-verband gezien of een regeling ontworpen kan worden met goedkeuring van LNV en EU. De regeling is gericht op bedrijven in een gebied met functiewijziging doch kan ook worden ingezet voor bedrijven die ruilgrond leveren.*
7. *Flankerende maatregelen als voortgezet gebruik of een meerwaardeclausule.*
8. *Verwerven tegen marktwaarde. Dit is de taxatiewaarde met een marge van 5%.*
9. *Wettelijke herverkaveling al dan niet met toepassing van het kortingsinstrument. Bij korting wordt gekocht op basis van volledige schadeloosstelling en kan de eigenaar kiezen voor vervangende grond of geld. De vervangende grond wordt gekort op alle eigenaren en eventueel gecompenseerd indien voldoende ruilgrond voorhanden is.*
10. *Inzet onteigening. Dit is mogelijk op basis van een overheidsplan met onteigeningstitel. Dit kan bijvoorbeeld zijn een wettelijk inrichtingsplan op grond van de WILG. Een dergelijk plan wordt door GS vastgesteld. Hierdoor wordt minnelijke verwerving op basis van volledige schadeloosstelling (onteigeningsbasis) in een voorstadium mogelijk. Hierbij wordt naast het vermogensverlies alle bijkomende schade vergoed.*

Er is een handelingslijn toegevoegd, 'gezien de jaarlijks zeer forse taakstelling voor grondverwerving voor Platteland in Uitvoering en specifiek de noodzaak om in gebieden met een integrale gebiedsuitwerking tot versnelde verwerving te komen.'

In deze handelingslijn worden richtlijnen voor aankoopplannen gegeven.

Aankoopplannen worden op project- of gebiedsniveau gemaakt.

In de handelingslijn is ook opgenomen dat 'het resultaat van de (intensivering van de) grondverwerving afhankelijk is van een groot aantal beïnvloedbare en niet beïnvloedbare factoren. Om deze factoren scherp te monitoren wordt hiervan 3 maal per jaar verslag gedaan. Afhankelijk van de uitkomsten van de monitoring dient de realiseerbaarheid van de taakstelling geduid te worden en zonodig bijgesteld.'

Bij het Handelingskader is een bijlage gevoegd met een analyse van de ontwikkelingen in de grondmarkt. Hieruit blijkt dat de Limburgse grondprijzen de afgelopen jaren de landelijke trend hebben gevolgd. In 2001 hebben de grondprijzen een piek bereikt. In de periode 2002 tot en met 2005 daalden de prijzen, sindsdien stijgen de prijzen weer.

Wat betreft de grondmobiliteit zijn volgens de analyse in de provincie Limburg dezelfde trends waarneembaar als in het landelijke beeld.

In de periode 2003 - 2005 steeg de grondmobiliteit. Echter in 2006 daalde de grondmobiliteit sterk. De voorlopige cijfers voor 2007 geven een vergelijkbare trend als in 2006, mogelijk zelfs iets lagere mobiliteit. De gemiddelde grondmobiliteit bedraagt circa 1700 hectare per jaar.

Volgens de analyse is er sprake van stijgende opbrengstprijzen voor landbouwbedrijven. Gevolg van de stijgende markt is dat gronden minder snel verkocht worden (hierdoor is de waardeestijging van grond groter dan de

kapitaalrente) en de betreffende landbouwbedrijven hebben, als gevolg van de hogere opbrengsten, meer middelen om gronden aan te kopen, waardoor de vraag naar grond stijgt. Gezien deze marktsituatie (grondmobiliteit daalt, terwijl de vraag naar grond stijgt) mag verwacht worden dat de grondprijs verder zal gaan stijgen. De sterkte van die stijging zal regionaal verschillen. In regio's waar door de overheid plannen worden ontwikkeld waarvoor grondverwerving nodig is (denk aan aankopen ten behoeve van uitbreiding woningbouw/bedrijvigheid, VORm-beleid, Greenport, en dergelijke) zal de stijging sterker zijn dan in andere regio's. In deze marktsituatie zal het moeilijker zijn de ambities op gebied van grondverwerving via minnelijke grondverwerving waar te maken. Volgens de analyse leert de ervaring dat BBL in een dergelijke markt maximaal 20 - 25% van de aangeboden grond kan verwerven. Uitgaande van een gemiddelde grondmobiliteit van circa 1700 ha per jaar zou dit tot 340 - 425 ha aankopen per jaar leiden. Dit is lager dan de benodigde taakstelling (600 ha per jaar). Om de taakstelling wel te bereiken zal, volgens de analyse, de grondmobiliteit verhoogd moeten worden evenals het te verwerven aandeel hiervan.

Prestatieovereenkomst 2009

In december 2008 ondertekenden het afdelingshoofd Landelijk Gebied van de provincie Limburg en de accountmanager van DLG, regio Zuid de Prestatieovereenkomst 2009 Provincie Limburg en DLG/BBL. De PO 2009 is op dezelfde manier ingedeeld als de PO 2007. In de bijlagen is een overzicht van het totale werkpakket opgenomen. Hierin zijn echter alleen de inzet van middelen en uren vermeld en niet de te leveren prestaties. Een overzicht van de jaarlijkse prestaties gedurende de gehele ILG-periode, zoals in de PO 2008, ontbreekt in de PO 2009.

In de PO 2009 is, evenals in de voorgaande PO's het werkpakket voor het desbetreffende jaar opgenomen. Hierbij wordt eerst de relatie gelegd tussen grondverwerving en doelbereiking via integrale projecten. Gesteld wordt dat de beschikbaarheid van grond onontbeerlijk is bij de realisatie van veel pMJP doelen en dat een belangrijk deel van de pMJP doelen wordt gerealiseerd via de integrale projecten. Om die reden ligt de prioriteit qua grondverwerving ook in 2009 bij de integrale projecten en de Zandmaas II projecten. Daarnaast hebben directe aankopen binnen de EHS en aankopen gekoppeld aan ruilingen eveneens een hoge prioriteit.

Tabel 24 : Aankooptaakstelling DLG in PO 2009

Onderdelen	Aantal ha	Prioritering
Integrale projecten + klassieke blokken	250	1
EHS/RV tbv Staatsbosbeheer	10	1
EHS (C/Cp) en ruilgrond (incl. 10 ha tbv Ecoduct Weerterbergen	55	2
LOG's	0	?
Bestaande natuur tbv Staatsbosbeheer	10	2
Kavelruil (aankoop en verkoop van 75 ha: saldo 0)	0	1
Grondverwerving Toplijst verdrogingsgebieden	25	1
Zandmaas II	85	-
Totaal	435	285 met prioriteit 1

Over de ontwikkelingen in de grondverwerving wordt opgemerkt dat de grondmarkt zich in 2008 kenmerkte door weinig mobiliteit en hoge prijzen. Volgens de PO 2009 is de verwachting dat de markt zich in 2009 enigszins stabiliseert en dat grondmobiliteit hierdoor beperkt toeneemt evenals de verwervingsmogelijkheden. Gesteld wordt dat kenmerkend voor de grondverwerving door DLG is dat het aankoopproces steeds complexer wordt en om zwaarder en uitgebreider instrumentarium vraagt. De consequentie hiervan is dat het aankopen van grond om hoogwaardige inzet van kennis en procesmanagement vraagt, tevens duurt het aankoopproces hierdoor vaak langer. Daar tegenover staat de wens om sneller en transparanter te opereren. Volgens de PO 2009 wordt de ingezette lijn om het grondverwervingsproces te versnellen, in 2009 verder vorm gegeven. Zoals aangegeven, bevat de PO 2009 geen overzicht van de jaarlijks te behalen grondverwervingsprestaties ten opzichte van de gehele ILG-Periode. In de PO 2008 was bij de jaarlijkse verdeling van de te verwerven ha in de jaren 2008 tot en met 2011 uitgegaan van 565 ha te verwerven ha ten behoeve van de EHS. In de PO 2009 komt de prestatie voor de EHS op 315 ha. Er wordt niet verwezen naar de taakstelling in de PO 2008.

Tabel 25: Aankopen ten behoeve van de EHS volgens PO 2009

Onderdelen	Aantal ha
Integrale projecten	250
EHS/RV tbv Staatsbosbeheer	10
EHS (C/Cp) en ruilgrond buiten integrale projecten	55
Totaal	315

Ontwikkelingen in het Handelingskader Grond

Evenals bij de twee voorgaande PO's is het Handelingskader Grond bij de PO 2009 gevoegd. Het bestaat eveneens uit een beleids- en een uitvoeringskader. Gesteld wordt dat de taakstelling voor grondverwerving wordt gezien als een inspanningsverplichting.

Het Handelingskader 2009 komt in hoge mate overeen met het Handelingskader 2008. Er lijkt geen actualisatie te hebben plaatsgevonden, gelet op verschillende passages waarin wordt aangegeven wat er in 2008 nog zal worden uitgewerkt. In het Handelingskader 2009 wordt, net als in het vorige Handelingskader, gesteld dat op jaarbasis maximaal 600 ha kan worden verworven, indien binnen de wettelijke regelgeving maximaal gebruik wordt gemaakt van de genoemde maatregelen om de grondmobiliteit te verhogen en een hoger aandeel hiervan te kunnen verwerven. Hiermee sluit het Handelingskader 2009 niet aan bij lagere taakstelling voor de grondverwerving in 2009 (435 ha).

Nulmeting op kaart

In de PO 2009 is het project Nulmeting op kaart toegelicht. Omdat er op onderdelen discussie over de vraag was welk deel van de EHS per provincie daadwerkelijk is begrensd, verworven en ingericht heeft LNV aan de provincies

verzocht medewerking te verlenen aan een gezamenlijke project om de begrenzing en verwerving volgens landelijke afspraken (LNV-IPO methodiek) in kaart te brengen. Het kaartbeeld voor wat betreft de inrichting moet in 2009 worden opgeleverd. Het project loopt door tot voorjaar 2009 en zal een scherp beeld moeten opleveren rond de vraag welk deel van de EHS kwalitatief volledig is ingericht en welk deel nog moet worden ingericht en welk deel daarvan de komende jaren ingericht kan worden.

Prestatieovereenkomst 2010

In december 2009 ondertekenden de provincie Limburg en DLG, regio Zuid, de Prestatieovereenkomst 2010 Provincie Limburg en DLG/BBL.

De PO 2010 kent een andere opbouw dan zijn voorgangers.

Deze is als volgt:

0. Bestuurlijke samenvatting
1. Inleiding
2. Terugblik 2007-2009
3. Werkwijze, prestaties en diensten 2010-2013
4. Prioriteitstelling en risicomanagement
5. Verantwoordingsinformatie
6. Sturingsafspraken
7. Contracttekst
8. Getekende overeenkomst

Daarnaast zijn bijlagen toegevoegd, waaronder het Handelingskader Grond.

De prestaties zijn opgenomen in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk is een aparte paragraaf gewijd aan grondverwerving. In een algemene toelichting wordt eerst aangegeven dat de beschikbaarheid van grond onontbeerlijk is bij de realisatie van veel provinciale en rijksdoelen.

Om deze reden 'is de afgelopen jaren extra inzet gepleegd op de grondverwerving.' Hierbij wordt een relatie gelegd naar de verwerving van ruilgronden: 'Dit heeft er toe geleid dat er relatief veel ruilgronden verworven zijn (in totaal 350 ha EHS en 1250 ha ruilgrond). De taakstelling opgenomen in de BO-ILG 2007-2013 is hiermee in belangrijke mate ingevuld.'

Vervolgens wordt aangegeven dat het beschikbare grondverwervingsbudget voor een groot deel is benut, maar dat de grondverwerving nog steeds de grootste beperkende factor is voor de realisatie van doelen, zowel binnen als buiten de IGU's, waaronder de EHS. Het belang van voldoende ruilgronden wordt onderstreept. In verband daarmee heeft de provincie, volgens deze algemene toelichting, met DLG een voorstel uitgewerkt om aanvullend instrumentarium in te zetten voor grondverwerving en herverkaveling. Begin 2010 zouden GS besluiten over waar welk instrumentarium ingezet zou worden.

'De versnelde realisatie van de IGU's en EHS en de verzwaring van het grondverwervingsinstrumentarium is een bestuurlijke keuze waarvoor het reguliere grondverwervingsbudget opgenomen in de bestuursovereenkomst 2007-2013 niet toereikend is. De provincie stelt daarom aanvullend budget hiervoor beschikbaar.'

GS lopen met deze opmerking vooruit op een nog te nemen besluit over aanvullend budget. Op 6 juli 2010 hebben GS hierover een besluit genomen. Dit hield het volgende in:

- instemmen met het beschikbaar stellen van ca. € 44,45 miljoen voor grondverwerving ten behoeve van de pMJP-doelen;
- de middelen voorfinancieren uit niet bestede middelen uit het ILG;
- bij tekorten de middelen voorfinancieren uit een lening bij het Nationaal Groenfonds, waarvan de rentekosten ten laste worden gebracht van de ILG-middelen.

GS besloten tevens om PS te informeren over de risico's van deze besluitvorming en de afhandeling hiervan te mandateren aan de portefeuillehouder. De rekenkamer heeft geen vastlegging aangetroffen van informatie over dit besluit aan PS.

In de gesprekken werd aangegeven dat dit samenhang met de opstelling van de Midterm Review (MTR) en de komst van het nieuwe kabinet. Bij de opstelling van de MTR in het voorjaar van 2010 werd uitgegaan van de tot dan toe geldende kaders van het Rijk. De provincie heeft toen aan de minister aangegeven dat het budget niet toereikend was, vanwege stijgende grondprijzen en de inzet van VSS. Vooruitlopend op de inzet van aanvullende rijksmiddelen namen GS het besluit over het beschikbaar stellen van € 44,45 miljoen voor grondverwerving. In het najaar van 2010 trad het nieuwe kabinet aan, dat blijkens het regeerakkoord wilde bezuinigen op de realisatie van de EHS. Naar aanleiding van dit nieuwe beleid en anticiperend op nadere uitwerkingen van de minister heeft de provincie het aangaan van nieuwe verplichtingen voor grondverwerving stopgezet. Dit betekent dat het besluit van GS op 6 juli 2010 niet geëffectueerd is. Het is daarom niet gemeld aan PS.

In de PO 2010 is bij de formulering van de prestaties een bandbreedte aangehouden, waarbij een minimale en maximale taakstelling is afgegeven, afhankelijk van de instrumentkeuze. Op basis van marktwaarde kan volgens de PO 2010 niet genoeg grond worden aangekocht om tot voldoende doelbereik te komen. Daarom hebben GS in november 2009 een koepelbesluit genomen om zwaardere grondverwervingsinstrumenten, zoals de WILG, korting en VSS beschikbaar te stellen.

In de PO 2010 wordt gesteld dat de ervaring leert dat in een traject met vrijwillige ruilingen ongeveer 40% doelbereik kan worden gerealiseerd.

Bij een wettelijk project (volgens de WILG) met het karakter van een verplichte ruiling kan 70-80% van de doelen worden gerealiseerd. Maximale doelrealisatie (100%) kan volgens de PO 2010 alleen worden bereikt met hele zware middelen (het RO-instrumentarium).

Op het moment van ondertekening van de PO 2010 hadden GS nog geen finaal besluit genomen voor welke projecten het zwaardere instrumentarium zou worden ingezet en vanaf wanneer het operationeel is.

Op grond van het finale besluit zou DLG de grondverwervingsplanning herzien.

De volgende tabel bevat de prestaties voor de grondverwerving, zoals opgenomen in de PO 2010.

Tabel 26: Aankooptaakstelling in PO 2010

	Taakstelling			Doelstelling 2010-2013	
	BO ILG 2007 (ha)	Gerealiseerd 2007-2009 (ha)	Restant taakst. 09 (ha)	Min. (ha) obv marktwaarde en verplaatsingsregeling	Max (ha) obv VSS en op termijn mogelijk wettelijk instrument
Totale grondverwerving EHS *	1988** (6100 ha taakstelling nulmeting op kaart)	1600 (350***ha EHS en 1250 ha ruilgrond)	388	Ca. 1300****	1200-2700 + pm
Binnen IGU's				400-500	600-1200
Buiten IGU's				800	800-1200 + pm
Zandmaas II				75-100	150-300

* Inclusief Robuuste verbinding en Zandmaas

** Waarvan ca 750 via PNB en ca 1250 ha via het ILG

*** Inschatting op basis van uitgegeven budgetten, inclusief inschatting hectares via PNB-regeling

**** Mede omdat de provincie de IGU's en de EHS-realiseatie wil versnellen en DLG ook koopt voor andere doelen (o.a. structuurversterking landbouw, water) ligt de aankoopdoelstelling van DLG in de periode 2010-2013 op minimaal 1300 ha en maximaal 1700-2700 ha afhankelijk van de instrumentkeuze.

Over de aanvullende taakstelling vanwege de versnelling van de realisatie van de IGU's en de EHS wordt vermeld dat deze ook inspeelt op de aanzienlijke taakstelling na 2013. Volgens het project nulmeting op kaart moet er namelijk in totaal zo'n 6100 ha (per 1-1-2009) nieuwe natuur worden aangekocht/gerealiseerd of wel onder overeenkomst worden gebracht.

Ontwikkelingen Handelingskader Grond

Het Handelingskader Grond bij de PO 2010 bestaat evenals zijn voorgangers uit een beleids- en een uitvoeringskader. Net als in de PO 2009 wordt gesteld dat de taakstelling voor grondverwerving wordt gezien als een inspanningsverplichting.

Het Handelingskader 2010 is geactualiseerd op het punt van de inzet van VSS.

Bij de beleidslijn voor grondverwerving worden twee methoden van grondverwerving onderscheiden:

1. Aanbod gestuurd: in deze methode is het aanbod van gronden bepalend voor de mate waarin grondverwerving plaatsvindt. Verwerving van gronden en eventuele gebouwen vindt marktconform plaats;
2. Aankoopplannen: In deze methode bepaalt de provincie in nauwe samenspraak met de bij de grondverwerving betrokken partijen een strategie inclusief een samenhangend pakket aan instrumenten, die ertoe moeten leiden dat er in het desbetreffende gebied tijdig een voldoende aaneengesloten areaal kan worden verworven.

Hieraan is toegevoegd dat de provincie in 2009 besloten heeft tot de selectieve inzet van VSS en dat dit in 2010 nader wordt uitgewerkt naar gebieden waarin dit daadwerkelijk wordt toegepast.

De rekenkamer merkt hierbij op dat in het Handelingskader Grond bij de PO 2007 al was voorzien in de mogelijkheid om VSS in het minnelijke traject toe te passen. Ook is inzet van VSS in het minnelijke traject opgenomen in de opsommingen van mogelijke instrumenten in de Handelingskaders bij de PO's 2008 en 2009. Het instrument blijkt tot 2010 nooit te zijn ingezet in een minnelijk traject.

Uit de gesprekken blijkt dat de inzet van VSS in het minnelijk traject eerder op problemen stuitte, omdat uitgegaan werd van de redenering dat VSS alleen kon worden ingezet nadat een formeel besluit over onteigening zou zijn genomen. Formele besluitvorming over onteigening werd als een te zwaar instrument gezien. Uit verder juridisch onderzoek kwam naar voren dat VSS wel vooruitlopend op formele besluitvorming zou mogen worden ingezet. De behoefte om te versnellen en deze uitkomst van het juridisch onderzoek hebben geleid tot het besluit van GS in 2009 om vanaf 2010 VSS selectief in te gaan zetten in het minnelijk traject.

Wat betreft de reguliere transacties is het uitvoeringskader uitgebreid met meer gedetailleerde afspraken over het mandaat van DLG. De handelingslijn zelf is niet veranderd.

3.3.3 Afspraken over kosten

Een aspect van beheerst sturen, gebaseerd op de uitgangspunten van Goed Bestuur, is dat er vooraf afspraken zijn over de te maken kosten in relatie tot de te bereiken doelen. In het geval dat GS opdrachtgever zijn voor de uitvoering door DLG, gaat het om de afspraken die GS vooraf met DLG hebben gemaakt over de besteding van middelen voor de afgesproken prestaties.

Omdat met de WILG een nieuwe financieringsstructuur is ingevoerd, is in het onderzoek uitgegaan van de periode na de invoering van de WILG (1 januari 2007).

Voor de verwerving van gronden is blijkens de BO-ILG 2007-2013 alleen een rijksbijdrage beschikbaar voor het verwerven van nieuwe EHS (€ 62,72 miljoen voor 1988 ha). Er is daarnaast, volgens de BO-ILG een provinciale bijdrage van € 8,06 miljoen beschikbaar voor dit doel. De BO-ILG geeft een normbedrag per eenheid: € 35.595 per te verwerven hectare. Het normbedrag wordt gebruikt om de totale omvang van het ILG budget te bepalen. Dit kan ontschot worden ingezet. In de praktijk werkt de provincie wel met afzonderlijke budgetten voor de verschillende doelen. Dit houdt in dat er bij de prestatieafspraken met DLG wordt uitgegaan van een beschikbaar budget voor te verwerven hectares.

Voor de prestatie 'Verbeteren ruimtelijke structuur' bevat de BO-ILG de volgende bedragen.

Tabel 27: Prestaties en bijdrage per rijksdoel in BO-ILG 2007-2013

3.2 Landbouw

<i>Landbouw, prestaties</i>	<i>Prestatie-eenheid en aantal</i>	<i>Normbedrag Rijk per eenheid</i>	<i>Rijksbijdrage (mln €)</i>	<i>Prov. bijdrage (mln €)</i>	<i>Bijdrage derden (mln €); indicatief</i>
Verbeteren ruimtelijke structuur	6.300 ha	€ 279	€ 1,76	€ 1,76	€ 4,28

Prestatieovereenkomst 2007

In de GS nota van 6 december 2006 bij de PO 2007 is de relatie met de provinciale programmabegroting toegelicht:

'De kosten voor het apparaat van de DLG/BBL zijn voor rekening van de Minister van LNV. Andere kosten van de uitvoering van de PO 2007 worden ten laste gebracht van het aan de Provincie ter beschikking gestelde Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Deze middelen zijn/worden in de programmabegroting geplaatst in het Thema 'Ruimte voor Limburg' en de sector 'Milieu en Water'.'

In de PO's 2007 tot en met 2010 is toegelicht op welke wijze DLG de middelen voor de afgesproken prestaties verkrijgt:

- *De voor de uitvoering van de PO benodigde middelen worden gefinancierd uit de ILG-bijdrage voor de provincie Limburg die ontvangen wordt van het ministerie van LNV;*
- *De ILG middelen worden door het ministerie voor het desbetreffende jaar elk kwartaal in gelijke bedragen overgemaakt aan het Groenfonds op een bankrekening van de provincie;*
- *DLG maakt maandelijks een liquiditeitenplanning. Op basis daarvan vraagt de provincie maandelijks een voorschot aan het Groenfonds, dat vervolgens aan DLG wordt verstrekt voor het uitvoeren van de PO;*
- *De werkelijke kosten worden ieder kwartaal door DLG op basis van nacalculatie met de provincie verrekend en vervolgens door de provincie met het Groenfonds verrekend;*
- *Na ontvangst van de beschikking van het ministerie inzake de ILG-middelen zullen de gelden in de provinciale begroting worden opgenomen. De hieruit voortvloeiende begrotingswijziging zal bij de voortgangsrapportage ter goedkeuring aan PS worden voorgelegd.*

Onder de algemene uitgangspunten voor de PO 2007 zijn verschillende uitgangspunten geformuleerd die betrekking hebben op de besteding van de middelen. Rijk en provincie hebben hierover afgesproken dat:

- *de beschikbare budgetten volledig verplicht en uitgeput worden;*
- *voor de lopende verplichtingen een nog nader te bepalen bedrag door het ministerie van LNV beschikbaar wordt gesteld. Dit op basis van een werkgroep uitfinanciering van verplichtingen die tot en met 2006 zijn aangegaan;*
- *taakstellende ontvangsten tijdig ter beschikking komen.*

In het hoofdstuk Werkpakket 2007 is aangegeven dat in 2007 in totaal circa € 13 miljoen beschikbaar is voor grondverwerving en dat met dit budget maximaal

395 ha kan worden verworven. Daarnaast is voor de natuurrealisatie Zandmaas een bedrag van € 4,5 miljoen beschikbaar voor het verwerven van 100 ha.

In het hoofdstuk Werkpakket 2007 van de PO 2007 is per prestatie het kasbudget aangegeven.

Tabel 28:: Kasbudget 2007 voor prestaties PO 2007

Onderdeel	Prestatie PO 2007: hoeveelheid verwerving grond	Kasbudget 2007 x € 1.000
Grondaankopen	245 ha	7.525
Grondaankopen ambitie ruilgrond	150 ha	5.250
Natuurrealisatie Zandmaas I	100 ha	4.550
Overige opdrachten o.a. soortenbeleid	40 ha	538

De hiervoor genoemde 395 ha heeft betrekking op de grondaankopen en de grondaankopen ambitie ruilgrond. Het kasbudget hiervoor is € 12,775 miljoen (komt overeen met circa € 13 miljoen). Op grond van de documenten wordt niet duidelijk waar het bedrag van € 13 miljoen op is gebaseerd is.

Daarnaast wordt niet duidelijk hoe het aantal ha is berekend. Uitgaande van het normbedrag uit de BO-ILG (€ 35.595 per ha) zou er ca 359 ha kunnen worden verworven met een budget van € 12,775 miljoen.

In de gesprekken werd aangegeven dat de aantallen te verwerven ha's in de PO's afgeleiden zijn van ambtelijke schattingen van DLG over de mogelijkheden om gronden te verwerven binnen de beschikbare uren en het beschikbare budget.

Prestatieovereenkomst 2008

De algemene uitgangspunten voor de PO 2008 bevatten twee uitbreidingen ten opzichte van de vorige PO wat betreft de afspraken over de besteding van de middelen.

Dit betreft de volgende afspraken tussen Rijk en provincie:

- DLG stuurt op 100% uitputting van kasuitgaven en het aangaan van verplichtingen. Ervaringen leren echter dat 100% zelden worden gehaald (onder andere aanbestedingsvoordeel, slechte weersomstandigheden);
- de inzet van DLG is gericht op het maximaal verplichten van de ILG middelen; dat wil zeggen 80 tot 90% bij de midterm review en alles verplicht in 2011. Voor alle prestaties zijn er in 2011 juridisch harde afspraken gemaakt, waar betrokken partijen niet meer vanaf kunnen of eenzijdig op terug kunnen komen. De provincie kan het geld niet meer aan iets anders uitgeven.

In de PO 2008 is niet aangegeven hoeveel budget er op basis van de BO-ILG in 2008 beschikbaar is voor de grondverwerving. Er wordt wel aangegeven dat er voor het totale aantal te verwerven ha (797 ha) een budget van € 32,750 miljoen nodig is (inclusief € 3,5 miljoen voor Zandmaas II). Het is niet duidelijk hoe tot dit bedrag is gekomen.

Prestatieovereenkomst 2009

De algemene uitgangspunten voor de PO 2009 zijn wat betreft de besteding van de middelen ten opzichte van het voorgaande jaar uitgebreid met de volgende afspraak:

- DLG gebruikt de in het pMJP gehanteerde normbedragen als uitgangspunt waarbij DLG er mede voor waakt dat er gemiddeld in Limburg (totale provincie) weer op de normbedragen wordt uitgekomen, wetende dat de realisering van doelen in het ene project duurder zal zijn dan de normbedragen uit het pMJP en in een ander project goedkoper dan de normbedragen uit het pMJP. Voor grond wordt er uitgegaan van de reële marktwaarde.

In de PO 2009 wordt opgemerkt dat de normbedragen in de BO-ILG niet meer toereikend zijn. Daarom is bij de berekening van het aantal te verwerven hectares en het daarvoor benodigde budget uitgegaan van 'reële marktprijzen.'

Er wordt vervolgens een onderscheid gemaakt in ILG-oud en ILG-nieuw als bron voor het beschikbare budget. Met ILG-oud wordt bedoeld op middelen die het Rijk vóór de inwerkingtreding van de nieuwe WILG op 1 januari 2007 beschikbaar stelde voor verwerving van gronden. ILG-nieuw betreft de rijksmiddelen die na 1 januari 2007 beschikbaar zijn gesteld.

Uitgangspunt hierbij is dat de grondverwerving gefinancierd wordt uit het ILG-nieuw budget. De verwachting is dat het merendeel van de gronden die verkocht worden in het verleden gefinancierd zijn met ILG-oud budget. In overleg met de provincie zal bezien worden op welke wijze dit ILG-oud budget besteed zal worden. Mocht bij de verkopen ILG-nieuw budget ontvangen worden dan wordt dit verrekend met de ILG-nieuw uitgaven. Verwacht wordt dat de uitgaven met betrekking tot grondverwerving (ILG-nieuw) maximaal 15,70 miljoen euro bedragen.'

Tabel 29: Budget voor prestaties PO 2009

Onderdelen	Aantal ha	Budget miljoen in euro's
Integrale projecten + klassieke blokken	250	11,88
EHS/RV tbv Staatsbosbeheer	10	0,4
EHS (C/Cp) en ruilgrond (incl. 10 ha tbv Ecoduct Weerterbergen	55	2,34
LOG's	0	-
Bestaande natuur tbv Staatsbosbeheer	10	0,09
Kavelruil (aankoop en verkoop van 75 ha: saldo 0)	0	Budget neutraal
Grondverwerving Toplijst verdrogingsgebieden	25	1
Zandmaas II	85	3,56

Blijkens dit schema wordt uitgegaan van een nieuw normbedrag per ha te verwerven grond voor de integrale projecten en de klassieke blokken, te weten € 47.520 per ha. Dit bedrag is € 7.000 meer dan het normbedrag dat in de BO-ILG is gehanteerd.

De rekenkamer stelt vast dat in de PO 2009 wordt gerekend met verwachtingen over een verhoging van de normbedragen en een navenant hoger budget en niet met het werkelijk beschikbaar gestelde budget.

Prestatieovereenkomst 2010

In de PO 2010 zijn onder het kopje 'zakelijke afspraken' enkele afspraken over de besteding van de middelen door DLG toegevoegd aan de bestaande afspraken:

- *'Eventuele tekorten en overschotten komen ten gunste en ten laste van de provincie. DLG haalt geen eigen resultaat op deze middelen. De provincie verstrekt DLG maandelijks (valutadatum 1e werkdag van de maand) een voorschot op basis van een door DLG aangeleverde liquiditeitsprognose. Deze prognose wordt voor de 15e van elke maand aan de provincie gestuurd. Om renteverlies te beperken werkt DLG met voorzichtige c.q. realistische prognoses; voor onverwachte betalingen kan DLG door een spoedprocedure extra voorschot verkrijgen;*
- *De administratie van DLG is zodanig ingericht dat DLG (voor wat betreft de opdrachten die DLG uitvoert) de informatie aan de provincie kan leveren voor de verantwoording van GS aan PS en aan LNV. Ter wille van de provinciale verantwoording wordt de jaarlijkse accountantsverklaring op de PMV uiterlijk in maart van elk jaar beschikbaar gesteld.'*

In de PO 2010 wordt toegelicht dat het totaal beschikbaar gestelde budget voor grondverwerving in de BO-ILG 2007-2013 niet toereikend is om de voorgenomen prestaties te behalen.

Eerst wordt ingegaan op het belang van de beschikbaarheid van grond bij de realisatie van veel provinciale en rijksdoelen en de omvang van het inmiddels bestede budget. *'Om die reden is afgelopen jaren extra inzet gepleegd op de grondverwerving. Dit heeft ertoe geleid dat relatief veel ruilgronden verworven zijn (in totaal 350 ha EHS en 1250 ha ruilgrond). De taakstelling opgenomen in de BO 2007-2013 is hiermee in belangrijke mate ingevuld. Van het totale beschikbare grondverwervingsbudget (ILG-nieuw Budget Rijk/provincie) van circa 44 miljoen euro voor de periode 2007-2013 resteert op 1-1-2010 nog circa 5,5 miljoen euro.'* Geconstateerd wordt dat de grondverwerving ondanks de extra inzet nog steeds de grootste beperkende factor is bij de realisatie van doelen zowel binnen als buiten de IGU's. *'Een trendbreuk is en blijft noodzakelijk!'*

Het belang van een afdoende voorraad ruilgronden wordt benadrukt. *'Om die reden heeft de provincie in overleg met DLG een voorstel uitgewerkt om aanvullend instrumentarium in te zetten, niet alleen qua grondverwerving, maar ook qua herverkaveling. (...) De versnelde realisatie van de IGU's en EHS en de verzwaring van het grondverwervingsinstrumentarium is een bestuurlijke keuze waarvoor het reguliere grondverwervingsbudget opgenomen in de BO 2007-2013 niet toereikend is. De provincie stelt daarom aanvullend budget beschikbaar. '*

In de PO 2010 is een inschatting gemaakt van het benodigde budget (ILG-nieuw in 2010) voor de prestaties voor grondverwerving. Dit wordt in de volgende tabel aangegeven.

Tabel 30: Inschatting benodigd ILG-budget voor prestaties 2010 in PO 2010

	Voorlopige taakstelling 2010		Inschatting benodigd budget (ILG-nieuw in 2010)
	Ha	Waarvan binnen EHS (**)	Mln euro
Totale grondverwerving	350	75	17
Grondverwerving binnen IGU's	200	50	11
Grondverwerving buiten IGU's	150	25	6
Zandmaas II	25 (*)		0

* betreft taakstelling Ooijen-Wansum. De totale taakstelling is als gevolg van de verwachte verkopen elders binnen deze opdracht nul.

** Betreft EHS realisering tbv SBB.

Bij deze inschatting is uitgegaan van vrijwillige grondverwerving tegen marktwaarde. *'Zodra definitief bekend is voor welke projecten en delen van de EHS de grondverwerving op basis van VSS mogelijk wordt, wordt deze tabel aangepast.'*

In de PO 2010 wordt daarnaast ingegaan op de beoogde versnelling van de realisatie van de IGU's en de EHS, waarbij de aankoopdoelstelling in de periode 2010 op minimaal 1300 ha ligt en maximaal op 1700-2700 ha, afhankelijk van de instrumentkeuze. *'De provincie zorgt voor het extra benodigde budget. De huidige inschatting is dat dit bedrag minstens 50-60 miljoen euro bedraagt voor de periode 2011 tot en met 2013.'*

3.3.4 Duidelijkheid over rollen

Onderdeel van beheerst sturen volgens de uitgangspunten van Goed Bestuur is het vooraf duidelijkheid scheppen over de rollen van de verschillende betrokkenen. In dit deel van het onderzoek gaat het om de rolverdeling tussen de provincie en DLG.

In paragraaf 2.4.1 is aangegeven dat afspraken over de inzet van DLG voor de grondverwerving voortvloeien uit het Reconstructieplan en de WILG. Met name artikel 2 van de WILG bevat de basis voor de rolverdeling:

Artikel 2, WILG

1. *Gedeputeerde staten van de onderscheiden provincies dragen zorg voor de realisatie van het gebiedsgerichte beleid.*
2. *Onze Minister en Onze Ministers wie het mede aangaat dragen zorg voor de bevordering en de ondersteuning van de realisatie van het gebiedsgerichte beleid. Onze Minister en Onze Ministers wie het mede aangaat doen dit onder meer door de verstrekking van een investeringsbudget en door de inzet van capaciteit van de Dienst landelijk gebied en in voorkomend geval van andere diensten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.*
3. *Gedeputeerde staten kunnen de op grond van de hoofdstukken 4 tot en met 8 van deze wet aan hen toekomende bevoegdheden delegeren aan een*

bestuurscommissie als bedoeld in artikel 81, eerste lid, van de Provinciewet of aan een ander orgaan.

4. *Gedeputeerde staten maken voor de uitvoering van het gebiedsgerichte beleid gebruik van de Dienst landelijk gebied en in voorkomend geval van andere diensten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, voor zover door Onze Minister capaciteit van deze diensten ten behoeve van de realisatie van het gebiedsgerichte beleid wordt ingezet ingevolge de bestuursovereenkomst, bedoeld in artikel 7, eerste lid.*

In de BO-ILG 2007-2013 zijn de afspraken over grondzaken tussen het Rijk en de provincie Limburg uitgewerkt. Hierin is over de relatie provincie-DLG en de inzet van DLG het volgende opgemerkt:

‘Provincie Limburg bepaalt de wijze waarop de grondverwerving plaatsvindt. Provincie Limburg realiseert de grondverwerving binnen de kaders zoals deze zijn verwoord in het Provinciaal Meerjarenprogramma 2007-2013 en in het Aansturingsprotocol dat de gezamenlijke provincies hanteren ten aanzien van de inzet van DLG/BBL.’

De provincie en DLG verhouden zich op grond van deze uitgangspunten tot elkaar als opdrachtgever en opdrachtnemer. Er is daarbij geen sprake van een gebruikelijke opdrachtgever-/opdrachtnemerrelatie, omdat de provincie wettelijk verplicht is om bepaalde taken (waaronder de grondverwerving) door deze specifieke overheidsorganisatie te laten verrichten. Bovendien bepaalt het Rijk, en niet de provincie als opdrachtgever, in de bestuursovereenkomst het jaarlijks aantal in te zetten uren van DLG.

Geregeld is dat de provincie jaarlijks prestatieafspraken maakt met DLG. Er is niet vooraf vastgelegd welke eisen de provincie kan stellen aan de kwaliteit van de uitvoering door DLG en wat de provincie kan regelen over toezicht op de uitvoering door DLG.

Opmerkingen over de rolverdeling bij de jaarlijkse prestatie-afspraken

In de GS-nota bij de PO 2007 van 6 december 2006 is onder het kopje 'Bestuurlijke aandachtspunten' ingegaan op de gevolgen van de WILG voor de rolverdeling Rijk/provincies:

‘Op 1 januari 2007 worden de bevoegdheden en middelen voor het realiseren van de nationale doelen voor het landelijke gebied naar de provincies overgeheveld. In de Wet inrichting landelijk gebied (WILG) waarin deze decentralisatie wordt geregeld is de DLG/BBL als uitvoeringsorganisatie aangewezen. Het ligt voor de hand om als sluitstuk van de decentralisatie ook de aansturing hiervan in provinciale handen te leggen. Deze beoogde decentralisatie zal kunnen bijdragen aan een heldere verdeling van verantwoordelijkheden tussen overheden en leidt tot efficiencywinst en maakt ingewikkelde afspraken over rechtsverhoudingen en geldverkeer tussen de provincie en DLG overbodig.

Anticiperend op een mogelijke decentralisatie werken de provincie Limburg en DLG aan het dichterbij elkaar brengen van de sturing en regie op beide diensten, aan personele uitwisseling, aan directe samenwerking op het vlak van ontwikkelingsgericht werken en aan een provinciebreed grondbeleid. Ten behoeve van de afstemming tussen DLG/BBL en het provinciaal grondbedrijf zal een

structureel afstemmingsoverleg worden ingesteld. De DLG denkt mee in de doorontwikkeling van het grondbedrijf.

Ook zonder voornoemde decentralisatie blijft het streven een intensivering van de samenwerking en aansturing van de DLG/BBL.

(...)

Bovengenoemde ontwikkelingen en de implementatie van de WILG vragen maatwerk in het bestuurlijk-ambtelijk samenspel en een frequente verantwoording door de accountmanager DLG aan de afdeling Landelijk Gebied en sturing door de verantwoordelijke Gedeputeerde via het Bestuurlijk Overleg met de accountmanager DLG.'

Mandaatverlening en machtigingen

GS hebben de directeur van de DLG/BBL jaarlijks mandaat, volmacht en machtiging verleend om namens het college (voorzover het publiekrechtelijke bevoegdheden betreft), dan wel de provincie Limburg (voorzover het privaatrechtelijke bevoegdheden betreft) de voor de uitvoering van de PO's noodzakelijke handelingen te verrichten en besluiten te nemen. Dit is noodzakelijk, gelet op het feit dat DLG /BBL taken in opdracht van de provincie Limburg uitvoert.

Het gaat om mandaat, volmacht en/of machtiging voor de zogenaamde 'traditionele taken' van de DLG die een laag risicoprofiel kennen en die reeds jaren in nauwe samenwerking met de provincie worden uitgevoerd. Hierbij is wel aangetekend dat hoewel verwerving tot de meer traditionele taken van DLG/BBL hoort, deze activiteit gezien de bestuurlijke aandacht in opdracht plaatsvindt. Met het mandaat en de machtiging moeten op grond van de artikelen 10:4 en 10:12 van de Algemene wet bestuursrecht zowel de directeur van DLG als de minister van LNV instemmen.

In de PO 2007 is aangegeven waar de opdrachtverlening en mandaatverlening op hoofdlijnen betrekking op heeft:

'Voor de door de DLG in het kader van de PO 2007 uit te voeren taken geldt op hoofdlijnen het volgende:

- 1. De provincie geeft opdracht aan BBL voor het conform het Handelingskader Grond onder regie van de provincie met provinciale middelen verwerven, beheren en vervreemden van gronden en opstallen;*
- 2. Mandaat wordt verleend;*
 - o voor de in de WILG aan Gedeputeerde Staten gegeven bevoegdheden voor (wettelijke) herverkaveling en de daarmee samenhangende werkzaamheden met betrekking tot onder meer ontheffing voor handelingen in strijd met inrichtingplan, toekennen schade vergoedingen, administratieve handelingen met betrekking tot pachtovereenkomsten, plan van toedeling en gevolgen van het ruilplan voor de pachtverhoudingen. Andere bevoegdheden worden niet gemandateerd. DLG wordt wel ingeschakeld voor noodzakelijke voorbereidende activiteiten. De mandatering heeft betrekking op bevoegdheden die worden uitgeoefend nadat GS een inrichtingplan hebben vastgesteld (artikel 17. lid 1). (...) Voor niet-wettelijke door GS vastgestelde of vast te stellen*

modules/inrichtingsplannen wordt aangesloten bij de bestaande werkwijze ten aanzien van aanbesteding en gunning van werken;

- o voor het verlenen van subsidies voor herverkaveling en kavelruil op grond van de Subsidieverordening Inrichting Landelijk Gebied Limburg.*

3. *Machtiging voor het doen van uitbetalingen en vorderingen van de in het kader van de Subsidieregeling Inrichting Landelijk Gebied Limburg toegekende subsidies voor herverkaveling en kavelruil. Voor 2007 zijn voor de overige onderdelen van de Subsidieverordening inrichting landelijk gebied Limburg geen afspraken gemaakt. Subsidieverstrekking gebeurt vooralsnog door afdeling Vergunningen en Subsidies. Mocht dit in de loop van 2007 wel noodzakelijk blijken dan zullen daarover aanvullende afspraken worden gemaakt.*

Afhandeling van bezwaar en beroep worden niet gemandateerd. Wel heeft DLG tot taak GS te adviseren bij de afhandeling van bezwaar en beroep.

De advisering door DLG inzake afhandeling van bezwaar en beroep door de provincie maakt onderdeel uit van de activiteiten die DLG onderneemt in voorkomende gevallen waar bezwaar of beroep speelt.

Ten aanzien van het Kadaster geldt dat voor de lopende werkzaamheden bij de klassieke landinrichtingsprojecten de taakverdeling tussen DLG en het Kadaster die van opdrachtgever en opdrachtnemer (zoals geregeld in de Landinrichtingswet) blijft bestaan. Voor projecten op basis van de WILG waarbij het instrument kavelruil (vrijwillig, planmatig of wettelijk) wordt ingezet kan de DLG met het ondertekenen van de PO 2007 het Kadaster inschakelen.

Hierover is overleg geweest met het Kadaster.

Deze uitgangspunten zijn ook opgenomen in de PO's 2008 en 2009.

In de PO 2010 zijn de verstrekte volmachten en mandaten opgenomen in de contracttekst.

3.3.5 Risico's in beeld

In de PO's 2007 t/m 2010 zijn risico's benoemd.

PO 2007

In de PO 2007 is een risicobeleid geformuleerd, vooral vanuit het oogpunt van aansprakelijkheid.

Bij de uitvoering van opdrachten probeert DLG/BBL risico's zoveel mogelijk te vermijden. Risico's als gevolg van nalatigheid door DLG komen ten laste van DLG (dekking van deze risico's vindt plaats binnen de exploitatie en reserves van DLG). Risico's gerelateerd aan de apparaatskosten van DLG worden gedragen door DLG. Dekking van deze risico's vindt plaats binnen de exploitatie van DLG. Voor zover de risico's de exploitatiereserve van DLG (gemaximeerd op 5% van de gemiddelde omzet) overschrijden komen deze voor rekening van de eigenaar van DLG.

Risico's die samenhangen met taken die door DLG in mandaat van de provincie worden uitgevoerd komen, in zoverre deze niet apert verwijtbaar zijn aan DLG, ten laste van de provincie. Over risico's die ontstaan uit taken die in opdracht van de provincie worden uitgevoerd door DLG wordt eerst overleg gepleegd tussen de provincie en DLG. In het uiterste geval kunnen ze ten laste worden gebracht van de

programmagelden ILG. De provincies en DLG zullen zonodig afspraken maken over arbitrage bij discussies over het toerekenen van risico's en geschillen door het instellen van een geschillencommissie. Bij de midterm review over BO wordt geëvalueerd hoeveel financiële risico's aan DLG toegerekend kunnen worden, hoe groot de omvang van de hieruit voorkomende schades is en hoe LNV/provincies dit oplossen (of programmamiddelen erbij of prestaties naar beneden bijstellen). Het is voor individuele provincies en BBL mogelijk om afwijkende of aanvullende afspraken te maken over de risicoverdelingen ten aanzien van ontwikkelingsgericht werken.

In het Handelingskader Grond is aangegeven dat een risicoanalyse van de te treffen maatregelen een onderdeel kan zijn van een Aankoopstrategieplan.

In de bijlage bij de PO 2007 is een samenvatting van verwachte risico's rondom de uitvoering PO 2007 opgenomen. In het bijgevoegde overzicht is aangegeven welke rollen DLG en de provincie hebben om de risico's in te perken.

De volgende risico's zijn onderkend:

- zoeken naar balans sturing detailniveau PO;
- tijdige beschikbaarheid grond;
- aanbestedingsproblematiek. Hierbij gaat het om ontwikkelingsgerichte projecten waarbij men afhankelijk is van de inbreng van marktpartijen;
- draagvlak streek voor projecten;
- financiële agenda's derden onvoldoende afgestemd, waardoor de benodigde cofinanciering onvoldoende of niet snel genoeg tot stand komt;
- overschrijding normkosten zoals meegegeven in de BO-ILG 2007-2013.

PO 2008

In de PO 2008 wordt hetzelfde risicobeleid geformuleerd. In de bijlage worden risico's genoemd.

Hierbij wordt een onderscheid gemaakt in externe slecht beïnvloedbare factoren en interne beïnvloedbare factoren:

Externe slecht beïnvloedbare factoren

- Grondmobiliteit.
De grondmobiliteit is sterk afhankelijk van de prijsontwikkelingen van onder andere graan, melk en biobrandstof op de wereldmarkt. Indien de grondmobiliteit verder daalt is de verwachting dat er minder gronden verworven kunnen worden en de taakstelling hierdoor niet haalbaar is.
- Totale taakstelling overheden.
Naarmate de totale overheidstaakstelling groeit wordt het moeilijker om de DLG-taakstelling te realiseren. De overheden worden dan meer en meer concurrent van elkaar.
- Beschikbaarheid van beëindigings- en verplaatsingsregelingen.
Deze regelingen zijn inzetbaar na goedkeuring LNV en EU. Indien deze goedkeuring uitblijft zullen er minder bedrijven dan voorzien aangekocht kunnen worden. De taakstelling komt hiermee onder druk te staan.
- Inzet gemeentegronden.
Indien gemeenten bereid zijn actief te mee te werken om gemeentelijke gronden in te zetten/pachtvrij te maken ten behoeve van het realiseren pMJP-

doelen kan in een aantal integrale gebiedsuitwerkingen een belangrijk deel van de taakstellingen op deze wijze gerealiseerd worden.

- Emotionele binding met de grond.
Vaak is grond al generaties in familiebezit. Ook al wordt de grond vaak zelf niet meer agrarisch gebruikt wil men eigendom behouden. Dit verschilt per regio.

Interne beïnvloedbare factoren

- Beschikbaarheid personeel.
De ambitieuze taakstelling is alleen realiseerbaar met voldoende gekwalificeerd personeel. Rekeninghoudend met het totale takenpakket van DLG/BBL zal in 2008 de personele capaciteit met circa 6 fte uitgebreid worden. Dit houdt in dat er veel nieuw personeel geworven moet worden. De inschatting is dat deze omvang het aanbod overtreft zodat er alternatieve oplossingen gezocht moeten worden. Hierbij liggen drie oplossingen voor de hand:
 - o het provinciale grondbedrijf voorziet (deels) in de ontbrekende capaciteit
 - o via inhuur derden wordt het capaciteitsprobleem opgelost. Aan deze inhuur zijn extra kosten verbonden deze kosten moeten gefinancierd worden.
 - o extra taken worden uitbesteed. Aan deze uitbesteding zijn extra kosten verbonden. Deze kosten moeten gefinancierd worden.
- Uitbesteding.
Om capaciteit vrij te spelen binnen DLG wordt de actieve benadering (inventarisatieonderzoek) van grondeigenaren uitbesteed. Als blijkt dat dit proces onvoldoende beheersbaar is met betrekking tot gevoelige informatie (bijvoorbeeld verkooptips worden doorgespeeld aan derden) dan zal DLG de actieve grondbenadering zelf moeten oppakken. Dit zal ten koste gaan van de beschikbare capaciteit voor de eigenlijke grondverwerving.
- Beschikbaarheid aankopers/taxateurs.
Het aankoperscorps waar DLG gebruik van maakt zal uitgebreid moeten worden. De verwachting is dat dit lukt via reguliere insteek. Indien besloten wordt om de aankopers/taxateurs in te zetten voor de actieve grondverwervinginventarisatie dan ontstaat er een reëel risico dat er onvoldoende capaciteit beschikbaar is. Dit heeft negatieve consequenties voor de haalbaarheid van de taakstelling.
- Aankoop bedrijfsgebouwen.
Door bedrijfsgebouwen mee te kopen bij de aankoop van gronden kunnen gehele bedrijven makkelijker gekocht worden.
In de huidige taakstelling van 600 ha/jr wordt ervan uit gegaan dat er maximaal wordt ingezet in de aankoop van gehele bedrijven.
De beschikbaarheid van courante ruilbedrijven biedt namelijk de mogelijkheid om de mobiliteit te vergroten. Het financiële risico met betrekking tot verlies op gebouwen neemt echter toe. Indien de Provincie bereid is dit risico te accepteren dan wordt de realiseerbaarheid van de taakstelling groter.
- Inzet wettelijke herverkaveling.
Via wettelijke herverkaveling kan het instrument “korting” ingezet worden.

Middels dit instrument kan 5% van het plangebied onteigend worden. De onteigende grond wordt gecompenseerd via volledige schadeloosstelling of ruilgrond. Het vraagt een GS-besluit om wettelijke herverkaveling inclusief korting in te zetten.

- Inzet onteigeningsinstrumentarium.
Indien er voldoende grondslag ligt om het wettelijke onteigeningsinstrumentarium in te zetten en GS zijn hiertoe bereid, dan kan een deel van de taakstelling via dit traject verworven worden. In eerste instantie via minnelijke weg en indien nodig via daadwerkelijke wettelijke onteigening. Nadere analyse moet aangeven welk aandeel van de taakstelling via deze wijze verworven kan worden.

PO 2009

In de PO 2009 is hetzelfde risicobeleid opgenomen. Er is geen risicoanalyse in de PO 2009 opgenomen.

PO 2010

In de PO 2010 is een aparte paragraaf 'Risicomanagement' opgenomen.

Deze paragraaf bestaat uit een opsomming van enkele risico's:

- Het feit dat DLG alleen op output wordt aangestuurd in de toekomst betekent nog niet dat DLG nieuwe IGU's zelf kan beginnen omdat DLG daar een hoog rendement van verwacht uit oogpunt van doelrealisatie. Dit blijft een kwestie van overleg tussen de partners (gebied, provincie en DLG);
- Risico is een onduidelijke relatie tussen provincie, DLG en gebied. Om dit risico te beperken is de volgende lijn een oplossing: er is een bestuurlijke lijn tussen de provincie en een voorzitter (van werkgroep of bestuurscommissie) en er is een opdrachtgeverslijn tussen provincie en DLG. Tussen DLG, provincie en voorzitter worden tevens zakelijke afspraken gemaakt (projectcontract);
- Risico's ten aanzien van het bestuurlijk krachtenveld. Hierdoor kan DLG in veel gevallen geen resultaatverplichting aangaan. Belangrijk is dat DLG risico's snel doorspeelt aan de provincie en dat de provincie communiceert naar de voorzitter;
- Risico ten aanzien van zichtbaarheid en werk van DLG: DLG werkt via gebiedsprocessen aan veel doelen. De uiteindelijke realisatie kan vaak ook sectoraal gebeuren. Dan is niet zichtbaar wat DLG doet (er wordt inspanning gestopt in niet zichtbare doelen). In de PO worden dit soort doelen gesignaleerd. Met de partners (vooral waterschap) gaat DLG afspraken maken over de doelen die het waterschap door DLG laat realiseren.
- Risico ten aanzien van de grondmarkt. Als de mobiliteit op de grondmarkt nog gering is, kan DLG minder grond kopen. Dit heeft DLG niet zelf in de hand.

3.3.6 Duidelijke basis voor verantwoording

PO 2007

In de PO 2007 zijn de volgende afspraken vastgelegd voor de sturings- en verantwoordingsinformatie:

- Op basis van de afspraken in het aansturingsprotocol verantwoordt DLG zich voor wat betreft realisatie van de uitvoering van onderhavige PO 2007, uitsluitend aan de provincie. Daartoe levert DLG 3 x per jaar een rapportage aan (1 juni 2007, 1 oktober 2007, 1 maart 2008);
- De derde trimesterrapportage tevens jaarverslag 2007 is voorzien van verklaring van een onafhankelijke accountant;
- De rapportageformats zijn gestandaardiseerd op basis van het landelijk met IPO ontwikkelde model.

Daarnaast zijn afspraken vastgelegd over de overlegstructuur. De genoemde verantwoordingsrapportages worden ambtelijk besproken in het Management Overleg en bestuurlijk besproken tussen de accountantmanager en de gedeputeerde in het bestuurlijk overleg.

In het hoofdstuk Algemene uitgangspunten is de volgende afspraak opgenomen over de wijze van rapporteren door DLG:

‘De benodigde voortgangs-, sturings en verantwoordinginformatie is tijdig beschikbaar en afwijkingen groter dan 20% of groter van € 50.000 worden direct gecommuniceerd en er worden concrete voorstellen of keuzemogelijkheden aangereikt.’

Hierbij wordt echter niet gemeld wat als uitgangspunt wordt genomen voor het bepalen van afwijkingen.

In bijlage 3 zijn afspraken over sturing en verantwoording opgenomen.

Hierin is het volgende opgenomen:

- de administratie van DLG wordt zodanig ingericht dat de besteding van de middelen van elke provincie inzichtelijk is en conform afspraken tussen provincie en DLG kan worden verantwoord. De administratie van ILG van middelen met betrekking tot grond vindt plaats in de administratie van BBL.
- de viermaandelijke rapportages van DLG zijn bruikbaar voor de jaarlijkse rapportages aan het Rijk over de voortgang van de Bestuursovereenkomst, voor de interne rapportages aan GS en geven aanknopingspunten voor het opstellen van de provinciale jaarrekening.

PO 2008

In de PO 2008 zijn in het hoofdstuk Algemene uitgangspunten nog enkele afspraken over de rapportering toegevoegd:

- de PO sluit aan bij het pMJP Limburg; hiertoe worden de rMJP-doelen en pMJP-doelen begin 2008 op elkaar afgestemd en in de bedrijfssystemen van DLG gekoppeld. In de 1e Provinciale Prestatieovereenkomst Verantwoording (PPOV)-rapportage van 2008 wordt in de gewenste vorm gerapporteerd;
- substantiële wijzigingen ten opzichte van de oorspronkelijk overeengekomen PO worden schriftelijk vastgelegd.

Tevens is de afspraak vastgelegd dat op initiatief van de signalerende partij overleg plaatsvindt, indien zich omstandigheden voordoen die bijstelling van de lopende

opdracht(en) en/of bijstelling van de jaardoelstellingen (ambitie) noodzakelijk maken.

In het hoofdstuk Werkpakket 2008 is ingegaan op de benodigde sturings- en verantwoordingsinformatie:

Om de Provincie in de gelegenheid te stellen haar sturingsfunctie te vervullen dienen de PPOV-rapportages op het niveau van de voor Limburg herkenbare doelen te verantwoorden over de voortgang van de in de PO overeengekomen prestaties (inclusief de specifiek Limburgse pMJPPrestaties) en de uitputting van de beschikbare middelen. Als professioneel opdrachtnemer heeft DLG haar verantwoordingssysteem hierop ingericht.

Dit betekent dat:

- *De jaarlijkse bestuurlijke PEIL-rapportage voor het DLG-deel gegenereerd kan worden uit de onderliggende PPOV-rapportages;*
- *De 4-maandelijkse ambtelijke PPOV-rapportages een duidelijke koppeling bevatten naar de maandelijkse PMV-rapportages en voorschotaanvragen;*

Concreet zullen de PPOV-rapportages:

- *Gebaseerd zijn op de onderliggende projectfiches (de zogenaamde OASE-fiches). DLG zal bij het invullen van deze projectfiches voor 2008 erop letten dat dit op de juiste manier en volledig gebeurt om op een betrouwbare manier transparant te kunnen verantwoorden over de gerealiseerde pMJPDOelen en de geleverde prestaties.*
- *Inzicht geven in de voortgang van de prestaties in relatie tot de in de PO gemaakte afspraken;*
- *Een prognose geven aangaande het realiseren van de resterende prestaties;*
- *Inzicht geven in de omvang van het gerealiseerde kasbudget (waaronder bijdragen derden) en de omvang van het verplichte budget;*
- *Een prognose geven van het nog te realiseren kasbudget (waaronder bijdragen derden) en van het nog te verplichten budget;*
- *Een onderscheid maken tussen (uitfasering) lopende verplichtingen en nieuwe verplichtingen ten laste van het ILG 2007-2013;*
- *De afwijkingen tussen overeengekomen en gerealiseerde prestaties op een inzichtelijke manier presenteren;*
- *Worden aangeboden met een aanbiedingsbrief met een bestuurlijke toelichting met sturingsinformatie over overeengekomen prestaties en resultaten, de voortgang, knelpunten, oplossingsvoorstellen, beheersmaatregelen en prognoses ten aanzien van de in de PO overeengekomen prestaties en resultaten. Van de aanbiedingsbrief zal een tabel op A4-formaat met de belangrijkste prestaties deel uitmaken, met een aangegeven opzet.*

In de maandelijkse PMV-rapportages:

- *verantwoordt de DLG over de uitputting van de door de Provincie voor de uitvoering van de PO beschikbaar gestelde voorschotten. De PMV-rapportages*

dienen op een heldere manier inzichtelijk te maken aan welk pMJP-doel het voorschot is besteed (inclusief de specifiek Limburgse pMJP-doelen);

- worden deze van een toelichting van de DLG in Roermond en aan de Provincie voorgelegd;*
- wordt, gekoppeld aan de PMV-rapportages, het benodigde voorschot voor de daaropvolgende maand aangevraagd met een liquiditeitsprognose voor de daarop volgende maanden. Het voorschot voor de 1e maand van 2008 wordt aangevraagd in de aanbestedingsbrief van de offerte van de PO 2008.*

De voortgangsinformatie in de PPOV en PMV dient rechtmatig en betrouwbaar zijn zodat een goedkeurende accountantsverklaring geborgd is. Met de provinciale accountantsdienst dient hierover conform de gemaakte afspraken te worden afgestemd.

Om de rapportages voor zowel het Rijk als voor Provinciale Staten te genereren uit het provinciale systeem (dus niet handmatig de DLG gegevens hieraan toe te voegen) zullen provinciale- en DLG-medewerkers samen onderzoeken hoe dit mogelijk te maken is. Er wordt naar gestreefd hierover tijdig voor de vaststelling van de PO 2008 uitsluitel te hebben. Ook eventuele bijkomende kosten zullen dan duidelijk zijn.

In bijlage 5 van de PO 2008 is de overlegstructuur voor de provincie en DLG beschreven. Onderscheiden worden:

- Bestuurlijk overleg.
Dit overleg vindt eens per twee maanden plaats tussen portefeuillehouder, afdelingshoofd landelijk gebied, directeur grondbedrijf, accountmanager DLG en relatiebeheerder DLG van de Provincie (zonodig met verdere ambtelijke ondersteuning). Input voor het overleg zijn onder meer de viermaandelijke PPOV-rapportages met begeleidende brief en met verantwoordings- en sturingsinformatie;
- Management overleg.
Dit overleg vindt maandelijks plaats. Het is het regulier overleg tussen afdelingshoofd Landelijk Gebied en directeur Grondbedrijf en accountmanager DLG (zonodig met verdere ambtelijke ondersteuning). De input voor dit overleg wordt gevormd door de Provinciale maandelijks verantwoording (PMV) en de PPOV-rapportages met begeleidende brief en met verantwoordings- en sturingsinformatie.
- Ambtelijk overleg taakgroepen Provincie-DLG.
In de taakgroepjes vindt ten minste 1x per maand de inhoudelijke afstemming per project plaats tussen de projectleiders van de Provincie Limburg en de projectleiders van DLG.

PO 2009

De rapporteringsafspraken in de hoofdstukken Algemene uitgangspunten en Werkpakket 2009 komen overeen met de afspraken in de PO 2008. Er wordt niet

meer ingegaan op het punt van de aansluiting tussen het provinciale systeem en dat van DLG. Ook de bijlage met de overlegstructuur komt overeen met die van 2008.

PO 2010

In de bestuurlijke samenvatting zijn zakelijke afspraken toegelicht. Hierin is een afspraak opgenomen over de inrichting van de administratie van DLG:

De administratie van DLG is zodanig ingericht dat DLG (voor wat betreft de opdrachten die DLG uitvoert) de informatie aan de provincie kan leveren voor de verantwoording van GS aan PS en aan LNV. Ter wille van de provinciale verantwoording wordt de jaarlijkse accountantsverklaring op de PMV uiterlijk in maart van elk jaar vastgesteld.

In de PO 2010 is een paragraaf Rapportage en Verantwoording opgenomen. De hierin opgenomen afspraken komen overeen met de afspraken in de voorgaande twee PO's:

- DLG rapporteert drie maal per jaar over de voortgang van de prestatieovereenkomst aan de provincie. Dit gaat via de Provinciale Prestatieovereenkomst Verantwoording (PPOV).
- Na het opstellen van elke PPOV vindt er een financieel overleg plaats. Het betreft een ambtelijk overleg waarbij ten minste één of meer teamhoofden van DLG en de bij de afdeling Landelijk Gebied daartoe aangewezen ambtenaar aanwezig zijn.
- De hoofdpunten van de PPOV's worden vervolgens besproken in het Management overleg tussen DLG en de provincie. Daarna vindt bestuurlijk overleg plaats.
- In 2010 stelt de provincie een aparte rapportage op: de midterm review (MTR). 'De exacte inhoud daarvan is op dit moment nog niet bekend. Provincie en DLG zullen hierover nog nadere afspraken maken.
- DLG stuurt de provincie iedere maand (met uitzondering van januari) een Provinciale Maand Verantwoording (PMV).
- In februari van ieder jaar brengt de DLG de eind-PMV over het voorgaande jaar uit.
- DLG legt een accountantsverklaring af over het afgelopen jaar (maart 2011).

3.3.7 Ontwikkelingen tijdens de uitvoering door DLG

Synchroon met de totstandkoming van het Reconstructieplan vonden veranderingen plaats in de positie van DLG ten opzichte van het ministerie. Vervolgens bracht de WILG weer een nieuwe verandering in de positie van DLG tot de provincies. Rond deze tijd werd door verschillende provincies gezocht naar een efficiënte werkwijze, gegeven de verantwoordelijkheid van provincies voor de uitvoering. Dit leidde tot verschillende voorstellen. Gaandeweg de uitvoering van de PO's werden ervaringen in de werkwijze opgedaan en werden nieuwe insteken gekozen (bijvoorbeeld meer integraal gebiedsgericht dan sectoraal) die invloed hadden op de manier van werken bij DLG. In de PO's 2007 tot en met 2010 wordt aangegeven welke weerslag een en ander heeft op de inzet van DLG. Hierna worden de belangrijkste ontwikkelingen toegelicht.

Verzelfstandiging DLG

Vanaf 1 januari 2004 is DLG een agentschap van LNV. Doel van deze agentschapvorming is om, met behulp van afwijkende beheersregels en integraal management, een meer bedrijfsmatig en slagvaardig beheer van DLG mogelijk te maken. Om te komen tot een meer resultaatgerichte aansturing van DLG is met ingang van 1 januari 2004 een stelsel van baten en lasten ingevoerd.

Het gaat hier om een organisatorische verandering die gevolgen heeft voor de interne werkwijze en de verhouding met het ministerie. Als DLG werkzaamheden voor de provincie gaat verrichten in het kader van de Reconstructiedoelstellingen in 2006, dan is dat in de beginjaren van de verzelfstandiging.

Invoering WILG en nieuwe relatie provincies-DLG

Gegeven het belang van de DLG voor de provincies bij de invoering van de WILG, hebben de provincies aangegeven invloed te willen hebben op de inzet van de DLG in termen van capaciteit en kwaliteit. Minister Veerman van LNV heeft een 'commissie van wijzen DLG' gevraagd om te adviseren op welke manier de provincies een betekende invloed kunnen krijgen op de sturing op en het eigenaarschap van de DLG. Uit het advies van december 2006 blijkt dat de provincies verschillende opvattingen hebben:

'De introductie van het ILG stelt de provincies aan als regievoerder in het landelijk gebied. De commissie merkt op dat veel provincies nog nadenken hoe de provincies aan die rol invulling geven, welke taken zij zelf uitvoeren en welke taken zij overlaten aan gebiedspartners. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in de scheiding tussen beleid en uitvoering. Sommige provincies kiezen er nadrukkelijk voor de provinciale organisatie 'lean and mean' te houden en zich alleen te richten op beleidsvorming, -implementatie en -evaluatie. Andere provincies willen juist uitvoeringsactiviteiten naar de provincie toehalen, vanuit de gedachte dat in de komende jaren de nadruk meer komt te liggen op uitvoering en minder op beleidsvorming.

Deze verschillende benaderingen en de uiteenlopende beelden over wat 'uitvoering' precies omvat, leiden tot wisselende beelden over de wijze waarop de provincies naar de DLG kijken en wat zij van de DLG verwachten.

De commissie merkt in de gesprekken dat sommige provincies meer geneigd zijn de DLG in te zetten voor verschillende opgaven in het landelijk gebied. Dat gebeurt nu al en zij geven aan dat ook in de komende jaren te willen blijven doen. Andere provincies, bijvoorbeeld enkele provincies met aanzienlijke reconstructieopgaven, vinden dat zij zelf de uitvoering ter hand moeten nemen. Dat leidt ertoe dat meerdere provincies in de afgelopen jaren een eigen grondbedrijf hebben opzet, of mensen in dienst hebben genomen met specifieke deskundigheid, bijvoorbeeld op gebiedsontwikkeling. Bij de DLG zelf leeft het gevoel dat de provincies juist het instrument DLG zouden moeten zien als hun eigen uitvoeringsdienst of grondbedrijf.'

Aansturingsprotocol Rijk-dienst Landelijk Gebied

In verband met de invoering van de WILG op 1 januari 2007 is een opdrachtgeverprotocol Rijk - DLG ingesteld, dat voor onbepaalde tijd geldt. In het protocol staan de spelregels voor de wijze waarop LNV en DLG vanaf januari 2007 met elkaar omgaan. De directeur-generaal van LNV en de directeur van DLG, ondertekenden dit protocol op 13 december 2006 in Den Haag.

Gesteld wordt dat de aansturing door LNV eenvoudiger wordt door de invoering van het ILG. Voor de opdrachten die DLG uitvoert voor de provincies, komt het inhoudelijke opdrachtgeverschap volledig bij de provincies te liggen. Er is voor deze opdrachten geen driehoeksrelatie meer tussen LNV, de provincies en DLG, maar één aansturingslijn vanuit de provincies naar DLG. DLG blijft vooralsnog organisatorisch deel uitmaken van LNV. Maar LNV wordt voor een minder groot deel opdrachtgever van DLG. De provincies gezamenlijk zijn nu veruit de grootste opdrachtgever voor DLG.

Uit een persbericht van DLG op 17 januari 2007 blijkt dat de DLG-raad juist vindt dat de omgeving van DLG met de komst van ILG/WILG complexer is geworden. De DLG-raad wijst op enkele punten waarover snel duidelijkheid moet komen, zoals over de vraag welke regelgeving DLG (als rijksdienst die opdrachten uitvoert voor de provincies) dient toe te passen bij de uitvoering van opdrachten in het ILG/WILG-tijdperk. *'Helder moet worden vastgelegd in welke gevallen rijksregelgeving dan wel provinciale regelgeving van toepassing is. Vanuit bedrijfsvoering- en efficiencyoogpunt is het van belang dat er een uniforme set van regels komt voor DLG.'* De DLG-raad merkt in dit verband ook op dat wettelijke uitvoeringskaders slechts globaal zijn omschreven.

Zoeken naar een efficiënte manier van werken

In de jaren van de uitvoering van het Reconstructieplan en aan het begin van de eerste WILG-periode ervoer de provincie Limburg afstemmingsproblemen met DLG. Door de provincie werd het als een belemmerende factor beschouwd dat er (letterlijk) sprake was van sturen op afstand, de betrokken medewerkers van DLG waren fysiek ergens anders gehuisvest. Daarnaast werden sommige zaken binnen DLG via verschillende niveaus in de organisatie afgestemd, waardoor de provincie de aansturing van de DLG als stroperig ervoer. Ook de provincies Zeeland en Noord-Brabant bleken problemen in de uitvoering met DLG te ervaren. In 2007 werd een analyse uitgevoerd door de drie provincies, waarbij elke provincie een eigen voorstel heeft gedaan aan de minister voor een pilot. De provincie Limburg heeft toen voorgesteld om, bij wijze van een pilot, medewerkers van DLG bij (en onder verantwoordelijkheid van) het grondbedrijf van de provincie te plaatsen. Het ministerie/de DLG heeft hier echter niet mee ingestemd en heeft voorstellen gedaan voor een afgeslankte pilot, die inhield dat voor een deel van het landelijke gebied met een andere organisatievorm zou kunnen worden gewerkt. Binnen de provincie is toen geadviseerd om dit voorstel niet over te nemen, omdat dit de afstemming nog lastiger zou maken. In plaats van een vereenvoudiging, zou er immers een extra organisatorische verandering bij komen. Uiteindelijk zijn er geen

organisatorische veranderingen aangebracht tussen provincie en DLG. In plaats daarvan is ingezet op een verbetering van het overleg: op ambtelijk niveau is de taakgroep Grond en op strategisch niveau de taakgroep Grond+ ingesteld.

In de taakgroep Grond zijn de provincie en DLG vertegenwoordigd. Vanuit de provincie nemen de afdeling landelijk gebied en het grondbedrijf deel aan het overleg. In de taakgroep Grond wordt onder meer de voortgang in werkzaamheden/ aankoopplannen besproken en vindt afstemming plaats over grondprijzen en grondaankopen (welke partij koopt waar grond aan) om te voorkomen dat verwervingsactiviteiten elkaar overlappen. Als er bijvoorbeeld in het kader van een integrale gebiedsuitwerking (IGU) grond aangekocht moet worden en deze grond ligt in het gebied waar het grondbedrijf een project realiseert (bijvoorbeeld de Buitenring) dan voert het grondbedrijf de grondverwerving uit en vervult daarmee in feite de rol van opdrachtnemer van de DLG. Dit om te voorkomen dat er meerdere grondverwerwers in één gebied bezig zijn.

Beschrijvingen organisatorische ontwikkelingen in de PO's 2007-2010

PO 2007

In het hoofdstuk Werkpakket 2007 komt de afstemming tussen DLG en het Grondbedrijf aan de orde: *'De aanwezige kennis en kunde bij DLG / BBL en provinciaal Grondbedrijf zullen zo efficiënt mogelijk worden ingezet en op elkaar worden afgestemd.'*

In de PO 2007 wordt over de ontwikkelingen bij de inzet van DLG-ers het volgende opgemerkt:

'Accent voor 2007 is de in het gebied werkzame DLG-ers meer in gezamenlijkheid te laten optreden. Er ontstaan dan gebiedsteams. In die gebiedsteams wordt zowel de gebiedscoördinatie als de projectleiding van projectnota's, inrichtingsplannen en uitvoeringsprojecten vervuld. Hiermee wordt bereikt dat de inzet van de DLG-ers voor een belangrijk deel wordt gericht op de IGU's'.

PO 2008

In de PO 2008 zijn in de Algemene uitgangspunten afspraken opgenomen over de inzet van DLG:

- DLG richt de werving en kennisontwikkeling in omvang en competenties op het zo doelmatig en doeltreffend mogelijk realiseren van de pMJP-doelen en de in de PO overeengekomen prestaties;
- DLG maakt optimaal gebruik van de mogelijkheden om door uitbesteding pMJP-doelen doelmatiger en doeltreffender te kunnen realiseren.

In het hoofdstuk Werkpakket 2008 wordt ingegaan op de ontwikkelingen in het personeelsbestand:

- *In 2008 zal het aankoperskorps worden uitgebreid. De aankopers/taxateurs worden betaald uit het exploitatiebudget;*
- *het actief benaderen van alle grondeigenaren binnen de integrale projecten om te vernemen of men wil verkopen, ruilen of interesse heeft in particulier*

natuurbeheer en de verkoop van restkavels worden uitbesteed. De kosten worden gedekt uit het exploitatiebudget.

Daarnaast is een opmerking opgenomen over het terugmelden van knelpunten tijdens de uitvoering:

'De aansturing van de aankopers in het veld is gericht op het tijdig terugmelden van vertragingen en problemen in contacten met verkopende partijen en het bewustzijn dat zij werken in opdracht van de Provincie.'

In dit hoofdstuk is tevens uitgebreid ingegaan op het ontwikkelingsgericht werken en de samenwerking van DLG met het provinciale Grondbedrijf:

'In 2008 versterkt en verdiept DLG de samenwerking met het provinciale grondbedrijf. De kennis en kunde van de afzonderlijke organisaties wordt zo efficiënt mogelijk ingezet. DLG denkt mee in de doorontwikkeling van het provinciaal grondbedrijf.'

In de Taakgroep Grond vindt de ambtelijke informatie uitwisseling en afstemming over transacties en ontwikkelingen plaats. Aan dit 3-wekelijkse overleg nemen vertegenwoordigers van provinciale afdeling LG, provinciaal grondbedrijf en DLG Grondzaken deel. Tijdens dit overleg wordt de voortgang van de PO besproken, eveneens worden afspraken gemaakt over rol- en taakverdeling inzake ontwikkelingsgericht werken. Binnen de taakgroep worden afspraken gemaakt over het gebruik en het actueel houden van een overzicht van lopende verwervingsdossiers. Dit geldt zowel voor de Provincie als DLG. Aan de hand van dit overzicht wordt binnen de taakgroep besloten welke transacties besproken worden in het MO (Management Overleg Provincie / DLG) en zonodig in het Bestuurlijk overleg.

Verder zal DLG de volgende producten en processen organiseren:

- 2 maal per jaar oplevering van een eigendommenkaart overheden, semi-overheden en strategische partners. Deze kaart wordt geagendeerd in het BO-overleg;*
- 2 maal per jaar organisatie van een gezamenlijk werkvloeroverleg DLG en Provincie;*
- 1 maal per jaar organisatie van een "Kijk in de keuken"-excursie voor de gedeputeerde om zo inzicht te krijgen in werkwijze DLG-Grondzaken en de voortgang samenwerking Provincie.*

Op het vlak van ontwikkelingsgericht werken houdt DLG rekening met de volgende uitgangspunten:

- bij ontwikkelingsgericht werken vindt vooraf de afweging plaats of dit vanuit DLG/BBL plaats vindt of vanuit het provinciaal Grondbedrijf (zie Handelingskader) het Groene Grondbedrijf van DLG kan verzocht worden inzet te leveren voor ontwikkelingsgericht werken (o.a. planeconomen, anticiperende grondaankopen);*
- in de projectgebieden Klavertje 4 en de Buitenring Parkstad wordt gewerkt met het provinciaal Grondbedrijf als aankopende partij. In andere situaties*

waar sprake is van verwevenheid van verwerving worden tijdig eenduidige afspraken gemaakt;

- indien vanuit het provinciaal grondbedrijf gronden ontwikkelingsgericht worden ingezet, gaan gronden tegen marktwaarde over in provinciaal eigendom en vindt ontwikkeling voor rekening en risico van de Provincie plaats;*
- indien door DLG/BBL gronden ontwikkelingsgericht worden ingezet dan worden aanvullende voorwaarden per project door de Provincie Limburg opgesteld waarin afspraken over verdeling van risico en winsten gemaakt worden;*
- gronden van BBL waarover de Provincie via het provinciaal Grondbedrijf wil beschikken in verband met de realisatie van haar projecten, dienen onverwijld en ongeclausuleerd tegen marktwaarde aan de Provincie te worden verkocht.'*

In het hoofdstuk Werkpakket 2008 wordt uitgebreid ingegaan op de werkwijze bij de IGU's. Daarbij wordt aangegeven dat DLG bepaalde eisen stelt aan de projectleiders: *'Voor de rol van projectleider IGU levert DLG inzet van medewerkers die proactief, bindend en toonaangevend kunnen opereren'.*

PO 2009

Het hoofdstuk Algemene uitgangspunten is uitgebreid met de volgende afspraak: *'DLG en provincie komen gezamenlijk tot een zo optimaal mogelijke inzet van DLG. Binnen nieuwe opdrachten/ projecten worden de bij dat project betrokken provincie ambtenaren maximaal betrokken bij de zogenaamde 'Project-start-ups. Tijdens deze project-start-ups wordt de opdracht zo scherp mogelijk geformuleerd en worden (deel)prestaties en uren bepaald. Hierbij wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de programma's uit het coalitieakkoord en de beeldbepalende objecten.'*

In het hoofdstuk Werkpakket 2009 is aangegeven, dat in 2008 de actieve grondverwerving voor zes IGU's is opgestart en dat de aanpak medio 2008 is geëvalueerd. Naar aanleiding van de opgedane ervaringen is de processturing grondverwerving verder uitgewerkt. Dit wordt als volgt toegelicht.

Om de grondverwerving in 2009 transparanter te maken en verder te integreren in de integrale projecten zal de processturing grondverwerving onder verantwoording van de integraal projectleider plaatsvinden. Waarbij de algemene lijn is dat per integraal project een werkgroep grond onder voorzitterschap van de integraal projectleider circa 3 maal per jaar bijeenkomt. In deze werkgroep grond hebben alle partners die in het project betrokken zijn bij de grondverwerving zitting. Voortgang grondverwerving, procesafspraken en bijstelling aankoopplannen worden hier geagendeerd. Tweemaal per jaar zal de integraal projectleider samen met een technisch medewerker grond de projectgroep informeren over de voortgang grondverwerving inzake het integrale project. Daarnaast zal vanuit grondverwerving de gebiedscommissie en de ambtelijke vooroverleggen eenmaal per jaar geïnformeerd worden over de voortgang van de grondverwerving binnen

het totale reconstructiegebied. Vanuit efficiëntieoverwegingen wordt er hierbij naar een gecombineerd ambtelijk en bestuurlijk overleg gestreefd. Tevens zal, indien hieraan behoefte bestaat, vanuit grondverwerving eenmaal per jaar per gebiedsbureau een inhoudelijk bezoek afgelegd worden.

PO 2010

In de bestuurlijke samenvatting van de PO 2010 wordt ingegaan op verschillende ontwikkelingen in de aanpak van DLG:

- *Gebiedsteams: 'omdat DLG meer verantwoordelijk wordt voor het resultaat gaat DLG ook meer van haar projectleiders vragen (o.a. meer ondernemerschap). DLG vindt een vergrote zichtbaarheid in de gebieden ook van groot belang. Daarom zullen er binnen DLG gebiedsteams worden ontwikkeld welke onder aansturing komen te staan van een gebiedsprojectleider. (...) In welke gebieden en hoeveel gebiedsprojectleiders er straks komen, is mede afhankelijk van de evaluatie van de uitvoeringsorganisatie (gereed maart 2010). 2010 wordt daarom beschouwd als een overgangsjaar. DLG verwacht niet eerder dan in 2011 goed functionerende gebiedsteams te hebben.'*
- *Competentiemanagement: 'DLG houdt de provincie op de hoogte wat betreft competentie-ontwikkeling van gebiedsprojectleiders. Dit zal gebeuren vóór 1-3-2010. DLG is op 1-1-2010 gestart met de DLG academie voor gebiedsontwikkeling. Deze academie heeft tot doel om DLG projectleiders en medewerkers gebiedsontwikkeling niet alleen in theorie maar ook in onderlinge kennisuitwisseling verder te professionaliseren. De leerdoelen van de DLG-academie worden met de provincie gedeeld. Indien de behoefte daaraan bestaat volgt nader overleg over het openstellen van de DLG-academie voor provinciemedewerkers.'*

De evaluatie van de uitvoeringsorganisatie is in 2009 door de provincie gestart. Dit komt in de volgende paragraaf aan de orde.

In het hoofdstuk Werkwijze, prestaties en diensten 2010-2013 is aangegeven dat de Verklaring van Roermond binnen DLG mede aanleiding is geweest om de organisatie rondom de IGU's opnieuw te bezien.

In 2008 is de provincie gestart met een onderzoek door LEI/Alterra naar de vraag hoe doelrealisatie kan plaatsvinden zonder de grond daarvoor te verwerven. In dit onderzoek is naar mogelijkheden gezocht om de betrokkenheid van de landbouw bij het realiseren van de plattelandsdoelen te vergroten. Het onderzoek heeft geleid tot een pakket maatregelen waarover de provincie Limburg en Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) afspraken hebben gemaakt in de Verklaring van Roermond (VvR). In de volgende paragraaf wordt de inhoud van de VvR toegelicht.

In de PO 2010 is op dit punt het functioneren van de volgende teams toegelicht:

- *kennisteam IGU's: DLG ziet het kennisteam als een middel dat vooral belangrijk is geweest in de voorfase van de projecten;*

- projectregieteam (PRT): Dit team heeft DLG in het leven geroepen om lijnen uit te zetten en de 12 tot 13 IGU's te ondersteunen, waarvoor mogelijk een VSS traject zal worden gevolgd. Samen met de provincie zou worden nagegaan of er een bredere rol nodig is voor de PTR's.

Vermeld wordt dat de kennis bij aankopers en medewerkers inzake grondverwerving op basis van VSS op peil is gebracht.

3.3.8 Uitoefenen toezicht op de uitvoering door DLG

In de constructie dat DLG belast is met de feitelijke uitvoering en de provincie Limburg een opdrachtgeversrol heeft, is het uitoefenen van toezicht door de provincie een belangrijke schakel in het gehele proces. In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de provincie de toezichtsrol heeft ingevuld. Het object van het toezicht is de uitvoering door DLG.

Relevante kenmerken van een beheerste uitvoering zijn:

- voldoende personele capaciteit;
- ordelijke processen;
- (tijdige) signalering van risico's;
- (betrouwbare) informatie over productie en resultaat.

Beheerst toezien houdt in dat wordt vastgesteld of er sprake is van een beheerste uitvoering, waarbij aan de genoemde kenmerken wordt voldaan. Dit kan worden vastgesteld door onderzoek naar de daadwerkelijke prestaties en door onderzoek naar de aanwezigheid van waarborgen in de uitvoerende organisatie waardoor aan de genoemde kenmerken wordt voldaan.

De toezichtsrol kan worden ingevuld door:

- een onafhankelijke toets op prestaties;
- verbijzonderde interne controle;
- ad hoc onderzoek.

In de Bestuursovereenkomsten en de prestatieafspraken met DLG zijn enkele elementen van toezicht opgenomen, zoals een accountantsverklaring over de PPOV en PMV en afstemming hierover met de controlerende accountant voor de provincie. Er is echter niet voorzien in de invulling van een toezichtfunctie in die zin dat de provincie kan instaan voor een beheerste uitvoering door DLG.

In paragraaf 3.3.4 is aangegeven dat er sprake is van een ongebruikelijke opdrachtgever/-nemerrelatie tussen de provincie en DLG. Eén aspect daarvan is dat niet vooraf is vastgelegd wat de provincie kan regelen over toezicht op de uitvoering door DLG.

Uit de gesprekken met ambtelijke betrokkenen bij de provincie komt het volgende naar voren:

- de provincie stelt niet door middel van onderzoek vast of DLG voldoende personele capaciteit inzet, of er sprake is van ordelijke processen bij DLG en

of er voldoende waarborgen zijn in de werkwijze van DLG dat risico's tijdig wordenesignaleerd;

- de informatie over productie en resultaat (PPOV's, PMV's, PEIL-format) wordt getoetst door de accountant van DLG en afgestemd met de accountant die de provincie controleert;
- bij de provincie heeft de nadruk de afgelopen jaren gelegen op het verkrijgen van die informatie van DLG, die de provincie meer inzicht geeft in de processen rond grondverwerving en het overzicht over het geheel. Het zijn complexe processen, waarbij de afhankelijkheid van grondeigenaren en andere partijen (zoals waterschappen en gemeenten) groot is. De afspraken over de informatievoorziening zijn in de PO's steeds uitgebreid;
- de contactpersoon bij de provincie toetst de inhoud van de PPOV's, PMV's en PEIL-format op voortgang conform de afspraken in de Prestatie-overeenkomst;
- Team Planning en Control van de afdeling Landelijk Gebied van de provincie Limburg toetst de financiële informatie van de PPOV's, PMV's en PEIL-format op aansluiting met de provinciale gegevens. Daarbij wordt ook kennis genomen van de bevindingen van de accountant;
- Team Planning en Control toetst de informatie van DLG niet op het nakomen van afspraken in Prestatieovereenkomst, zoals het melden van afwijkingen groter dan 20% of € 50.000;
- Team Planning en Control wordt niet betrokken bij het maken van afspraken met DLG. Het team wordt achteraf geïnformeerd over de gemaakte afspraken.

Uit de gesprekken blijkt dat het voor de provincie lastig was om een actueel overzicht te hebben van de grondverwerving en de verdeling van het grondeigendom in de provincie. Gezien het grote belang van grondverwerving voor het welslagen van het plattelandsbeleid heeft de portefeuillehouder in 2008 het provinciale grondbedrijf verzocht om het eigendom en de mobiliteit van de gronden in beeld te brengen en een gezamenlijke grondverwervingsstrategie met DLG te ontwikkelen.

Nu, in een tijd van bezuinigingen, acht de provincie het wenselijk/noodzakelijk dat de DLG alle verplichtingen die ze wil aangaan, vooraf aan de provincie voorlegt. Dit gaat verder dan de afspraken in de Prestatieovereenkomst. Dit gebeurt vanaf november 2010.

Twee jaar geleden ontstond bij Team Planning en Control de behoefte om gedurende het jaar een actueel inzicht te hebben in de voor grondverwerving aangegane verplichtingen. Om een dergelijk inzicht te kunnen verkrijgen was het vereist om tot op projectniveau te weten welke verplichtingen DLG aanging. In de formele afspraken is niet voorzien in informatie van DLG aan de provincie over de aangegane verplichtingen per project gedurende het jaar. Team Planning en Control heeft op informele basis geregeld dat DLG deze gegevens maandelijks aan het team levert.

3.3.9 Bijsturing tijdens de uitvoering

In deze paragraaf wordt ingegaan op de vraag of GS acties hebben ondernomen om de uitvoering bij te sturen.

GS blijken in 2007 een evaluatie te hebben uitgevoerd naar de uitvoeringsorganisatie Platteland in Uitvoering. De resultaten van de evaluatie kwamen eind 2007 beschikbaar en werden volgens GS op dat moment, vanwege allerlei ontwikkelingen, al weer ingehaald door de praktijk. In de evaluatie was vooral de rol van gebiedscommissies aan de orde gekomen. Daarnaast hebben GS onderzoeken laten uitvoeren door externe bureaus naar de inzet van het instrumentarium en de uitvoeringsorganisatie. Deze onderzoeken worden hierna toegelicht.

Onderzoek naar instrumentarium

In 2008 heeft de Provincie samen met de LLTB opdracht gegeven aan LEI/Alterra om onderzoek te doen naar de vraag hoe doelrealisatie kan plaatsvinden zonder de grond daarvoor te verwerven. In dit onderzoek is naar mogelijkheden gezocht om de betrokkenheid van de landbouw bij het realiseren van de plattelandsdoelen te vergroten. Het onderzoek heeft geleid tot de rapportage 'Puzzelen met de ruimte in Limburg; Ruimteclaims in het Limburgs landelijk gebied' dat in januari 2010 is gepubliceerd, maar in 2009 al tot acties heeft geleid. Het onderzoek is blijkens de opdrachtverlening vooral gericht op het verbeteren van de bijdrage van de landbouwsector ten behoeve van het bereiken van de provinciale doelen voor de *(mede)realisatie van landschap, natuur, milieu en wateropgaven*.

GS laten hiermee de mogelijkheden onderzoeken om uiteindelijk tot een efficiëntere en effectievere doelbereiking te komen.

Het onderzoek leidde tot de volgende conclusies:

- De beelden over de ruimteclaims in de provincie van niet-agrarische functies divergeren. Deze studie komt tot de conclusie dat het hierbij gaat 15.000 ha in een periode van 10 jaar. De LLTB stelt dat het hierbij gaat om 25.000 ha. Het verschil is te wijten aan de inschatting van de hardheid van de claims en de interpretatie van de cijfers van de provincie en de gemeenten.
- In het noordwesten van de provincie Limburg komen vooral de sterkere agrarische gebieden voor. Hier zijn de claims vanuit andere sectoren relatief gering en het gebied kent een sterke landbouwstructuur. In dit gebied zal de landbouw zich sterk doorontwikkelen in de richting van de schaalvergroting.
- In de zuidelijke delen van Limburg (Heuvelland en Echt-Roerdalen) is de ruimteclaim ook relatief gering. De behoefte aan grond voor agrarische en niet-agrarische functies is hier relatief gezien lager dan in andere gebieden en daardoor is het in deze gebieden mogelijk dat er meer verbreding ontstaat.
- In de gebieden rondom de steden in Noord- en Midden-Limburg en langs de Maas is de ruimtevraag vanuit de niet-agrarische functies relatief groot. In sommige gebieden staat dit tegenover de sterke vraag vanuit de landbouw voor grond (hotspots) en in andere gebieden zal er sprake zijn van een lage

weerstand vanuit de landbouw tegenover een sterke ruimtevraag (transitiegebieden), waarbij de gebieden langzaam van karakter veranderen. De dominante trend zal hier vooral schaalvergroting en intensivering zijn, maar functiecombinaties bieden hier zeker ook kansen (onder andere stadslandbouw).

- De ontwikkelingskansen zijn voor de land- en tuinbouw in Limburg dus per gebied verschillend, al dan niet in combinatie met andere functies.
- De maatschappelijke druk zal toenemen in het buitengebied door realisatie publieke doelen en medegebruik door toerisme en recreatie. Dit kan kansen bieden (verdieping en verbreding), waar ondernemers op in kunnen spelen.
- De landbouw speelt meer en meer in op vraag naar maatschappelijke diensten en haalt daar ook steeds meer inkomen uit.

Op grond van deze conclusies kwamen de onderzoekers tot de volgende aanbevelingen voor de provincie Limburg:

- Ga bewuster en zuiniger om met de ruimte in het buitengebied door vooral combinaties van publieke doelen na te streven (meervoudig ruimtegebruik).
- Realiseer publieke opgaven in het buitengebied op basis van enerzijds stimulering en anderzijds regulering. Kies daarbij voor een vernieuwende aanpak.
- Laat de landbouw als belangrijke beheerder/eigenaar in het buitengebied een vooraanstaande rol vervullen bij de realisatie van publieke doelen. Het is aan de sector zelf om deze kansen op te pakken door pro-actief op te treden. De provincie kan hierbij echter wel een stimulerende en ondersteunende rol spelen.
- Zet als provincie in op de realisatie van een financieel duurzaam landschapsfonds, waaruit groenblauwe diensten van agrarische ondernemers gefinancierd worden.

Zoals hiervoor is aangegeven, heeft het onderzoek al vóór de publicatie van het eindrapport geleid tot acties door GS:

- Ten eerste hebben GS op 17 november 2009 besloten de instrumenten WILG en VSS bij functiewijziging selectief in te zetten bij plattelandsprojecten, vooruitlopend op een nader uit te werken pakket van maatregelen zoals voorgesteld in een onderzoek van LEI/Alterra;
- Ten tweede hebben de provincie Limburg en de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) eind 2009 afspraken gemaakt in de zogenaamde Verklaring van Roermond (VvR) over een pakket maatregelen. De VvR onderkent dat land- en tuinbouw een maatschappelijk belang vertegenwoordigen: naast voedselproductie ook het leveren van een bijdrage aan leefbaarheid, economie en landschapsonderhoud.

In de toelichting op het GS-besluit van 17 november 2009 is aangegeven dat de provincie Limburg een beleids- en instrumentele vernieuwing wil zodanig dat de rol van de landbouwsector bij de realisatie van publieke doelen op het gebied van natuur, landschap, milieu en water wordt versterkt. *Een impuls levert het bieden*

van VSS bij grondaankopen. Dit biedt vertrekkende ondernemers binnen gebieden met functieverandering de mogelijkheid tot een vergoeding in verplaatsingskosten en stimuleert stoppers om grond beschikbaar te stellen voor het project.'

In de VvR zijn drie sets met aandachtspunten benoemd:

1. versterking van de positie van de land- en tuinbouw;
2. verhoging van de omgevingskwaliteit;
3. het efficiënt omzetten van beleid naar uitvoering.

De aandachtspunten bevatten in totaal 27 acties. In maart 2010 is een Uitwerkingsplan opgesteld voor iedere actie, waarbij twee projecttrekkers zijn benoemd, één namens de Provincie Limburg en één namens de LLTB. Zij zijn samen verantwoordelijk voor de uitwerking ervan. Bij de uitwerking worden ook andere partijen zoals Waterschappen, DLG en terreinbeheerders betrokken om te bereiken dat resultaten passen in de plattelandsontwikkeling.

De volgende maatregelen hebben direct betrekking op grondverwerving:

- *Maatregel 7: Grondverwerving volledige schadeloosstelling*
'Versnelling grondverwerving EHS/RV. Om tot versnelling te komen is met name in gebieden waar op korte termijn functiewijzigingen moeten worden gerealiseerd een optimale inzet van instrumenten noodzakelijk. Een vergoeding op basis van volledige schadeloosstelling biedt de verkopende partij een maximale vergoeding. Door GS is inmiddels het principebesluit tot inzet van het instrument genomen.'
- *Maatregel 17: Actualisatie, herbegrenzen, versnellen EHS*
'Bij de integrale aanpak van de plattelandsontwikkeling kunnen conflicten optreden tussen economische en natuur-/waterbelangen. Herbegrenzing van de EHS kan bijdragen aan een (kosteneffectieve) oplossing. Kleinschalige aanpassingen zijn nu reeds mogelijk. Voor een systematische herbegrenzing is wijziging van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg noodzakelijk.'

Onderzoek naar de uitvoeringsorganisatie

In 2009 hebben GS opdracht gegeven aan Twynstra Gudde om een onderzoek uit te voeren naar de uitvoeringsorganisatie pMJP. Dit heeft geleid tot een rapportage op 30 maart 2010. Aanleiding voor het onderzoek was de constatering dat de feitelijke realisatie van ILG-doelen achterbleef bij de programmering.

Op basis van het advies van Twynstra Gudde hebben GS op 25 mei 2010 besloten om de gebiedscommissies per 1 oktober 2010 van hun taak te ontheffen. Daarnaast zullen GS nadrukkelijk gaan werken met prestatiecontracten met andere partijen, zoals DLG, Waterschappen en terreinbeherende instanties.

In het rapport van Twynstra Gudde werd overigens opgemerkt dat *'de relatie met DLG speciale aandacht vraagt. Vanuit het ILG-convenant met het Rijk is dit een opdrachtgever-opdrachtnemer relatie. In de praktijk wordt dit echter door provincie en gebiedspartners niet altijd zo ervaren.'*

4 Controle en bijstellen kaders door Provinciale Staten

4.1 Inleiding

De basis voor het uitoefenen van de controlerende taak ligt bij de informatie die GS aan PS verstrekken. Daarnaast kunnen PS actief om informatie vragen. In dit hoofdstuk wordt beschreven welke informatie GS hebben verstrekt over de grondverwerving, herverkaveling en het ruilen van gronden in de periode 2005-begin 2011. Daarbij wordt tevens ingegaan op de behandeling van PS van deze informatie. De rekenkamer is tevens nagegaan of PS op eigen initiatief vragen hebben gesteld of zelf voorstellen hebben gedaan over dit onderwerp. Dit is niet het geval geweest in de periode 2005-2010.

4.2 Informatie en Verantwoording GS aan PS

Hierna volgen de onderdelen uit de monitorrapportages van GS aan PS over de doelen waarbij grondverwerving speelt. Uit deze rapportages worden zowel de inhoudelijke als de financiële informatie toegelicht.

Vanaf 2007 rapporteren GS via het zogenaamde jaarlijkse PEIL-format (Prestaties en Effecten in het ILG) aan de minister van LNV over de in de BO-ILG 2007-2013 gemaakte afspraken. De ingevulde PEIL-formats worden jaarlijks opgenomen in de bijlagen van de jaarrekening van de provincie Limburg. Deze informatie wordt ook in dit hoofdstuk toegelicht. Tussentijds heeft de portefeuillehouder schriftelijke informatie verschaft aan PS. De informatie vanaf eind 2009 tot en met begin 2011 is ook toegelicht in deze paragraaf.

4.2.1 Eerste monitoringsrapportage Reconstructie Noord- en Midden-Limburg

GS hebben de eerste monitoringsrapportage Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg op 17 mei 2005 aangeboden aan de Statencommissie Ruimte en Groen. GS hebben een beschrijving gegeven op de verschillende onderdelen en de resultaten per operationeel doel in tabellen toegelicht. De tabellen met deze resultaten zijn in bijlage 2 van dit rapport opgenomen.

BO uitvoering Reconstructieplan

In de monitoringsrapportage is vermeld dat in de BO Uitvoering Reconstructieplan afspraken zijn vastgelegd over de beschikbaarheid van rijksmiddelen en dat deze overeenkomst heeft geleid tot een geringere bijdrage van het Rijk in de uitvoering van de reconstructie in Noord- en Midden-Limburg dan in het Reconstructieplan is geraamd (€ 111 miljoen versus € 142 miljoen voor de eerste uitvoeringsperiode). Vermeld wordt dat er voor 25 operationele doelen van de 76 operationele doelen in het Uitvoeringsprogramma van het Reconstructieplan de geprogrammeerde rijksbijdrage is vervallen. Er zijn voor 28 operationele doelen afspraken gemaakt over de inzet van rijksmiddelen. Voor de overige 23 operationele doelen was geen rijksbijdrage in het Reconstructieplan voorzien. GS geven aan dat oplossingen voor

de weggevalle rijksbijdrage worden gezocht binnen de Europese fondsen, een grotere financiële inzet van de overige partners (provincie, waterschappen, gemeenten en initiatiefnemers) en een langere uitvoeringsperiode van de realisatie van de ambities van de betreffende operationele doelen.

Voortgang bij Natuur

GS vermelden dat op basis van de beschikbare gegevens geconcludeerd kan worden dat de meeste operationele doelen binnen dit thema op schema liggen. Voor enkele operationele doelen waren de benodigde meest actuele gegevens ten tijde van de rapportage niet voor handen. De reden hiervan is dat veel activiteiten met betrekking tot dit thema door derden zoals de Dienst Landelijk gebied (DLG) en LASER worden uitgevoerd en gerapporteerd. Met DLG zijn afspraken gemaakt over de verbetering van het rapportagesysteem. Het systeem wordt in loop van 2005 operationeel.

Vermeld wordt dat de realisatie van de EHS door middel van verwerving met circa 332 gerealiseerde ha op schema ligt.

Verder wordt vermeld dat de realisering van de Robuuste Verbinding Schinveld-Mook achterblijft. Dit komt enerzijds omdat de Rijksnota Ruimte nog niet is vastgesteld (is voorzien voor de zomer van 2005) en omdat er nog geen zekerheid bestaat over de definitieve begrenzing zoals die dient te worden vastgelegd en uitgewerkt door de provincie in het kader van het Stimuleringsplan Robuuste Verbinding. Naar verwachting zal het Stimuleringsplan eind 2005 afgerond kunnen worden. Na het wegnemen van de onzekerheid over de definitieve begrenzing zal het aantal hectares toenemen.

GS melden het effect van het wegvallen van de rijksbijdrage voor natuurontwikkeling buiten de EHS te hebben kunnen reduceren door meer de samenhang en samenloop bij realisatie te zoeken met andere activiteiten in de gebieden. Als voorbeeld hiervan wordt genoemd de realisatie van ecologische verbindingen. Hier wordt ingezet op het samengaan met de realisering van de SEF-beken door de waterschappen.

Voortgang bij Landbouw/herverkaveling

Voor de periode 2004-2007 zal het doelbereik voor wettelijke herverkaveling nog beperkt zijn. Gebiedscommissies zijn in hun gebiedsprogramma's nog zeer terughoudend met betrekking tot eventuele inzet van het instrument wettelijke herverkaveling. De ambitie voor de uitvoeringsperiode 2004-2007 dient dan ook fors bijgesteld te worden. Reëler is om de bruto oppervlakte van 12000 ha in deze uitvoeringsperiode terug te brengen naar hooguit 2000 ha gerealiseerde oppervlakte wettelijke herverkaveling.

Daarnaast wordt vermeld dat de beschikbaarheid van rijksmiddelen voor wettelijke herverkaveling nog onzekerheden bevat.

Voortgang bij Water

Voor de realisering van een aantal prioritaire waterdoelen zijn de waterschappen verantwoordelijk. Het gaat daarbij met name om (ecologisch) beekherstel. In het

afgelopen jaar zijn van beide waterschappen de Waterbeheersplannen door GS goedgekeurd. In deze plannen speelt het beekherstel een belangrijke rol. Afstemming met het Reconstructieplan heeft hierbij plaatsgevonden. GS melden dat het er echter naar uit ziet dat het doel: 83 km ecologisch beekherstel in 2007 waarschijnlijk niet gehaald kan worden. De reden hiervoor is tweeledig. Ten eerste is een gedeelte van de rijksbijdrage, als gevolg van de hergeformuleerde rijksdoelen in het Meerjarenprogramma Agenda voor een Vitaal Platteland weggefallen. Bij beekherstel buiten de EHS is enkel nog een rijksbijdrage mogelijk indien beekherstel samenloopt met waterretentie, verdrogingsaanpak of verbetering van de waterkwaliteit (milieurendement). Voor ecologisch herstel van een beek buiten de EHS is geen rijksbijdrage meer mogelijk. Ten tweede speelt voor het tijdig in uitvoering kunnen nemen van beekherstelprojecten de mogelijkheden voor grondverwerving een cruciale rol. Het verkrijgen van de gewenste grondpositie vergt meer tijd dan in eerste instantie is ingeschat. In 2004 is dan ook "slechts" 12 km beek in uitvoering genomen. Verwacht wordt dat als het Reconstructieproces "vol" op gang is gekomen het tempo omhoog gaat vanwege de samenloop met andere projecten die in de beekdalen worden gerealiseerd (bijvoorbeeld invulling van de Koopmansgebieden).

Financiën

Vermeld wordt dat voor € 50,3 miljoen aan activiteiten in uitvoering zijn genomen, maar dat dit bedrag feitelijk hoger is, omdat de financieringsstromen die via andere instanties dan de provincie verlopen niet in deze besteding zijn meegenomen.

Toegelicht wordt dat deze eerste monitoringsrapportage enkel voorziet in een eerste benadering, de vergelijking van de raming in Bestuursovereenkomst met de programmering. Als reden wordt gegeven dat de financiële voortgang tot op dat moment enkel kan worden weergegeven op basis van de financieringsstromen zoals deze via de provincie Limburg lopen. Dit houdt in dat de financieringsstromen die via andere instanties en overheden lopen niet in de besteding zijn meegenomen, bijvoorbeeld de inzet van middelen ten behoeve van kavelruil en grondverwerving door DLG, de middelen ten behoeve van Programma Beheer door de Dienst Regelingen en de besteding van middelen ten behoeve van de waterbodemsanering door het waterschap.

GS geven aan dat er aan wordt gewerkt om de financiële administraties van deze organisaties op elkaar af te stemmen om een volledig overzicht te kunnen presteren. *'Wij zien dit als een complexe maar noodzakelijke opgave om te komen tot een volledig dekkende monitoringsrapportage voor het volgende jaar; een opgave die ook noodzakelijk is bij de inwerkingtreding van de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG) per 1 januari 2007, waarin de provincies vanuit hun regierol jaarlijks verantwoording dienen af te leggen over de besteding van rijks- en provinciale middelen in het landelijk gebied.'*

Behandeling eerste monitoringsrapportage door PS

De eerste monitoringsrapportage is besproken in de Statencommissie Ruimte en Groen op 23 september 2005. Tijdens deze bespreking zijn de onderwerpen grondverwerving en herverkaveling niet aan de orde gekomen.

4.2.2 Monitoringsrapportage Platteland in uitvoering 2004 - 2006

GS hebben de monitoringsrapportage Platteland in uitvoering 2004-2006 op 19 december 2006 aangeboden aan de Statencommissie Ruimte en Groen. GS hebben een beschrijving gegeven op de verschillende onderdelen en de resultaten per operationeel doel in tabellen toegelicht. De tabellen met deze resultaten zijn in bijlage 2 van dit rapport opgenomen.

Rapporteringswijze

GS melden dat dit de eerste stand van zakenrapportage is over de voortgang van Platteland in Uitvoering aan PS. Vorig jaar was de eerste voortgangsrapportage over de voortgang van de reconstructie van Noord- en Midden-Limburg aangeboden. De voortgangsrapportage over de reconstructie was een gevolg van de afspraken met het Rijk aangaande de inzet van reconstructiegelden in het reconstructiegebied via de bestuursovereenkomst en vervolgens op basis van het Uitvoeringscontract 2005-2006. In deze overeenkomsten zijn afspraken gemaakt met betrekking tot rapporteren aan het Rijk. Voor Zuid-Limburg is vorig jaar besloten vooralsnog niet te rapporteren, omdat er enerzijds geen formele aanleiding toe was en anderzijds omdat de benodigde informatie niet te genereren viel uit de aanwezige projectvolgsystemen. GS vermelden dat voor dit jaar mede naar aanleiding van de nationale ontwikkelingen in het landelijk gebied in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) (waarin de provincie voor haar hele platteland via een bestuursovereenkomst met het Rijk een rijksbijdrage voor 7 jaar krijgt ten behoeve van realisatie van rijksdoelen) is gekozen om vooruitlopend op de monitorings-afspraken in het kader van de nieuwe bestuursovereenkomst ook in 2006 al voor heel Limburg te rapporteren. GS vermelden dat er met DLG afspraken zijn/worden afspraken gemaakt over de verbetering van het rapportagesysteem conform de hierover in het kader van de BO ILG Gebied gemaakte afspraken.

Thema Landbouw

Sinds 2005 wordt ingezet op de projecten integrale gebiedsuitwerking. Hierbij dragen de gebiedscommissies een gebied van 500-1000 ha voor waar een aantal doelen op een samenhangende manier worden opgepakt en waarbij de grondposities een belangrijke rol spelen met name voor het agrarisch perspectief. Herverkaveling is daarbij een belangrijk onderwerp. Inmiddels zijn er in ieder gebied 1 á 2 projecten integrale gebiedsuitwerking in voorbereiding. De uitvoering van kavelruil verloopt voorspoedig. De taakstelling voor kavelruil van 950 ha in de periode 2004 t/m 2007 voor heel Limburg wordt ruim gehaald. De kosten voor kavelruil worden gedekt uit de rijksmiddelen (ca € 122.000 per jaar).

De herverkaveling in de integrale projecten wordt in principe planmatig aangepakt, waarbij vooralsnog uitgegaan wordt van herverkaveling op vrijwillige basis. Waar dat alsnog wenselijk blijkt en bij voldoende draagvlak, kan worden opgeschaald naar een wettelijke basis.

Thema Bos, Natuur en Provinciale Ecologische Structuur (PES)

GS stellen dat de realisatie met betrekking tot natuur voor de meeste operationele doelen goed op schema ligt. De prognose is dat de meeste doelstellingen worden gehaald. Dit geldt voor zowel de verwerving ten behoeve van de EHS/Robuuste verbinding (gerealiseerd tot medio 2006 circa 1300 ha, prognose realisatie totaal 1560 ha, ambitie was 1380 ha), als ook voor de realisatie van overeenkomsten met agrariërs en particulieren via de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) (gerealiseerd tot medio 2006 circa 2000 ha, ambitie was 1360 ha).

Aangegeven wordt dat de vaststelling van het Stimuleringsplan Robuuste Verbinding Schinveld-Mook is voorzien in het voorjaar van 2007, vanwege extra onderzoeken met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingen in een aantal complexe deelgebieden en intensief vooroverleg met externe partijen (waaronder de landbouw). Na de vaststelling en het wegnemen van de onzekerheid over de definitieve begrenzing zal het aantal verworven hectares toenemen en is de prognose dat ook dit operationele doel zal worden gerealiseerd.

De prognose is dat de totale ambitie van 114 ha wordt gerealiseerd. GS stellen dat het effect van het wegvallen van de rijksbijdrage voor bosaanleg en natuurontwikkeling buiten de EHS is gereduceerd door meer de samenhang en samenloop te zoeken bij realisatie met andere activiteiten in de gebieden. Bosaanleg wordt de laatste jaren met name gestimuleerd in het kader van Rood voor Groen projecten en via de stimulering van landgoedvorming (via de Natuurschoonwet). Gerealiseerd tot eind 2006 is 330 ha. De ambitie is 400 ha. De prognose is dat de ambitie wordt gerealiseerd.

Thema Water

Voor de realisering van een aantal prioritaire waterdoelen zijn de waterschappen verantwoordelijk. Het gaat daarbij met name om (ecologisch) beekherstel, verdrogingsbestrijding en optimaal waterbeheer in de landbouw.

GS geven aan dat het er echter naar uit ziet dat het doel, het herstellen van 83 km ecologische beken in 2007, waarschijnlijk niet gehaald kan worden en herhalen de redenen hiervoor die in de vorige monitoringsrapportage waren aangegeven.

In de bijlage is een schema opgenomen, waarin de stand van zaken voortgang (lange termijndoelen) is opgenomen.

Tabel 31: Voortgang lange termijn doelen in monitoringsrapportage Platteland in uitvoering 2004-2006

Doelen		planning tov afgesproken prestatie in 2004 ligt op schema, de prestatie zal dus naar alle waarschijnlijkheid worden gerealiseerd	wordt gewerkt aan de uitvoering van de prestatie, maar extra aandacht blijft nodig	afgesproken prestatie is niet gerealiseerd, dan wel blijft achter bij ambitie.*
L 1	Verbetering van de ruimtelijke structuur van de natuur, landbouw, grondgebonden landbouw, multifunctionele landbouw en landbouw gericht op woonkernen		x	
N 1	Realisatie Ecologische hoofdstructuur in 2018		x	
N 2	Het realiseren van de natuurdoelen in de EHS en het realiseren van randvoorwaarden voor het realiseren juiste randvoorwaarden van deze natuurdoelen.		x	
N 4	Realisatie van nieuw bos en mensgerichte natuur.	x		
W 2	Realiseren van de gewenste hydrologische en ecologische randvoorwaarden (GGOR) ten behoeve van natuurdoelen uit de Stimuleringsplannen in 3100 ha hydrologisch gevoelige natuur in Noord- en Midden-Limburg.	x		
<i>Natuur voor Zuid-Limburg</i>				
Maatregel 6	Stimuleren realisatie EHS door o.m. verbetering van het aankoopbeleid.	x		
Maatregel 8	Realisatie ecologische verbindingzones.		x	

* Voor merendeel van deze doelen betekent dit dat de prestatie achteraf onrealistisch is geweest of dat de prestatie door ontwikkelingen is ingehaald. Deze doelen komen in het pMJP niet meer terug.

Financiën

In deze monitoringsrapportage verwijzen GS naar de afspraken in de BO en het feit dat het Rijk hierin minder middelen ter beschikking heeft gesteld dan waar men bij het Reconstructieplan van uit was gegaan.

GS geven aan dat de beschikbare provinciale middelen voor plattelandsontwikkeling zijn vastgelegd in de provinciale begrotingen voor thema 4 Ruimte voor Limburg.

Voor 2004, 2005 en 2006 bedragen de beschikbare provinciale middelen € 37 miljoen. Van het Rijk krijgt de provincie jaarlijks zo'n € 45 miljoen. Deze rijksbijdrage van € 45 miljoen is opgebouwd uit: € 17 miljoen voor EHS verwerving, € 1,5 miljoen inrichting, programmabeheer van 8 miljoen en een kleine bijdrage voor soorten, € 10 miljoen voor de landbouw (inclusief reconstructiegeld) plus € 5 miljoen voor waterdoelen. GS vermelden dat deze bijdragen op hoofdlijnen terug te vinden zijn in onder andere de BO Reconstructie, de Uitvoeringscontracten met het Rijk voor heel Limburg (UC 2005-2006) en de separate afspraken in het kader van programmabeheer.

Behandeling door PS

De monitoringsrapportage Platteland in uitvoering 2004-2006 is besproken in de Statencommissie Ruimte en Groen op 12 januari 2007. De portefeuillehouder bevestigde tijdens de bespreking dat in de nieuwe statenperiode 2007-2011 nog een aanvullend budget van € 45 miljoen moest worden vrijgemaakt om het bepaalde ambitieniveau te kunnen realiseren. Een statenlid merkte op dat vrijwillige kavelruil inmiddels in de lift zit. Ter vergadering werd een overzichtskaart uitgereikt waar op dat moment actieve kavelruil in samenhang met integrale projecten liep. De portefeuillehouder gaf aan dat verplichte kavelruil een laatste redmiddel is.

PEIL-format 2007

Zoals uit het voorgaande hoofdstuk blijkt is grondverwerving in het PEIL-format alleen opgenomen onder de noemer 'verwerving nieuwe EHS'. In de volgende tabel zijn de gegevens over 2007 opgenomen.

Tabel 32: Stand van zaken grondverwerving volgens PEIL-format 2007

Prestatie	Te realiseren prestatie	Prestaties in uitvoering	Prestaties gerealiseerd in rapportagejaar	Prestaties gerealiseerd cumulatief	Overeen gekomen rijksbijdrage	Rijksbijdrage juridisch vastgelegd	Rijksbijdrage in rapportagejaar besteed	Rijksbijdrage besteed cumulatief
Verwerving nieuwe EHS	1988 ha	122,57		2,74	29,967 mln	16.293.530,56		16.293.530,56
Afrondingsgebieden aankopen en inrichten	440 ha	13,92		2,28				
Inrichting grondgebonden landbouw	6300 ha	200			10.96 mln	240.898,42		104.524,42

4.2.3 Monitoring Platteland in uitvoering 2007 Limburg

GS hebben de rapportage Monitoring Platteland in uitvoering 2007 Limburg op 26 augustus 2008 aangeboden aan de Statencommissie Fysieke Domein. Deze rapportage heeft betrekking op de voortgang van de uitvoering van het pMJP 2007-2013. Bij dit statenvoorstel is het voorstel gevoegd om de bevoegdheid tot het wijzigen van het pMJP 2007-2013 te delegeren aan GS voor zover wijzigingen passen binnen de volgende kaders:

- de afspraken gemaakt in de Bestuursovereenkomst 2007-2013 tussen het Rijk en de provincie Limburg Investeringsbudget Landelijk Gebied, 18 december 2006, en latere wijzigingen van deze overeenkomst;
- het door PS beschikbaar gestelde budget voor uitvoering van het pMJP 2007-2013;
- het Provinciaal Omgevingsplan Limburg;
- de lange termijndoelen opgenomen in het Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg met uitzondering van de kwantificering en de ruimtelijke vertaling ervan, en de lange termijndoelen opgenomen in de 'Herijking' Plan van aanpak Zuid-Limburg Vitaal Platteland;
- het geldende coalitieakkoord.

Algemeen

GS geven aan dat bij Platteland in Uitvoering hoge prioriteit is gelegd bij de projecten integrale gebiedsuitwerking, projecten waarbij meerdere doelen uit het pMJP samenkomen. Van de 28 projecten integrale gebiedsuitwerking zijn er 2 concreet in uitvoering: Schepersberg-Peelke in het gebied Helden en Beesel-Meerlebroek in het gebied Ons WCL.

De andere projecten bevonden zich in 2007 nog in de planfase. Met het in uitvoering komen van ook deze projecten integrale gebiedsuitwerking is de verwachting dat het bereiken van concrete resultaten de volgende jaren toeneemt. Grondverwerving, een onlosmakelijk onderdeel van integrale gebiedsuitwerking blijkt in de huidige praktijk (lees 2008) een uiterst moeizaam proces en kan mogelijk de uitvoering vertragen. GS geven aan dat daarom beheersmaatregelen zijn genomen.

Landbouw/versterking ruimtelijke structuur

Herverkaveling wordt mede ingezet bij de projecten integrale gebiedsuitwerking; 2 projecten integrale gebiedsuitwerkingen (Schepersberg-Peelke en Beesel-Meerlebroek) zijn in uitvoering.

Over heel 2007 is voor 5 projecten met een gezamenlijke oppervlakte van 107 hectare de akte gepasseerd en is dus sprake van gerealiseerde kavelruil.

Het resultaat van 2007 (107 hectare) lijkt - gelet op de geraamde hectares - wat tegen te vallen, maar dit heeft een tweetal redenen. In de eerste plaats is in 2006 nog versneld een aantal projecten afgerond met het oog op de komst van de nieuwe regeling in de loop van 2007. Hierbij zijn voor een zo groot mogelijk aantal transacties die op dat moment liepen de aktes gepasseerd en vond de financiële afwikkeling plaats nog vóór 1 januari 2007. Door deze projecten versneld af te

ronden is maximaal gebruik gemaakt van de middelen die beschikbaar waren voorafgaand aan het in werking treden van de WILG.

Ten tweede hadden 2 grote kavelruilen (samen 142 hectare) in 2007 moeten passeren bij de notaris, maar zijn op de valreep gedeeltelijk afgekeurd. In aangepaste vorm worden zij in 2008 gerealiseerd.

Natuur

GS wijzen op het belang van de doelstelling voor het landelijk gebied om een in 2018 gerealiseerd samenhangend netwerk van natuurgebieden, de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) met Robuuste Verbindingen tot stand te brengen.

Dit betekent de realisatie van nieuwe natuur door aankopen of in beheer brengen, het inrichten ervan en het afsluiten van beheersovereenkomsten met eigenaren van landbouwgronden in de EHS. GS geven aan dat de door de provincie vastgestelde Robuuste Verbindingen tussen Mook en Schinveld na de vaststelling van de concrete begrenzing door Provinciale Staten per november 2007 onderdeel zijn van de EHS en ook perspectief bieden voor de realisatie van nieuwe leefgebieden voor de belangrijkste bedreigde soorten en nieuw bos.

GS merken op dat de natuurdoelen een belangrijk onderdeel zijn van de bestuursovereenkomst; binnen het Rijk wordt hier duidelijk prioriteit aan gegeven; de natuurdoelen vertegenwoordigen ruim $\frac{1}{3}$ deel van de rijksdoelen uit de bestuursovereenkomst.

Realisatie EHS inclusief Robuuste verbindingen in 2018

GS geven aan dat in 2007 442 hectare nieuwe EHS is verworven (geraamd voor de periode 2007-2013: 1.988 hectare) en 134 hectare ingericht (geraamd voor de periode 2007-2013: 2.436 hectare).

Samenvattend merken GS op dat de investeringen binnen het thema natuur met name betrekking hebben op de aankopen EHS. De resultaten hiervan zijn conform de ramingen. Ten aanzien van het beheer van bestaande natuur zal de doelstelling per 2013, volgens GS, zeker gehaald worden. Met betrekking tot mensgerichte natuur en EHS én de inrichting van nieuwe natuur zal een versnelling nodig zijn.

Mensgerichte natuur en bos buiten de EHS

Deze doelstelling voorziet in aankopen en inrichten van gronden rond de vijf grootste agglomeraties in Limburg (Venlo, Roermond, Maastricht, Parkstad en Sittard/Geleen). GS melden dat de realisatie (23 hectare in 2007) achterblijft bij de doelstelling (306 hectare voor de periode 2007-2013). Zij geven aan dat een aantal grootschalige projecten daarentegen wel in voorbereiding is (Greenport Venlo, Tegelen).

Water

Binnen het thema Water is niet ingegaan op de realisatie van grondverwerving voor doelen op dit terrein.

Conclusies én beheersmaatregelen voor 2008

GS geven aan dat uit een door het IPO uitgevoerde analyse naar de voortgang van de pMJP's in de verschillende provincies blijkt dat Limburg met de feitelijke besteding in het jaar 2007 op het landelijk gemiddelde ligt.

Zij constateren dat er geen stagnatie is opgetreden in het wegzetten van middelen en het realiseren van doelen in het landelijk gebied, ondanks de met de introductie van de ILG samenhangende dynamiek. *'Het is ons streven de met het ILG verkregen regiefunctie aan te wenden om deze trend vast te houden en verder te versterken. Dit willen wij de komende tijd op een aantal manieren realiseren:*

- *Provincie en DLG bezien met hun pMJP-partners de mogelijkheden om te komen tot een steviger procesmanagement voor het gehele proces van verwerving, inrichting en beheer van gronden. Het versterken van de onderlinge samenwerking en op elkaar afgestemde inzet van planologische instrumenten en verwervings- en ruilinstrumentarium kunnen hierbij behulpzaam zijn. Het bezien van de mogelijkheden om bedrijfsverplaatsingen naar het buitenland mogelijk te maken, dient hierbij te worden meegenomen.*
- *Het maken van meerjarige afspraken met gebiedspartners over te leveren prestaties en ontwikkelingsgericht omgevingsbeleid.*
- *De mogelijkheden om te komen tot verdere deregulering en ontbureaucratisering te verkennen en maximaal te benutten.*
- *Het verbeteren van de aansturing van Dienst Landelijk Gebied (DLG) en Dienst Regelingen (DR).'*

GS gaan in op de risico's: *'Het spreekt voor zich dat ten aanzien van dit soort omvangrijke programma's in de uitvoering risico's aan de orde zijn. Dit geldt ook voor het pMJP.*

Wij concluderen dat de aanpak van Platteland in Uitvoering via de projecten integrale gebiedsuitwerking prioriteit heeft gekregen. De komende jaren zullen deze inspanningen moeten leiden tot een versnelling in de uitvoering en doelrealisatie. De grondpositie in de projecten en de mogelijkheid om aanvullende gronden te verwerven en te herverkavelen is in sterke mate bepalend voor de start en uitvoering; stagnerende grondmobiliteit kan echter tot vertraging in de uitvoering leiden. In het najaar van 2008 zal in overleg met andere partners bezien worden of en in welke mate dit tot vertraging in de uitvoering leidt en welke mogelijkheden/instrumenten er zijn om voldoende snelheid te houden in de uitvoering.

Uit de interne evaluatie van de uitvoeringsorganisatie én uit de huidige monitoringsrapportage (zie ook bijlage 1) blijkt dat de betrokkenheid van de gemeenten vergroot kan worden. Daarom wordt de komende tijd op verschillende niveaus, zowel ambtelijk als bestuurlijk, extra inzet gepleegd om deze betrokkenheid van gemeenten te activeren, met als doel samen de voortgang van het ILG in de provincie Limburg vast te houden.'

Financiën

Aangegeven wordt dat in bijlage 1 de financiële realisatie Monitoring pMJP 2007-2013 en ILG 2007 is opgenomen. Deze bijlage ontbreekt echter.

Behandeling door PS

De rapportage Monitoring Platteland in uitvoering 2007 werd geagendeerd voor de vergadering van 12 september 2008 van de Statencommissie voor het Fysieke Domein. De commissie besloot het statenvoorstel niet te behandelen, vanwege een overvolle agenda en tijdsdruk.

Op 24 oktober 2008 is de rapportage behandeld door PS. Eén statenlid heeft gevraagd naar de realisatie van de ruilverkavelingsdoelstelling. In het Reconstructieplan was afgesproken dat voor de periode 2004-2007 12.000 ha via ruilverkaveling een andere functie zou krijgen en voor de periode 2008-2015 nog eens 30.000 ha. In de beschrijving van ruilverkavelingsprojecten in de monitorrapportage gaat het om enkele honderden ha. De vraag is of dit de goede weg is, of dat wellicht moet worden afgestapt van vrijwillige kavelruil. De gedeputeerde antwoordt dat de verkaveling met de gebiedsgerichte aanpak sneller en meer integraal wordt opgepakt. Uitgaande van 28 projecten van ongeveer 1000 ha zou het dan om 28.000 ha gaan.

De gedeputeerde meldt dat het wat betreft de aankopen voor de EHS slecht gaat. Het lopende jaar (2008) zit men nu op ongeveer 100 ha. De gedeputeerde geeft aan dat er aanvullende maatregelen zullen moeten worden getroffen.

De gedeputeerde gaat in op knelpunten in de werkwijze met DLG. Volgens hem wordt er langs allerlei schijven gewerkt en zou het beter zijn als de sturing vanuit één hand zou plaatsvinden. Hij wijst op de pilot die ter goedkeuring aan de minister wordt aangeboden. Naar aanleiding van een vraag of er in 2008 zaken anders lopen dan in 2007 geeft hij aan dat er geen grond wordt gekocht. 'Ik kan u zeggen dat we achttien coördinatoren hebben bij DLG in Tilburg en die zijn er dit jaar in geslaagd om 46 ha te kopen. Er zitten overigens wel nog zeven externe aankopers bij. (...) Ik moet u zeggen dat ik me daar toch enigszins voor schaam. Dat is ook de reden dat ik er iets aan wil doen.'

Enkele statenleden vragen naar de reden van het voorstel tot delegatie. Zij menen dat hiermee de kaderstellende rol van PS wordt uitgehold. De gedeputeerde geeft aan dat het gaat om het verhogen van het abstractieniveau. De uitwerking van 50 doelen in 200 doelen blijkt niet goed werkbaar, het is te weinig flexibel en benut de creativiteit van mensen onvoldoende. De bespreking leidt ertoe dat aan het voorstel wordt toegevoegd dat de krachtens delegatie genomen besluiten ter kennis worden gebracht van de Staten. Het delegatievoorstel wordt aldus aangenomen. PS stemmen in met het voorstel om de monitorrapportage voor kennisgeving aan te nemen.

PEIL-format 2008

Zoals uit het voorgaande hoofdstuk blijkt, is grondverwerving in het PEIL-format alleen opgenomen onder de noemer 'verwerving nieuwe EHS'.

In de volgende tabel zijn de gegevens over 2008 opgenomen.

Tabel 33: Stand van zaken grondverwerving volgens PEIL-format 2008

Prestatie	Te realiseren prestatie	Prestaties gerealiseerd in rapportagejaar	Prestatie correctie 2007	Prestaties gerealiseerd cumulatief	Overeengekomen rijksbijdrage	Rijksbijdrage juridisch vastgelegd	Rijksbijdrage in rapportagejaar besteed	Rijksbijdrage correctie 2007	Rijksbijdrage besteed cumulatief
Verwerving nieuwe EHS	1988 ha	291	127	865	29,967	604	13.732	- 6.205	23.799
Inrichting grondgebonden landbouw	6.300	181	0	181	1760	4963	1177	848	2129

De prestatie Afrondingsaankopen is niet meer opgenomen in dit PEIL-format

4.2.4 Voortgangsrapportage 2008 Platteland in Uitvoering

GS hebben de Voortgangsrapportage 2008 Platteland in Uitvoering op 24 april 2009 ter informatie aangeboden aan de Statencommissie voor het Fysieke Domein.

Voortgang Landbouw

Versterking van de verkavelingstructuur vindt langs twee sporen plaats. Enerzijds als onderdeel van integrale gebiedsuitwerkingen (momenteel 27) waarin naast natuur, beekherstel, verdroging water en andere maatschappelijke doelen ook de landbouwverkaveling aan de orde komt. Daarnaast zijn er gebieden waarin alleen de verkaveling verbeterd wordt op basis van vrijwilligheid (de zgn. enkelvoudige verkaveling).

De totale ambitie in Limburg is 25.300 ha waarin zowel herverkaveling gericht op landbouwstructuurverbetering als inzet als middel voor de realisatie van andere doelstellingen aan de orde is. Dit gebeurt in eerste instantie via vrijwillige trajecten maar als dat niet lukt is inzet van wettelijke herverkaveling in specifieke projecten (bv. plaatsgebonden doelen) een mogelijkheid.

Via enkelvoudige kavelruilen is ca. 400 ha gerealiseerd terwijl enkele duizenden hectare via de planmatige aanpak in integrale projecten in voorbereiding zijn. Algemeen praktijk gemiddelde (DLG) is dat bij planmatige herverkaveling 10 - 20 % van dat oppervlak feitelijk wordt verkaveld.

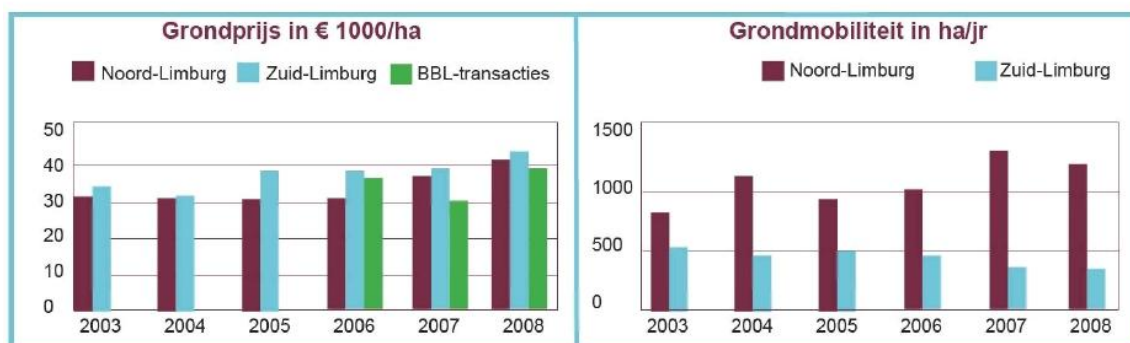
De normbedragen die het rijk hanteert voor herverkaveling vallen in de praktijk een factor 1-2 lager uit dan de geldende. Mede op basis van de ervaringen in 2009 zal in het kader van de midterm review een herijking plaats vinden; een neerwaartse bijstelling van de opgave lijkt noodzakelijk.

Voortgang Natuur: grondverwerving

GS geven de volgende stand van zaken aan: Van de 1988 ha voor de EHS te verwerven grond is inmiddels in totaal 865 ha (44%) verworven door DLG en terreinbeheerders. Door DLG is in 2008 in totaal circa 400 ha (de helft van het in 2008 beoogde aantal) gekocht waarvan 26 ha bestaande natuur. Daarnaast is 126 ha van de bestaande grondvoorraad verkocht deels aan terreinbeheerende organisaties en deels aan derden. DLG heeft in 2007 9 mensjaren besteed aan grondverwerving, in 2008 14 mensjaren. Dit betreft grondverwerving, verplaatsing intensieve veehouderijen, exploitatie en leiding en ondersteuning. Door DLG is de onderstaande informatie verstrekt over de prijs voor agrarische grond en de mobiliteit daarvan (areaal dat van eigenaar verandert). De gegevens over 2008 gelden voor de periode januari - oktober, waarbij wordt opgemerkt dat de meeste mobiliteit plaatsvindt in november en december. Uitgaand van 30% nog te passeren areaal grond is de te verwachten totale mobiliteit voor 2008 circa 1950 hectare, waarvan circa 1550 hectare in Noord-Limburg en 400 hectare in Zuid-Limburg. De mobiliteit in Noord-Limburg is daarmee hoger dan voorgaande jaren en in Zuid-Limburg blijft deze ongeveer gelijk.

DLG/BBL heeft in 2008 gemiddeld € 39.135/ha betaald (zie figuur). De basis van de cijfers van de BBL-transacties is de grondprijmonitor. Vóór 2006 werden de prijzen die BBL gemiddeld betaald niet in de monitor opgenomen. Vergelijking van de door BBL betaalde prijs met gemiddelde grondprijs in Limburg is niet goed mogelijk. BBL koopt naast agrarische grond immers ook natuur, wat de gemiddelde prijs drukt. In de ramingen van het pMJP is gerekend met een grondprijs van € 35.600. Dit levert een dilemma op: ofwel kiezen voor doelrealisatie en marktconforme prijzen en een mogelijk budgettekort accepteren ofwel in 2013 concluderen dat de doelen niet gehaald zijn en het geld niet is uitgegeven. In 2009 zal daarover in het kader van de MTR een standpunt bepaald worden.

De stijgende prijzen kunnen ook te maken hebben met de grote vraag: van de in 2008 van eigenaar veranderde grond (circa 2000 ha) is 20% door DLG aangekocht.

De cijfers van 2008 lopen vooruit op de grondprijmonitor. Dit kan afwijken van de getallen die daarin worden opgenomen. Bij de verwerving door BBL in 2008 zijn alleen de aankopen ILG-nieuw en Zandmaas II meegenomen.

Er is vooral ingezet op verwerving door DLG van gronden binnen integrale gebiedsuitwerkingen en om via ruiling/herverkaveling de Ecologische

Hoofdstructuur (EHS), Robuuste Verbinding (RV), verbetering van landbouwstructuur en beekherstel te realiseren. Buiten de gebiedsuitwerkingen werd slechts passief verworven.

Voor de integrale gebiedsuitwerkingen waar grondverwerving aan de orde is zijn aankoopplannen opgesteld waarbinnen DLG mandaat heeft om aan te kopen. Tevens zijn in de aankoopplannen afspraken gemaakt met andere verwervende partijen of bijvoorbeeld over de inzet van gemeenteground. Om tot strategische afspraken te komen met andere verwervende partijen als terreinbeherende organisaties en waterschappen is bovendien een aankoopoverleg opgestart. Hierin worden afspraken gemaakt met de partners over de prioritering van hun eigen inspanningen en wordt de voortgang bewaakt. Ook is een overzicht gemaakt van alle instrumenten die kunnen worden ingezet bij het verwerven van grond. In 2008 is de relatie tussen DLG en het Provinciaal Grondbedrijf verder vormgegeven, op operationeel niveau in de vorm van een taakgroep grond. Met gebruikmaking van de provinciale subsidieregeling grondverwerving EHS is door de terreinbeherende organisaties zelf nog 354 ha bestaande natuur gekocht (deels van DLG) in gebieden zoals: de Groote Heide Venlo, het Nationaal Park De Maasduinen, het Geuldal, Stevensweert, Brunssummerheide en het Grenspark Kempenbroek/Kettingdijk. Daarnaast is voor de Grensmaas aan Natuurmonumenten voor 104 ha nieuwe natuur (met 100% rijksmiddelen) subsidie verleend. De Provincie is in 2008 gestart met een onderzoek door LEI/Alterra naar de vraag hoe doelrealisatie kan plaatsvinden zonder de grond daarvoor te verwerven. Voor de realisatie van de EHS formuleren GS voor de komende jaren de volgende conclusie/aandachtspunt: *Grondverwerving en uitruil naar de juiste plaats: inzet van het wettelijk instrumentarium zal worden overwogen.*

DLG-pilot

GS gaan afzonderlijk in op de zogenaamde DLG-pilot:

In 2008 is door de provincies aangegeven dat ze een pilot in Zuid-Nederland (Zeeland, Brabant, Limburg) willen starten die betrekking heeft op de zeggenschap over en aansturing van DLG. De uitwerking naar een concreet pilotvoorstel is in 2008 ook gestart. De drie provincies hebben een gelijke probleemanalyse (problemen met de zeggenschap en aansturingmogelijkheden richting DLG), maar kiezen voor de pilot verschillende oplossingen.

De gesprekken daarover met LNV zijn eind 2008 nog lopende.

Realisatie provinciale doelen

Mensgerichte natuur en bos buiten de EHS.

Deze doelstelling voorziet in aankopen en inrichten van gronden rond de vijf grootste agglomeraties in Limburg (Venlo, Roermond, Maastricht, Parkstad en Sittard/Geleen). In 2008 kon 25 ha worden gerealiseerd en waren een aantal grootschalige projecten in voorbereiding (Greenport Venlo, Floriade, Grote boslocaties Parkstad).

Voortgang Water

Beekherstel

GS melden dat in het afgelopen jaar door de waterschappen ruim 9 km beekherstel werd gerealiseerd en dat er werd 10.5 km in uitvoering c.q. in voorbereiding is genomen. Volgens de prognoses van de beide waterschappen zal in 2009 naar verwachting 10 km beek worden hersteld, in 2010 circa 35 km. Samen met het reeds in 2007 gerealiseerde beekherstel zal dan in de periode 2007-2010 80 km beek zijn hersteld (45%), hetgeen nog steeds niet voldoende is om in 2013 de afgesproken 175 km te halen.

Het tempo van beekherstel is vooralsnog minder hoog om de volgende redenen:

- beekherstel maakt veelal onderdeel uit van integrale projecten, dit betekent dat veel extra overleg en afstemming nodig is, hetgeen tijd kost;
- voor ecologisch beekherstel is relatief veel grond nodig, de verwerving verloopt moeizaam.

Samen met de waterschappen zal worden nagegaan hoe de processen positief beïnvloed kunnen worden.

GS formuleren de volgende conclusies en aandachtspunten:

- het ontwikkelen en uitvoeren van programma's van maatregelen tegen verdroging ligt op schema;
- beekherstel verloopt langzaam in verband met het tempo van integrale projecten en van grondverwerving.

Projecten integrale gebiedsuitwerking

GS wijzen erop dat een groot deel van de doelen bij Platteland in Uitvoering is gericht op functieveranderingen (bv. realiseren nieuwe natuur) en functieversterking (bv. verbetering landbouwstructuur). Deze doelen zijn vaak alleen in samenhang te realiseren, waarbij aankoop en herverkaveling van gronden noodzakelijk is om tot uitvoering te kunnen komen. GS geven aan dat voor dergelijke projecten sinds 2006 de aanpak van de integrale gebiedsuitwerking wordt gevolgd. Een integrale gebiedsuitwerking (IGU) omvat een plangebied dat grofweg varieert van 600 tot 1200 ha. Kenmerkend is de betrokkenheid van meerdere partners en belanghebbenden.

In de aanpak worden 4 belangrijke stappen onderscheiden, waarbij in elke stap grondverwerving en herverkaveling een belangrijk onderdeel vormt:

In 2008 werd één project integrale gebiedsuitwerking afgerond en liepen 26 projecten:

- 8 projecten in de verkenningsfase (opstellen projectnota);
- 17 projecten in de planvormingsfase (opstellen inrichtingsplan);
- 1 project concreet in uitvoering.

GS geven aan dat binnen deze projecten sprake is van maximaal 37% van het doelbereik van het totale pMJP (uitgedrukt in procenten van de financiële raming) waarbij het accent ligt op water- en natuurdoelen (verdrogingsbestrijding,

herinrichting beken, realisatie EHS). Hieraan gerelateerd spelen ook landbouwdoelen een belangrijke rol (structuurversterking, herverkaveling). In de uitvoering zal moeten blijken in hoeverre het theoretische doelbereik in de praktijk ook realiseerbaar is. In een aantal projecten bleek onvoldoende grond beschikbaar in de regio. Daarom is daar besloten om de planvorming in 2009 te temporiseren en eerst extra inzet te plegen op de aankoop van voldoende gronden. Waar dit moeizaam verloopt, zal de inzet van het wettelijke instrumentarium en vergoeding op onteigeningsbasis overwogen worden.

Veel projecten bevinden zich op het omslagpunt van planvorming naar uitvoering. Waar planvorming in goed informeel overleg tussen partners tot stand kan komen, vergt de uitvoering van integrale gebiedsuitwerkingen een meer formele aanpak en een specifieke op de uitvoering toegesneden uitvoeringsstructuur. Tussen de verschillende betrokken partners moeten immers zakelijke afspraken gemaakt worden over verantwoordelijkheden, inzet van fte, (programma)financiering, etc. Om de overgang van planvorming naar uitvoering soepel te laten verlopen, zal hierop in 2009 extra inzet gepleegd worden.

Behandeling door PS

De voortgangsrapportage 2008 Platteland in uitvoering is ter informatie aan de Statencommissie voor het Fysieke Domein aangeboden. De rapportage is als ingekomen stuk op de agenda van 24 april geplaatst. Tijdens deze vergadering is de rapportage niet behandeld, maar ter kennisname afgedaan.

De voortgangsrapportage is niet aan PS voorgelegd.

4.2.5 Schriftelijke informatie GS/portefeuillehouder november 2009 - april 2010

Mededelingen ten behoeve van de Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 27 november 2009

De gedeputeerde heeft de Statencommissie voor het Fysieke Domein op 18 november 2009 geïnformeerd over de afronding van het onderzoek van LEI/Alterra. Daarbij geeft hij aan dat LLTB en provincie naar aanleiding van de rapportage streven naar ondertekening van een intentieovereenkomst op 19 november. De hoofdlijn van de rapportage en vervolgacties worden ter sondering voorgelegd aan de Statencommissie op 27 november 2009. Tevens heeft de gedeputeerde de Statencommissie geïnformeerd over de besluitvorming van GS over de inzet van de WILG en VSS.

Mededelingen ten behoeve van de Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 5 maart 2010

Op 23 februari 2010 heeft de gedeputeerde de Statencommissie voor het Fysieke Domein schriftelijk geïnformeerd over het in afronding zijnde advies over de nieuwe uitvoeringsorganisatie. Medio maart wordt het eindadvies opgeleverd, waarna de Statencommissie verder zal worden geïnformeerd.

Brief van GS over de actualisatie en flexibilisering van het pMJP aan de Statencommissie voor het Fysieke Domein op 26 maart 2010

Op 26 maart 2010 hebben GS een brief gestuurd aan de Statencommissie voor het Fysieke Domein over de actualisatie en flexibilisering van het pMJP. De brief is als informierend stuk opgenomen op de agenda voor de vergadering van 16 april 2010. De commissie heeft kennisgenomen van de brief en deze niet besproken.

Mededelingen ten behoeve van de Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 16 april 2010

De gedeputeerde informeert de Statencommissie voor het Fysieke Domein op 7 april 2010 schriftelijk over de actualisatie en flexibilisering van het pMJP en de pilot DLG. Wat betreft de actualisatie en flexibilisering van het pMJP wordt verwezen naar de eerder gestuurde brief. Over de pilot DLG meldt de gedeputeerde het volgende: Op 7 april heeft een overleg plaatsgevonden tussen minister Verburg en gedeputeerde Driessen inzake de pilot DLG. De minister heeft hierbij aangegeven dat zij in beginsel instemt met de door de Provincie voorgestelde pilot. Dit betekent in concreto dat de grondverwervingzaken van DLG onder aansturing komen van het grondbedrijf en dat bij de invulling van de integrale gebiedsuitwerkingen (IGO) een vijftal projectleiders van DLG onder aansturing komen van de bestuurlijk verantwoordelijke in desbetreffende gebiedsuitwerking. Nadere uitwerking van deze principe-overeenstemming zal op korte termijn plaatsvinden.

PEIL-format 2009

Zoals uit het voorgaande hoofdstuk blijkt, is grondverwerving in het PEIL-format alleen opgenomen onder de noemer 'verwerving nieuwe EHS'.

In de volgende tabel zijn de gegevens over 2009 opgenomen.

Tabel 34: Stand van zaken grondverwerving volgens PEIL-format 2009

Prestatie	Te realiseren prestatie	Prestaties gerealiseerd in rapportagejaar	Correcties voorgaande jaren	Prestaties gerealiseerd cumulatief	Overeengekomen rijksbijdrage	Rijksbijdrage juridisch vastgelegd	Rijksbijdrage in rapportagejaar besteed	Rijksbijdrage correcties voorgaande jaren	Rijksbijdrage besteed cumulatief
Verwerving nieuwe EHS	1988	709	-22	1552	29,967	412	27.994	0	51.793
Inrichting grondgebonden landbouw	6300	605	0	786	10,900	3,900	2,130	0	4,259

4.2.6 Voortgangsrapportage pMJP 2009

Op 11 mei 2010 hebben GS de voortgangsrapportage pMJP 2009 ter informatie gestuurd aan de Statencommissie Fysieke Domein.

Grond

GS melden over de verwerving van grond het volgende:

Grond vormt een wezenlijke factor bij de realisatie van doelen op het gebied van natuur, landbouw en water. Het pMJP kent een taakstelling van 3.687 ha grondverwerving t.b.v. de EHS. Daarvan is 2.379 ha als verplichting geboekt. De BO-ILG kent een taakstelling van 1988 ha te verwerven EHS (Grensmaas en Zandmaas l vallen buiten de BO-ILG, evenals de verwerving van bestaande natuur). Hiervan is nu 1552 ha (78%) verworven, terwijl de geraamde middelen voor 89% zijn uitgeput. De bestedingen lopen voor op de beschikbaarheid van de financiële middelen die is gekoppeld aan jaarschijven. De financiering is zo middels het ontschot ILG-budget tijdelijk opgevangen door benutting van andere budgetten. De verwerving verloopt daarmee voorspoedig maar het betreft voor circa 75% gronden, die nog naar de juiste plaats dienen te worden geruild. Deze wordt hier als gerealiseerde EHS gerekend, omdat dat zo met Rijk is afgesproken. Of dat ook binnen de afgesproken periode zal kunnen plaatsvinden is moeilijk te zeggen. Een deel zal via de Integrale uitvoeringsprojecten (IGU's) plaatsvinden die waarschijnlijk langer zullen doorlopen dan tot 2013 (de looptijd van de BO-ILG). De prioriteit voor grondverwerving ligt in de IGU's. Aangezien in deze projecten vaak nog onvoldoende grond aanwezig is en vrijwillige ruiling moeizaam verloopt wordt thans ingezet op volledige schadeloosstelling (VSS). In 13 IGU's zal VSS mogelijk aan de orde zijn. Volgens de huidige inzichten wordt 500 - 600 ha (incl. 8 bedrijven) gekocht op basis van VSS. Ten opzichte van de taakstelling uit de BO-ILG is dit meer dan 10%. Of het uiteindelijke percentage t.o.v. het totaal areaal nog te verwerven EHS eveneens boven de 10% uitkomt moet nog gezien worden. De betaalde grondprijzen liggen boven het normbedrag. De verwachting is dat de kosten per hectare verder zullen stijgen onder meer als gevolg van een toename van de inzet VSS. Het oorspronkelijke grondverwervingsbudget zal dus niet toereikend zijn. De verwachting is dat voor de komende jaren de gemiddelde aankoopkosten (marktwaaarde plus bijkomende kosten zoals notaris, bodem-onderzoek en VSS-componenten) circa € 65.000/ha bedragen. Dit is ruim boven de huidige normwaarde van € 35.595 per ha.

Een ander punt betreft de periode na 2013. De realisatie van de EHS loopt door tot ver na de huidige ILG-periode. Om in 2014 direct door te kunnen werken is het nodig dat een grondvoorraad beschikbaar is van vergelijkbare omvang als in 2007 beschikbaar was bij de start van de BO. Een recente raming aan de hand van onze ervaringen en een inschatting van kosten voor VSS en het opbouwen of instandhouden van een adequate grondvoorraad geeft aan dat tot en met 2013 € 40 miljoen aanvullend grondverwervingsbudget nodig is. Hierbij is er al van uitgegaan dat er maximaal budget middels verkopen en doorleveringen beschikbaar komt.

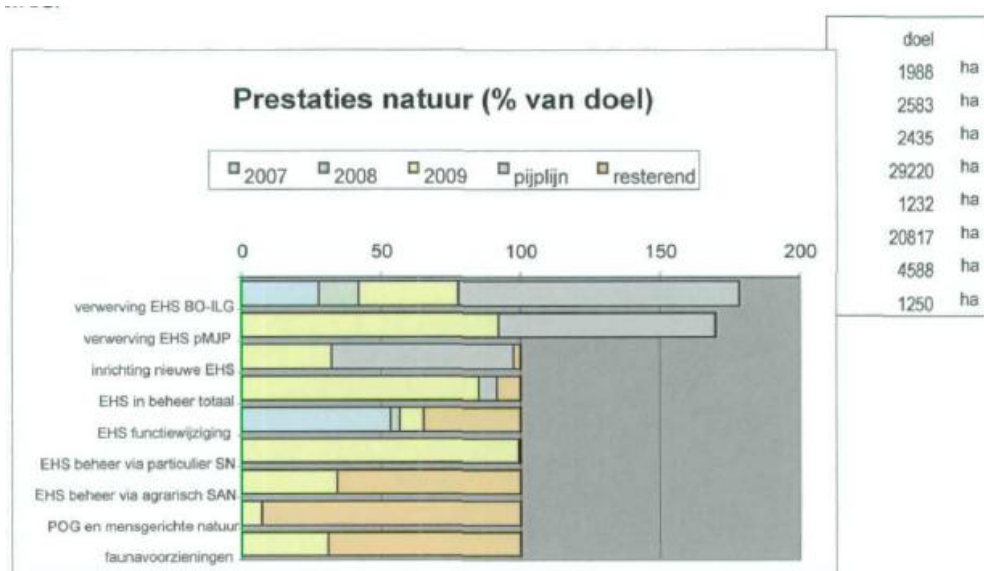
Grondgebonden landbouw

Van de 6.300 ha te herverkavelen grond (BO-ILG) is tot nu toe 786 ha daadwerkelijk herverkaveld. Wij zien dit echter slechts als middel om de beoogde structuurverbetering van de grondgebonden landbouw te realiseren. Naast herverkaveling zijn echter ook bedrijfsverplaatsingen en kavelverbetering noodzakelijk om het productiepotentieel van resterende landbouwgrond optimaal te doen zijn.

Wij willen daarom de doelen uit de BO-ILG aanpassen. In totaal vergt dit circa € 5 miljoen herschikking van middelen. In plaats van de daarin genoemde 6300 ha formuleren wij nu als doel: 4200 ha herverkaveling (waarvan 3000 ha via IGU's), 500 ha kavelverbetering en 18 bedrijfsverplaatsingen (in een aantal gevallen zonder grondtransacties). Wij zullen de subsidieverordening daartoe aanpassen.

Natuur

Over de voortgang in de realisatie van de natuurdoelen melden GS het volgende: Onderstaande figuur toont de relatieve prestaties op de belangrijkste onderdelen van de taakstellingen voor natuur. Naast de figuur zijn de beoogde prestaties genoemd. Als "pijplijn" is een raming opgenomen gemaakt op basis van de concept prestatieovereenkomst met DLG. Hierin is ingecalculeerd dat er meer grond nodig is dan strikt noodzakelijk is voor de EHS om grondruil mogelijk te maken. De overtollige grond wordt t.z.t. verkocht of benut voor realisatie na 2013. Dit verklaart de omvang van de prestaties in onderstaand staafdiagram voor verwerving. De prestatieovereenkomst onderscheidt 2 scenario's. Hier is gekozen voor het gemiddelde van deze twee.

Realisatie EHS

Hier dient onderscheid gemaakt te worden tussen de BO-ILG en het pMJP: het pMJP omvat naast de taakstellingen uit de BO-ILG ook taakstellingen voor Grens- en Zandmaas terwijl ook bestaande natuur verworven wordt zonder specifieke

taakstelling. De EHS wordt via diverse sporen gerealiseerd, namelijk verwerving, functiewijziging en agrarisch en particulier natuurbeheer (SN en SAN). Van de pMJP-taakstelling voor de EHS (totaal voor bestaande en nieuwe natuur) van 29.220 ha is inmiddels 24.770 ha gerealiseerd. Van de taakstelling van de BO-ILG (25.785 ha) is zo in totaal 21.413 ha gerealiseerd. Opgemerkt wordt dat de meeste hectares al in 2007 in particulier natuurbeheer waren als bestaande natuur. In 2010 zullen wij bezien via welke strategie de rest van de taakstelling zal worden gerealiseerd. Daarbij kan verschuiving tussen deze verschillende manieren van realisatie aan de orde komen. Met de terreinbeherende organisaties zijn wij in overleg om te komen tot een contract a la BO-ILG. Dit zal naar verwachting in 2010 kunnen worden gesloten.

Verwerving

1552 van de 1988 te verwerven hectares (BO-ILG) zijn aangekocht (74%) voor in totaal € 54,4 miljoen. Hiermee is het beschikbare ILG-budget voor circa 90 % besteed. Een groot deel van het verworven areaal betreft echter ruilgronden (1075 ha) en ligt dus nog niet op de juiste plaats. Daarnaast wordt bestaande natuur gekocht. Van de pMJP taakstelling "verwerving EHS" van 2583 ha (excl. Grens- en Zandmaas l) is zo 2379 ha verplicht voor een bedrag van € 65 miljoen. Het grotere areaal betreft vooral bestaande natuur.

De "pijplijn"-hectares zijn nodig om de taakstelling BO-ILG te realiseren voor meerdere doelen: naast EHS ook o.a. structuurversterking landbouw, water. De aankoopdoelstelling van DLG in de periode 2010-2013 ligt op minimaal 1.300 ha en maximaal 1.700-2.700 ha afhankelijk van de instrumentkeuze. Met deze aanvullende taakstelling wordt ook ingespeeld op de aanzienlijke taakstelling na 2013. Een recente raming voor de verwerving van EHS levert zo een verwacht tekort van circa € 40 miljoen op.

Inrichting

De inrichting van de nieuwe EHS is traag verlopen omdat veel verworven gronden nog naar de EHS geruild zullen moeten worden. Pas daarna kan de inrichting efficiënt plaatsvinden. Dit verklaart waarom tot nu toe voor slechts 790 ha van de 2.435 ha een beschikking is gegeven. Dit ruilproces zal eveneens via de inzet van VSS versneld worden. De inrichting van circa 570 ha is met aangaan van financiële verplichtingen door de terreinbeheerders inmiddels onderhanden.

Beheer

Het areaal bestaande natuur via particulier beheer van bestaande natuur (SN) overschrijdt de taakstelling uit de BO-ILG. Dit succes is met name te danken aan de ingerichte natuur die onder de regeling wordt gebracht Realisatie van EHS via functiewijziging en agrarisch natuurbeheer blijven achter bij de doelstelling. Het areaal agrarisch natuurbeheer neemt zelfs af. Van de geplande 4.588 ha is 1.573 ha gerealiseerd. Budgettair is er daardoor nog ruimte. Begin 2010 lijkt echter een positieve trendverandering op te treden.

Maatwerkoplossingen voor herverkaveling landbouwgronden, verdroging en beekdalherstel binnen de IGU's willen wij mogelijk maken door kleinschalige actualisatie van de EHS. Voorwaarden daarbij zijn dat deze moeten passen binnen de landelijke regelgeving, het totale areaal niet vermindert en een robuuste samenhangende hoofdstructuur blijft bestaan.

Processen

GS geven de volgende toelichting op de processen:

Met DLG vindt op bestuurlijk en management niveau periodiek overleg plaats over de uitvoering van de prestatieovereenkomst (PO) en de projecten. De PO kent in 2010 een nieuwe opzet en is nu prestatiegericht, beslaat de periode tot 2013 en maakt de provincie verantwoordelijk voor het "wat" en de DLG voor het "hoe". De door ons voorgestelde pilot (grondverwerving onder directe aansturing van de Provincie en de uitvoering deels onder directe regie van de Provincie) kon geen doorgang vinden hetgeen teleurstellend is. Recent hebben wij de Minister onze eerdere voorstellen hiervoor opnieuw doen toekomen. Het aanbod om een afgeslankte pilot uit te voeren, wijzen wij af.

Met de landbouwsector is eind 2009 de Verklaring van Roermond opgesteld om versnelling in de uitvoering te bereiken. In deze overeenkomst is een aantal aanvullende maatregelen en beleidsaanpassingen benoemd die leiden tot synergie in de uitvoering. Hierbij worden actualisatie van de EHS, inzetten van volledige schadeloosstelling en uitbreiding van de mogelijkheden tot particulier natuurbeheer genoemd.

Integrale gebiedsuitwerkingen

Een groot deel van de doelen is gericht op functieveranderingen (bijvoorbeeld realiseren nieuwe natuur) en functieversterking (bijvoorbeeld verbetering landbouwstructuur). Deze doelen zijn vaak alleen in samenhang te realiseren, waarbij aankoop en herverkaveling van gronden noodzakelijk is om tot uitvoering te kunnen komen. Voor dergelijke projecten volgen wij sinds 2006 de aanpak van de integrale gebiedsuitwerking.

In 2010 is in de Provincie Limburg 1 project integrale gebiedsuitwerking afgerond en lopen 23 projecten:

- 2 projecten in de verkenningsfase (opstellen projectnota);
- 19 projecten in de planvormingsfase, waarvan voor 13 projecten een integraal inrichtingsplan wordt opgesteld en voor 6 projecten de planvorming in deelprojecten plaatsvindt;
- 2 projecten in uitvoering.

Binnen deze projecten is in theorie sprake van ruim 30% van het doelbereik van het totale pMJP, waarbij het accent ligt op water-, natuur- en landbouwdoelen (verdrogingsbestrijding, herinrichting beken, realisatie EHS, landbouwstructuurversterking en herverkaveling). In de uitvoering zal moeten blijken in hoeverre het theoretische doelbereik in de praktijk ook realiseerbaar is. Met name de beschikbaarheid van voldoende (ruil)grond en (hieraan gerelateerd) het draagvlak bij de landbouwsector voor herverkaveling is in de meeste projecten

bepalend voor de omslag naar uitvoering. Om hierin een versnelling te forceren zijn wij met de LLTB in de Verklaring van Roermond diverse maatregelen overeengekomen. Met deze maatregelen (waaronder bijvoorbeeld landbouwcompensatie, actualisatie van en natuurcompensatie in de EHS, inzet volledige schadeloosstelling bij realisatie EHS en verplaatsing van grondgebonden bedrijven) wordt beoogd de in veel projecten ontstane impasse te doorbreken. Het succes van deze maatregelen zal medebepalend zijn voor de vraag of de realisatie vóór 2013 kan plaatsvinden of dat een uitloop na 2013 aan de orde is. Niettemin houden wij rekening met een uitloop van IGU's na 2013.

Het omslagpunt van planvorming naar uitvoering betekent ook dat de veelal informele projectorganisaties omgevormd moeten worden. Op basis van het onderzoek over de uitvoeringsorganisatie (zie ook hierboven) zal 2010 in het teken staan van het organiseren van formele projectorganisaties met duidelijke verdeling van verantwoordelijkheden en voldoende bestuurs- en uitvoeringskracht.

Conclusies en aandachtspunten:

- Met een aantal partners willen wij in 2010 contracten sluiten a la BO-ILG;
- De gebiedscommissies hebben in de opstartfase van de uitvoering een belangrijke rol gehad;
- nu het gaat aankomen op daadwerkelijk uitvoering wordt een en ander in 2010 opnieuw bezien;
- Wij zullen de komende periode de gemeenten actiever betrekking in de uitvoering;
- De IGU's krijgen in 2010 een op de uitvoering toegesneden projectorganisatie en bijbehorende bestuurlijke organisatie;
- Om de uitvoering van de IGU's te versnellen zetten wij in 13 projecten voor een deel van het areaal en onder nader te bepalen voorwaarden volledige schadeloosstelling (VSS) in.

In de bijlage is de stand van zaken per doel uit het pMJP 2007-2013 en afspraak uit de BO-ILG aangegeven. De volgende tabel bevat de informatie uit het schema over grondverwerving en herverkaveling.

Tabel 35: Stand van zaken uitvoering pMJP dd 1 januari 2010 voor doelen herverkaveling en grondverwerving in Voortgangsrapportage pMJP 2009

	Doel pMJP	Doel BO-ILG	Prestatie 2007-09 verplicht	Real.	Begroot budget totaal	Verplicht budget	Zacht verplicht budget
Herverkaveling en kavelverbetering	4.700 ha	6.300 ha	786 ha	786 ha	24.142.000	9.983.762	151.887
EHS te verwerven 2007-2013	3.687 ha	1.988 ha	2.379 ha	1.996 ha	103.123.897	65.167.194	658.112

Behandeling door PS

De voortgangsrapportage pMJP 2009 is op verzoek van de Partij voor de Dieren als bespreekpunt geagendeerd op de agenda van de vergadering van 18 juni 2010 van de Statencommissie voor het Fysieke Domein. Er worden enkele vragen gesteld. De voortgangsrapportage wordt ter kennisname aangenomen.

4.2.7 Schriftelijke informatie GS/portefeuillehouder juni 2010 - december 2010

Mededelingen ten behoeve van de Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 18 juni 2010

De gedeputeerde informeert de Statencommissie voor het Fysieke domein op 8 juni 2010 schriftelijk over de implementatie van het advies over de uitvoeringsorganisatie pMJP.

De gedeputeerde meldt dat GS op 25 mei jl. hebben ingestemd met het ontheffen van de gebiedscommissies van hun taak per 1 oktober 2010. Vervolgens geeft hij aan dat nadrukkelijk zal worden gewerkt met prestatiecontracten met andere partijen als DLG, Waterschappen en terreinbeherende organisaties. Daarnaast zullen voor Integrale gebiedsuitwerkingen gebiedscontracten worden afgesloten, waarin afspraken worden gemaakt met andere partijen over bestuurlijk trekkerschap, projectleiderschap en inzet van financiële middelen.

Mededelingen ten behoeve van de Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 24 september 2010

De gedeputeerde meldt aan PS dat de DLG-rapportage over de EHS-realiseringsstand van zaken per 31-12-2009) niet op tijd aangeleverd kon worden en dat daarom is besloten de rapportage te agenderen voor de bijeenkomst van de commissie op 29 oktober. De gedeputeerde geeft aan dat DLG medio augustus aan de provincie heeft bericht dat zij de berekeningen aangaande de realisatiecijfers van de EHS t/m 31-12-2010 op een aantal punten zal moeten overdoen respectievelijk grondig moet reviseren, in verband met geconstateerde onvolkomenheden in de aan DLG aangeleverde basisbestanden.

Mededelingen ten behoeve van de Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 29 oktober 2010

De gedeputeerde geeft een uitgebreide toelichting op de maatregelen die zijn genomen naar aanleiding van het onderzoek door het bureau Twynstra Gudde naar versnelling van de uitvoeringsorganisatie pMJP.

Hij stelt dat een en ander het gevolg is van het bereiken van een nieuwe fase in ons pMJP waarbij de focus verschoven is van programmering naar uitvoering. *'Dat we daarop onze interne organisatie op aanpassen is evident, maar het betekent ook nogal iets voor de externe organisatie.'*

Hij gaat in op het opheffen van de gebiedscommissies per 1 oktober jl. Met het wegvallen van de gebiedscommissie wordt de Limburg brede gebiedsdekkende structuur van het pMJP opgeheven en verdeeld over

partnergerichte samenwerking en gebiedsgerichte aanpak in BBO's en IGU's aangevuld met transactionele subsidieprojecten. Daarmee is dan de totale gebiedopgave belegd in een uitvoeringsstructuur.

Vervolgens merkt hij op dat het buiten kijf staat dat de consequenties van een nieuw regeerakkoord van grote invloed zijn op de restantopgave en het resterend budget. En daarmee ook op alle onderstaande structuren en samenwerkingsmodellen.

Verder zijn de gebiedscommissies gevraagd overdrachtsdocumenten op te stellen, met daarin de restant opgave en eventueel nieuwe wensen voor de komende jaren. Deze totale restantopgave wordt geïnventariseerd en vervolgens wordt beoordeeld welke projecten nog voor subsidiëring in aanmerking komen (transactionele samenwerking) of welke onderdeel kunnen gaan uitmaken van partnercontracten of binnen de BBO structuur kunnen worden uitgewerkt.

De gedeputeerde gaat vervolgens in op de BBO's en de manier waarop in de ruimtelijke BBO's waarbinnen een pMJP-opgave is gedefinieerd zowel een bestuurlijke en ambtelijke structuur wordt gecreëerd t.b.v. van de pMJP-opgave.

Vervolgens komen de ontwikkelingen in de IGU's aan de orde. In 2009 was er sprake van 22 projecten waarbij de IGU-aanpak werd gevolgd. Naar aanleiding van de evaluatie van de IGU's is geconcludeerd dat bij 7 projecten een integrale uitvoering geen toegevoegde waarde meer heeft en uitvoering door partners in "sectorale" deelprojecten pragmatischer is. Bij de resterende 15 IGU's is het noodzakelijk ook de uitvoering integraal op te pakken, waarbij de provincie hiervoor DLG-capaciteit blijft inzetten. De uitvoering van de "sectorale" en "integrale" IGU's verloopt verschillend. Voor de integraal uit te voeren IGU's, waarbij veelal een hoge EHS-doelstelling speelt en bij grondverwerving VSS wordt ingezet, neemt de provincie het voortouw in de organisatie en aansturing van de uitvoering. De gedeputeerde beschrijft de gekozen structuur.

Daarnaast gaat hij in op de herijking van de bestaande werk- en projectgroepen. Bestaande project- of werkgroepen die onder verantwoording van de gebiedscommissies betrokken waren bij de planvorming, worden onder deze nieuwe structuur herijkt. Om de slagkracht te vergroten zal hierbij het principe gehanteerd worden van "zo klein als mogelijk, zo breed als nodig".

Tot slot belicht de gedeputeerde de zogenaamde partnercontracten. Een belangrijk deel van de pMJP opgave wordt belegd bij partners, die daadwerkelijk de uitvoering ter hand nemen. Hierbij is de thematische gerichte aanpak van doelen, zoals Water, Landschap en Natuur het uitgangspunt waarbij partners in het veld gezocht worden voor de uitvoering. Inmiddels zijn contracten gesloten met IKL en Staatsbosbeheer. Verder zijn de contracten met Limburgs Landschap, Ark/Habitura en Natuurmonumenten nagenoeg gereed. Dat geldt ook voor een meerjarencontract met de beide Waterschappen. Mede afhankelijk van de ontwikkelingen op

rijksniveau zal deze vorm van partnergerichte samenwerking herzien dienen te worden.

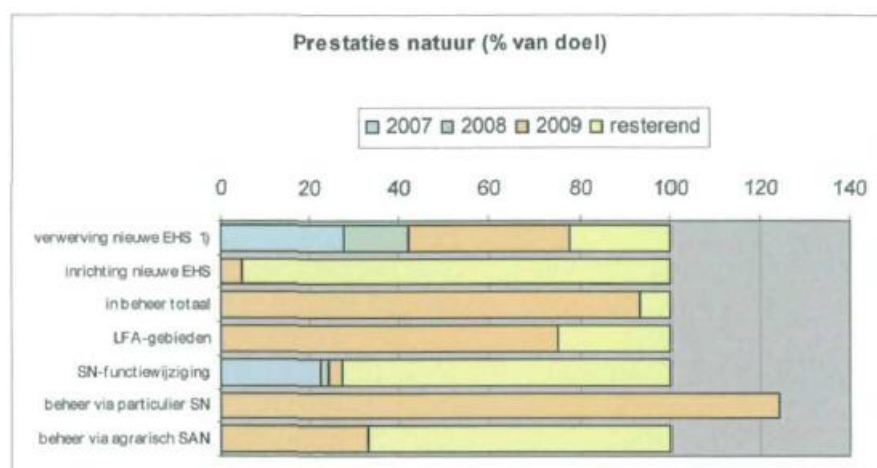
Rapportage realisatie EHS Limburg, stand van zaken 1 januari 2010

In de vergadering van de Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 29 oktober 2010 staat de rapportage *Realisatie EHS Limburg, stand van zaken 1 januari 2010* op de agenda, als informierend stuk ter bespreking. In de aanbiedingsbrief bij deze rapportage geven GS een toelichting. Hierna worden de passages overgenomen die betrekking hebben op de verwerving van gronden ten behoeve van de EHS.

Algemeen: vergelijking met informatie in de Voortgangsrapportage PMJP dit voorjaar

Over de realisatie van de EHS is ook gerapporteerd in het kader van de jaarlijkse PMJP voortgangsrapportage die u in mei dit jaar is toegestuurd.

Daarin is het volgende schematische overzicht m.b.t. EHS-realisatie opgenomen:

Dit overzicht stemt overeen met de DLG-rapportage behalve waar het gaat om de verwerving van nieuwe EHS.

Oorzaak hiervan is dat in de PMJP-voortgangsrapportage de door BBL verworven ruilgronden (1075 ha) zijn opgenomen als verworven nieuwe EHS. In de voorliggende DLG-rapportage zijn alleen de gronden die al overgedragen zijn aan de uiteindelijke natuurbeheerder meegeteld als gerealiseerde grondverwerving.

Veiligstelling, inrichting en beheer van bestaande natuur in de EHS.

Geconstateerd kan worden dat er nauwelijks nog bestaande natuur verworven is sinds 2007 (slechts 55 ha per jaar) en dat maar voor een beperkt deel van de door de natuurorganisaties verworven bestaande natuur in de EHS herinrichtingsmaatregelen werden resp. worden uitgevoerd: op 726 ha ofwel 3,5% van de 21.000 ha natuurterrein die door natuurorganisaties en particulieren met SNL-beheerssubsidie beheerd wordt. Achtergrond hiervan is dat de laatste jaren prioriteit is gegeven aan het realiseren van de nieuwe natuurzones in de EHS.

Realisatie van nieuwe natuur in het kader van EHS-realiseatie.

Ten aanzien van de verwerving van gronden voor de realisatie van nieuwe natuur kan uit de getallen in de rapportage niet de gehele stand van zaken afgeleid worden aangezien de oppervlakte die als ruilgrond buiten de EHS-zones nieuwe natuur is verworven door Buro Beheer Landbouwgronden - 1075 ha - niet is vermeld. Deze oppervlakte zal de komende jaren ingezet worden om de nieuwe natuurzones in de EHS te realiseren door middel van ruilingen. Dit gebeurt onder meer in de zogeheten IGU-projecten. Bijna 1510 ha van de in totaal 5354 ha verworven EHS-gronden ligt in deze IGU's. Daarvan is reeds ingericht 670 ha, 141 ha is onderhanden. Voor de overige bijna 700 ha nieuwe natuur in de IGU's zijn inrichtingsplannen nog in voorbereiding of is geen herinrichting nodig. Uit het DLG-rapport blijkt verder eens te meer dat de realisatie van nieuwe natuur door particulieren in 2009 nog niet op stoom is gekomen. Verwacht wordt echter dat 2010 een omslag te zien zal geven doordat m.i.v. 2010 BBL-gronden aan particulieren worden doorverkocht ten behoeve van particulier natuurbeheer (in 2010: 40 ha). Bovendien start in 2011 de doorlevering van ingerichte nieuwe natuurgronden in het landinrichtingsproject Centraal Plateau. In 2012 volgt eenzelfde actie voor het landinrichtingsproject Mergelland-oost. Verder start in 2011 naar verwachting de door LNV vernieuwde subsidieregeling voor aankoop van nieuwe natuur. Particulieren krijgen daarbij nu dezelfde kansen en mogelijkheden als LL en NM. Ook dit zal extra particulieren over de streep halen om te starten met particulier natuurbeheer. Een en ander heeft in het kader van de verklaring van Roermond extra stimulansen gekregen. Wat betreft de inrichting van nieuwe natuur blijkt dat de natuurorganisaties 58% van de verworven gronden hebben ingericht en dat particulieren 24% hebben ingericht van de naar natuur omgezette gronden. Kennelijk hebben de particuliere grondeigenaren meer tijd nodig om te komen tot herinrichting van de nieuwe natuur. Wat de oorzaak is van dit grote verschil wordt nog onderzocht.

Gevolgen regeerakkoord voor beleidsveld Landelijk gebied en Ruimtelijke ontwikkeling

In de vergadering van de Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 29 oktober 2010 staat een brief van de afdelingshoofden op de agenda over de gevolgen van het regeerakkoord voor beleidsveld Landelijk gebied en Ruimtelijke ontwikkeling als informerend stuk ter bespreking. Hierna volgen de passages die betrekking hebben op grondverwerving voor doelen in het pMJP.

Natuur (hoofdstuk 3 van het regeerakkoord)

Natuurbeheer

Het belang van een goed natuurbeheer en het op peil houden van de biodiversiteit, ook voor recreatief gebruik wordt benadrukt. De provincies krijgen meer zeggenschap over het natuurbeheer. De ecologische hoofdstructuur (EHS) wordt in 2018 herijkt gerealiseerd, onder meer door grensverlegging, strategische inzet van ruilgronden en ontstapeling van gebiedscategorieën, met maximale inzet op beheer

en minimaal op verwerving. Dat kan dus betekenen dat er minder wordt aangekocht.

Vooruitlopend op de herijking worden onder andere de robuuste verbindingen geschrapt. Beheer vindt bij voorkeur langjarig plaats door agrariërs, andere particulieren en terreinbeherende organisaties die samenwerken om meer effectiviteit te bereiken.

Ombuigingen conform de bijlage "Begrotingsbeleid" voor de jaren 2011 t/m 2014

Maatregelenpakket 18: Leefomgeving en natuur: (voorzover direct van invloed op plattelandsbeleid):

- Efficiencywinst uitvoering natuurbeheer 2012: € 10 miljoen bezuiniging, 2013: € 20 miljoen bezuiniging, 2014: € 30 miljoen bezuiniging;
- Geen inzet SBB buiten de EHS (inclusief verkoop gronden) 2013: € 10 miljoen bezuiniging, 2014: € 20 miljoen bezuiniging;
- Gebiedsconcessies natuurgebieden 2012: € 10 miljoen bezuiniging, 2013: 20 miljoen bezuiniging, 2014: € 30 miljoen bezuiniging;
- Bovenplanse verevening voor natuurinvesteringen 2014: €10 miljoen bezuiniging;
- Robuuste verbindingen schrappen 2011: 10 miljoen bezuiniging, 2012: € 30 miljoen bezuiniging, 2013: € 40 miljoen bezuiniging, 2014: € 50 miljoen bezuiniging.

Toelichting: De totale besparing bedraagt € 390 miljoen en wordt ingevuld door maatregelen uit de Heroverwegingsvariant Maatschappelijk Efficiënt en Solide (MES), exclusief gebiedsgericht beheer bodemsanering, recentralisatie ILG en zelfrealisatie Nationale Landschappen. De maatregelen uit de heroverweging volgen de volgende invalshoeken: herziening wet- en regelgeving, verbeteren governance, alternatieve financiële arrangementen, (vervuiler betaalt-principe en profijtbeginsel) en ambities aanpassen. Daarbovenop worden er gronden van SBB verkochten wordt RodS afgeschaft.

De afdelingshoofden geven hierbij de volgende aandachtspunten:

- a) Efficiencywinst natuurbeheer: onduidelijk is hoe bedragen van deze omvang bezuinigd kunnen worden zonder de dienstverlening aan de doelgroepen - met name: particulieren en agrariërs - geweld aan te doen. Dit klemmt te meer omdat in de tekst in hoofdstuk 3 over Natuur juist gepleit wordt voor maximale inzet op beheer.
- b) Geen inzet SBB buiten de EHS. Nagegaan moet worden of hierbij langjarige investeringen in natuurwaarden teniet worden gedaan. Ten dele zou via overdracht aan particulieren of NM c.q. het provinciaal landschap en voortzetting van het natuurbeheer via het subsidiestelsel natuurbeheer kapitaalvernietiging voorkomen kunnen worden.
- c) Een deel van de bezuinigingen houdt in dat middelen voor natuurinvesteringen elders gehaald moeten worden via Bovenplanse vereveningen en via Gebiedsconcessies. Dit vereist wel dat het instrumentarium daarvoor (in het kader

van de Wet Ruimtelijke Ordening) versterkt wordt en dat duidelijke afspraken gemaakt worden wie dit gaat organiseren en regelen.

Maatregelenpakket 28: Overige maatregelen openbaar bestuur:

28a. Taakverbreding provincies, 2012: € 130 miljoen bezuiniging, 2013: € 130 miljoen bezuiniging, 2014: € 100 miljoen bezuiniging.

Toelichting

De onderdelen van de EHS en ILG (incl. aandeel DLG, Subsidie Agrarisch Natuurbeheer, ganzenbeheer en het faunafonds) die na ombuigingen resteren en de Regionale Historische Centra worden gedecentraliseerd naar provincies met een korting op het budget van 25%. De huidige eigendomsverdeling van de grondvoorraad van DLG blijft gehandhaafd. De doelstelling EHS wordt neerwaarts bijgesteld.

De afdelingshoofden geven hierbij de volgende aandachtspunten:

- a) 25% bezuiniging op ILG incl. Agrarisch Natuurbeheer: onduidelijk is hoe deze bezuiniging uitgevoerd kan worden zonder de toename van de realisatie van de EHS via beheer - met name door particulieren en agrariërs - teniet te doen. Dit klemmt te meer omdat in de tekst in hoofdstuk 3 over Natuur juist gepleit wordt voor maximale inzet op beheer.
- b) Verder is nog onduidelijk hoe groot nu de totale vermindering is van het ILG-budget. Immers eerst worden ombuigingen ingeboekt - voornamelijk via verlaging van de EHS-ambities - en daarna wordt het ILG gedecentraliseerd met het een korting van 25% op het budget. Bezien moet worden hoe de vermindering van de EHS-ambities doorwerkt in de realisatie van EU-afspraken inzake Natura-2000 en Kaderrichtlijn Water.

Verslag vergadering Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 29 oktober 2010

Uit het verslag van de vergadering blijkt dat de informerende stukken over de stand van zaken EHS en de gevolgen van het regeerakkoord aan de orde zijn gekomen bij de bespreking van de Discussienota POL-aanvulling P1, P2, P3.

Een statenlid merkt op dat staatssecretaris Bleker in de brieven van 21 en 25 oktober 2010 de Tweede Kamer en de provincie geïnformeerd heeft. Deze brieven waren volgens hem aanmerkelijk ernstiger dan het regeerakkoord. Staatssecretaris Bleker merkt op dat het Rijk zijn handen terugtrekt en dat de EHS herijkt moet worden. Spreker is bang dat de stekker voor jaren uit de EHS gaat. Spreker vraagt een reactie van de gedeputeerde. Ten aanzien van de agendapunten 7.6 en 7.8 vraagt het statenlid hoe Gedeputeerde Staten omgaan met het verwerven van gronden voor de EHS. Hoe zit het met reeds in gang gezette verwervingstrajecten? Welke invloed hebben deze brieven op het verwerven van gebieden voor de robuuste verbindingen? Spreker vindt het realiseren van de robuuste verbinding Mook-Schinveld uiterst belangrijk.

De gedeputeerde antwoordt merkt ten aanzien van de brief op dat de staatssecretaris een financiële en inhoudelijke opdracht heeft gekregen. De gedeputeerde interpreteert de brief zo dat staatssecretaris Bleker de provincies aanspreekt even een pas op de plaats te maken en te overleggen. Daarbij was de provincie Limburg de enige provincie die zei 'wij gaan gewoon door'. Na telefonisch overleg heeft de gedeputeerde zich toch bedacht. De gedeputeerde zal de commissie hierover nog informeren. Daarnaast wil de gedeputeerde ook praktische zaken afspreken. Als er minder middelen zijn, moeten keuzes worden gemaakt. Deze zal de gedeputeerde ook voorleggen. De gedeputeerde zet in op verplaatsing van boerderijen uit de EHS met als doel de EHS via de VSS (volledige schadeloosstelling) te kunnen realiseren.

Mededelingen ten behoeve van de Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 3 december 2010

In de schriftelijke mededelingen van de gedeputeerde is een punt 'Gevolgen rijksbezuinigingen voor EHS en Robuuste Verbindingen (huidige inzichten)' opgenomen. Medegedeeld wordt dat de leden van PS hierover nader worden geïnformeerd via een GS-brief die de commissie waarschijnlijk in week 49 wordt toegezonden. Het was volgens de mededelingen niet mogelijk de relevante informatie op tijd op een rij te zetten voor opname in deze mededelingen.

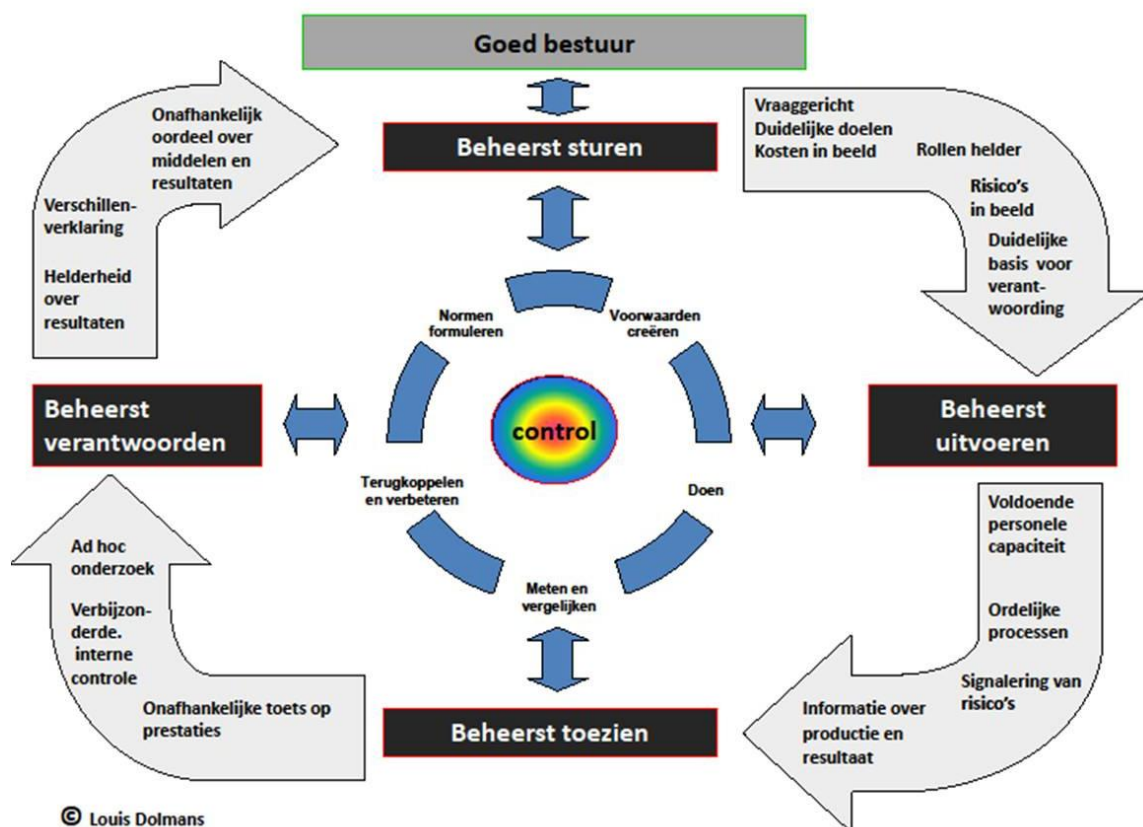
Deze brief heeft de rekenkamer niet aangetroffen.

Mededelingen ten behoeve van de Statencommissie voor het Fysieke Domein voor de vergadering van 11 januari 2011

De gedeputeerde meldt over de rijksbezuinigingen ILG het volgende op: Zoals eerder gemeld staan in het regeerakkoord forse kortingen op het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) opgenomen. In december 2006 maakten wij met het Rijk afspraken over dit plattelandsbeleid in een Bestuursovereenkomst. Wij zijn thans in interprovinciaal verband in onderhandeling met de staatssecretaris van EL&I teneinde zoveel mogelijk van onze afspraken overeind te houden en onze doelstellingen zoveel mogelijk te realiseren. Dat er evenwel kortingen zullen worden toegepast die met name zullen raken aan de realisatie van EHS en Robuuste Verbindingen is evident, en daardoor zal dit ook mogelijk consequenties hebben voor onze doelstellingen in het kader van Natura 2000, de Kaderrichtlijn Water (verdrogingsbestrijding), de Integrale gebiedsuitwerkingen, de BBO's en de Zandmaas. Wij zullen dan ook op korte termijn voorstellen doen de huidige begrensde EHS te herijken.

Helaas is er op dit moment niet concreter aan te geven waar en in welke mate de bezuinigingen zullen leiden tot het annuleren van projecten. Wij verwachten deze duidelijkheid eerst in maart te kunnen verschaffen. Dit betekent dat wij pas op de plaats moeten maken met investeringen in het plattelandsbeleid.

Bijlage 1 Uitwerking uitgangspunten Goed Bestuur

Bijlage 2 Resultaten per operationeel doel uit monitorings-rapportages 2005 en 2006

*Eerste Monitoringsrapportage Reconstructieplan Noord- en Midden-Limburg,
17 mei 2005 - Voortgang per operationeel doel*

Bos, Natuur en PES	Nr.	Nr.	Lange termijn doelen Kwantificering	Nr.	Operationele doelen 2004-2007	
Kwantiteit PES	N1	N1.1	De realisatie van circa 5156 ha nieuwe natuur, waarvan 3099 ha via verwerving en 2066 via agrarisch en particulier natuurbeheer	N1.1.1	Realisatie van 1722 ha nieuwe natuur, waarvan 1033 ha via verwerving en 689 ha via agrarisch en particulier natuurbeheer. (Dit is excl. ca 419 ha ten behoeve van het project Zandmaas-Pakket I)	In de bestuursovereenkomst is op basis van beschikbare rijksmiddelen 688 ha via verwerving en 458 ha via beheer als prestatie opgenomen. Daarnaast wordt in de overeenkomst nog aangegeven dat de provincie Limburg nog 300 ha via beheer dient te realiseren (Van Aartsen ha). Gerealiseerd tot heden is 332 ha via verwerving. Info mbt. tot de realisatie via agrarisch en particulier natuurbeheer is beperkt beschikbaar. Gerealiseerd SN ca 122 ha. Definitieve getallen bij volgende rapportage.
		N1.2	Afrondingsaankopen in bestaande natuurgebieden van maximaal circa 1500 ha in 2015.	N1.2.1	Verwerving of particulier natuurbeheer van ca 200 ha afrondingsaankopen.	38 ha gerealiseerd via Natuurmonumenten Limburgs Landschap. Onbekend is nog wat via SBB en via Particulier Natuurbeheer (oude regeling) is gerealiseerd. Volgt bij de volgende rapportage.
		N1.3	Realiseren van 103 km ecologische verbindingen (naar schatting max. 400 ha)	N1.3.1	Verwerving en inrichting van ruim 34 km ecologische verbindingzones (naar schatting max. 135 ha)	71 ha gerealiseerd: Maascorridor 63 ha en 9 ha langs Eckeltse beek. In voorbereiding ca 10 ha bij Roggelse Beek, Rode beek en Schelkensbeek.
		N1.5	Realiseren van 1975 ha Robuuste Ecologische Verbindingszone tussen Schinveld en Mook waarvan 1185 via verwerving en 790 ha via agrarisch en particulier natuurbeheer en de inrichting van 1580 ha hiervan.	N1.5.1	Het formeel begrenzen van de Robuuste Ecologische Verbindzone tussen Schinveld en Mook (conform procedure Rijk) en de realisatie van 658 ha, waarvan 395 ha via verwerving en 263 ha via agrarisch en particulier natuurbeheer en de inrichting van 526 ha	In de bestuursovereenkomst is op basis van beschikbare rijksmiddelen opgenomen dat mbt tot inrichting 218 ha als prestatie wordt gehanteerd. Start gemaakt met de concrete begrenzing van de Robuuste Verbinding (RV) in het kader van het stimuleringsplan RV. Verworven reeds 19 ha. Na wegnemen onzekerheid over definitieve begrenzing zal aantal te verwerven ha toenemen.

Nieuw bos en mensgerichte natuur	N4	N4.1	Realisatie van 480 ha nieuw bos en mensgerichte natuur <u>binnen</u> de invloedssfeer van de grote steden.	N4.1.1	Verwerving en inrichting van 160 ha nieuw bos en mensgerichte natuur.	N 4.1.1 en N 4.2.1 zijn moeilijk los van elkaar te ontwikkelen. Van de in 2004 afgegeven provinciale beschikkingen is ca 36 ha binnen de stedelijke invloedssfeer en buiten de EHS gerealiseerd. Voor 2005 ligt nadrukkelijk het accent op het ontwikkelen van Mensgerichte Natuur bij de stad, Venlo in het bijzonder
		N4.2	Realisatie van 350 ha nieuw bos en mensgerichte natuur <u>buiten</u> de invloedssfeer van de grote steden.	N4.2.1	Verwerving en inrichting van 116 ha nieuw bos en mensgerichte natuur.	Voor 123 ha zijn provinciale beschikkingen afgegeven.
Verdrogingsbestrijding / natuurgebieden	Wn2	Wn2.1	In 2010 (jaar Rijksdoelstelling) is de GGOR bereikt in hydrologisch gevoelige natuurgebieden (NML; samen circa 2500 ha). Daarmee is de verdroging hersteld t.o.v. ijkjaar 1989. In 2003 waren reeds in circa 1150 ha maatregelen genomen. In 2015 is in totaal circa 3100 ha hydrologisch gevoelig natuurgebied de GGOR bereikt. Hiervoor dient nog circa 1100 ha grond aan de landbouw te worden onttrokken. Hiervan is reeds 400 hectare aangewezen als nieuwe natuur	Wn2.1.1	- Herziening Plan van aanpak Verdroging. - Opstellen maatregelenpakket (Projectplan) per aan te pakken gebied.	- Plan van aanpak 'Actieplan Verdrogingsbestrijding' is in december 2004 vastgesteld door GS - Mede 2005 worden de kaders voor GGOR vastgesteld. Deze zullen mede de basis vormen voor de aanpak van de verschillende gebieden.
				Wn2.1.2	Het door allocatie en aankoop van max. 30 ha landbouwgrond mogelijk maken dat de huidige functie van ca. 200 ha landbouwgrond in overeenstemming wordt gebracht met de hydrologisch gewenste situatie en de aanpalende prioritaire verdrogingsgevoelige gebieden en/of de kansrijke verdrogingsgevoelige gebieden	In de eerste helft van 2005 krijgt door herbegrenzing van de EHS ruim 60 ha landbouwgrond in de hydrologisch gevoelige gebieden rondom een vijftal prioritaire gebieden de status EHS. Dit heeft betrekking op 4 tot 6 verdrogingsgevoelige natuurgebieden, o.a. Wijffelterbroek, Areven, Krang en Turkoelen. Daarnaast loopt er een traject om een aantal hectares aan te kopen t.b.v. de realisering van de gewenste grondwaterpeilen.

Monitoringsrapportage Platteland in uitvoering 2004-2006, 19 december 2006

Binnen het thema bos, natuur en PES zijn voor Noord- en Midden-Limburg in het kader van de reconstructie de volgende afspraken voor de lange termijn (2004-2015) gemaakt:

- N1: De realisatie van de Ecologische hoofdstructuur in 2018
- N2: Realiseren van de natuurdoelen in de EHS en het realiseren van randvoorwaarden voor deze natuurdoelen
- N3: Extra bescherming van de meest bedreigde dier- en plantensoorten (rode lijstsoorten).
- N4: Realisatie van nieuw bos en mensgerichte natuur

Voor Zuid Limburg zijn een 8-tal maatregelen opgenomen:

1. Stimuleren van extra mogelijkheden voor beleving van natuurwaarden (bos-plus locaties).
2. Programma beheer optimaal benutten en waar nodig aanpassen om gewenste natuurdoeltypen te realiseren. Soortenbeleid middels beheer en inrichtings- en herstelmaatregelen structureel veiligstellen.
3. Activiteiten van de Mergellandcorporatie uitbreiden tot geheel Zuid Limburg.
4. Onderzoek plegen naar het (economisch) waarborgen van particulier natuurbeheer.
5. Plattelandsondernemers opleiden op het gebied van natuur- en landschapsbeheer en -ontwikkeling.
6. Stimuleren realisatie EHS door o.m. verbetering van het aankoopbeleid.
7. Aanleg mensgerichte natuur en bos in de stadsrandzones.
8. Realisatie ecologische verbindingzones.

Lange termijn doel N1: De realisatie van de EHS in 2018	
Operationeel doel 2004-2007 N1.1.1	Realisatie van 1722 ha nieuwe natuur, waarvan 1033 ha via verwerving en 689 ha via agrarisch en particulier natuurbeheer. (Dit is excl. ca 419 ha ten behoeve van het project Zandmaas-Pakket I)
Resultaten tot nu toe:	Voor heel Limburg: Gerealiseerd ca 1300 ha via verwerving. Via agrarisch beheer ca 2000 ha en via particulier natuurbeheer ca 312 ha.
Toelichting:	De prognose is dat nog ca 260 ha via verwerving worden gerealiseerd en de totale ambitie van ca 1380 ha ruimschoots wordt gehaald.

Lange termijn doel N1: De realisatie van de EHS in 2018	
Operationeel doel 2004-2007 N1.2.1	Verwerving of particulier natuurbeheer van ca 200 ha afrondingsaankopen
Resultaten tot nu toe:	180 ha is tot nu toe gerealiseerd.
Toelichting:	De resterende ha zullen in 2007 worden bereikt.

Lange termijn doel N1: De realisatie van de EHS in 2018	
Operationeel doel 2004-2007 N1.3.1	Verwerving en inrichting van ruim 34 km ecologische verbindingzones (naar schatting max. 135 ha)
Resultaten tot nu toe:	85 ha gerealiseerd
Toelichting:	Voor heel Limburg: Via de maascorridor is 63 ha gerealiseerd, 9 ha langs de Eckeltse beek en diverse hectares via individuele projecten. Via waterschappen en gemeenten worden in het kader van de jaarplannen diverse projecten voorbereid en uitgevoerd waarmee ecologische verbindingzones gerealiseerd worden. Vanaf 2005 was het niet meer mogelijk een rijksbijdrage voor dit doel te krijgen.

Lange termijn doel N1: De realisatie van de EHS in 2018	
Operationeel doel 2004-2007 1.5.1	Het formeel begrenzen van de Robuuste Ecologische Verbindingszone tussen Schinveld en Mook (conform procedure Rijk) en de realisatie van 658 ha, waarvan 395 ha via verwerving en 263 ha via agrarisch en particulier natuurbeheer en de inrichting van 526 ha
	23 ha verworven en 90 ha in procedure
Toelichting:	Door extra onderzoeken met betrekking tot de ruimtelijke ontwikkelingen in een aantal complexe deelgebieden en intensief vooroverleg met externe partijen (waaronder de landbouw) is de vaststelling van het Stimuleringsplan Robuuste Verbinding Schinveld-Mook nu voorzien in het voorjaar van 2007. Inmiddels zijn ca 23 ha (15 ha Robuuste Verbinding in 1e fase golfbaan Blijenbeek) en zitten er ca 90 ha potentiële aankopen in procedure bij DLG. De prognose is dat de bijgestelde ambitie om 114 ha te verwerven zal worden gerealiseerd. Na de vaststelling en het wegnemen van de onzekerheid over de definitieve begrenzing zal het aantal verworven hectares toenemen. De aankoop van 36 ha in Maasduinen is in procedure. De realisatie van de robuuste Verbinding verloopt via diverse projecten die in voorbereiding dan wel in uitvoering zijn o.a 2e fase golfbaan Blijenbeek (ca 15 ha), Rodebeek Sittard-Jabeek (ca 40 ha), projecten Habitura Swalmen en Roermond (ca 15 ha) en de integrale projecten Roerdal-Herkenbosch en Meerlebroek-Beesel.

N 2 Het realiseren van de natuurdoelen in de EHS en het realiseren van randvoorwaarden voor het realiseren juiste randvoorwaarden van deze natuurdoelen.	
Operationeel doel 2004-2007 2.1.1	Inrichting van 1568 ha (reeds verworven of nog te verwerven; 1368 + 200 hectare) landbouwgrond voor ontwikkeling van nieuwe natuur binnen de EHS op basis van de Stimuleringsplannen
Resultaten tot nu toe:	Voor heel Limburg 567 ha
Toelichting:	In de bestuursovereenkomst is op basis van beschikbare rijksmiddelen 1000 ha als prestatie opgenomen. Tot medio 2006 zijn ca 567 ha ingericht. De prognose is dat de ca 75 ha in de resterende coalitieperiode zal worden ingericht. Daarmee wordt de bijgestelde ambitie 1400 ha voor heel Limburg naar alle waarschijnlijkheid niet gehaald. De info via Programma Beheer (Subsidieregeling Natuurbeheer (SN)) is nog niet beschikbaar. Via het jaarplan zijn een drietal projecten in uitvoering zijnde Lelieven, Heereven en Bosstraat Swalmen en via NBL projecten.

N 4 Realisatie van nieuw bos en mensgerichte natuur.	
Operationeel doel 2004-2007 4.1.1	Verwerving en inrichting van 160 ha nieuw bos en mensgerichte natuur.
Resultaten tot nu toe:	Voor Noord- en Midden-Limburg: 245 inclusief 100 ha Maascorridor Voor Zuid Limburg: 86 ha
Toelichting:	N 4.1.1 en N 4.2.1 doelen zijn moeilijk los van elkaar te ontwikkelen. De vijf grote stedelijke gebieden zijn: Maastricht, Heerlen, Sittard-Geleen, Roermond en Venlo. De afgelopen 3 jaren (2004 t/m 2006) is de doelstelling van 400 ha bos en mensgerichte natuur bij de steden voor meer dan 75% gerealiseerd; er is met subsidies van de provincie Limburg alleen al ca. 330 ha aangelegd of in voorbereiding voor aanleg genomen. Er resteert als te realiseren oppervlakte bos en mensgerichte natuur in 2007: 70 ha. Naast de genoemde 330 ha zijn in 2004 -onder meer in landinrichtingsverband - nog bosaanlegprojecten buiten de EHS gestart welke alleen door het Rijk gesubsidieerd werden, die zijn niet in de optelling meegenomen. Met ingang van 2005 zijn de rijkssubsidiemogelijkheden voor bosaanleg buiten de EHS komen te vervallen en is het Rijk zich gaan concentreren op de realisatie van EHS. Vervangende financieringsmogelijkheden voor de realisatie van mensgerichte natuur en bos zijn gevonden in het principe Rood voor Groen en de toepassing van VORM. Voorbeelden voor projecten Mensgerichte natuur en Bos zijn: Maascorridor Venlo, Hof van Limburg (in Geleen), en Natuur en landschapsontwikkeling Landgraaf. Ten aanzien van de realisatie van de 80 ha bos in het kader van nieuwe landgoederen beschikt de provincie op dit moment niet over voldoende betrouwbare gegevens aangezien hiervoor geen provinciale beschikkingen worden afgegeven. De getalsmatige doelstelling - 20 nieuwe landgoederen - wordt naar verwachting in 2007 wel bereikt. 3 landgoederen zijn in uitvoering, voor 2 worden de voorbereidingen getroffen. Het aantal ha bos dat daarmee gerealiseerd wordt zal nader geïnventariseerd worden.

N 4 Realisatie van nieuw bos en mensgerichte natuur.	
Operationeel doel 2004-2007 4.2.1	Verwerving en inrichting van 116 ha nieuw bos en mensgerichte natuur
Resultaten tot nu toe:	Zie N4.1.1

Natuur voor Zuid-Limburg Maatregel 6: Stimuleren realisatie EHS door o.m. verbetering van het aankoopbeleid.	
Resultaten tot nu toe:	DLG wordt actief aangestuurd om te kopen en verkopen aan de drie natuurbeherende organisaties (Natuurmonumenten en Limburgs Landschap en Staatsbosbeheer) of aan particulieren. Zie realisatie EHS (N1.1.1.)

Natuur voor Zuid-Limburg	
Maatregel 8: Realisatie ecologische verbindingzones.	
Resultaten tot nu toe:	Zie N1.3.1 doel voor Noord-en Midden-Limburg

W 2 Realiseren van de gewenste hydrologische en ecologische randvoorwaarden (GGOR) ten behoeve van natuurdoelen uit de Stimuleringsplannen in 3100 ha hydrologisch gevoelige natuur in Noord-en Midden-Limburg.	
Operationeel doel 2004-2007 W 2.1.2	Het door allocatie en aankoop van max. 30 ha landbouwgrond mogelijk maken dat de huidige functie van ca. 200 ha landbouwgrond in overeenstemming wordt gebracht met de hydrologisch gewenste situatie en de aanpalende prioritaire verdrogingsgevoelige gebieden en/of de kansrijke verdrogingsgevoelige gebieden
Resultaten tot nu toe:	Voor 60 ha is de gewenste natuurbestemming gerealiseerd
Toelichting:	In 2005 heeft 60 ha landbouwgrond in de hydrologische gevoelige gebieden door herbegrenzing van de EHS de status EHS gekregen. Dit heeft betrekking op 4 tot 6 verdrogingsgevoelige natuurgebieden, o.a. Wijffelterbroek, Areven, Krang en Turfkoelen. De verdere aankoop (functiewijziging) van ha is uitgesteld vanwege bezwaren uit de landbouw. Om deze functiewijziging toch te realiseren wordt het instrument van groen-blauwe diensten voorgesteld. Uit de GGOR studies moet blijken of dit ook mogelijk is bij de geselecteerde gebieden. Deze resultaten worden eind 2006 verwacht. Tevens is in het kader van de Robuuste verbinding Mook-Meinweg ca 114 ha nieuwe natuur voorgesteld op precelen van de landbouw ten behoeve van verdrogingsbestrijding.